BENDROJO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. birželio 7 d.*

Byloje T-217/06

Arkema France, įsteigta Kolombe (Prancūzija),

Altuglas International SA, įsteigta Piuto (Prancūzija),

Altumax Europe SAS, įsteigta Piuto,

iš pradžių atstovaujamos iš pradžių A. Winckler, S. Sorinas Jimeno ir P. Geffriaud, vėliau S. Sorinas Jimeno ir E. Jégou, advokatų,

ieškovės,

* Proceso kalba: prancūzų.

prieš

Europos Komisiją, iš pradžių atstovaujamą F. Arbault ir V. Bottka, vėliau V. Bottka ir F. Castillo de la Torre

atsakovę,

dėl prašymo visų pirma panaikinti 2006 m. gegužės 31 d. Komisijos sprendimą C (2006) 2098 galutinis dėl procedūros pagal EB 81 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (byla COMP/F/38.645 – Metakrilatai) tiek, kiek jis susijęs su ieškovėmis, ir, nepatenkinus pirmojo reikalavimo, panaikinti arba sumažinti šiuo sprendimu ieškovėms paskirtą baudą.

BENDRASIS TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas O. Czúcz, teisėjai I. Labucka (pranešėja) ir K. O'Higgins,

posėdžio sekretorė T. Weiler, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2009 m. gruodžio 15 d. posėdžiui,

priima šį

Sprendimą

Ginčo aplinkybės

Įžanga

1 2006 m. gegužės 31 d. Komisijos sprendimu C (2006) 2098 galutinis dėl procedūros pagal EB 81 straipsnį ir Europos ekonominės erdvės (EEE) susitarimo 53 straipsnį (Byla Nr. COMP/F/38.645 – Metakrilatai) (toliau – ginčijamas sprendimas) Komisija *Arkema SA* ir jos dukterinėms bendrovėms *Altuglas International SA* (toliau – *Altuglas*) bei *Altumax Europe SAS* (toliau – *Altumax*, kartu – *Arkema*) solidariai skyrė 219 131 250 eurų baudą už dalyvavimą kartelyje metakrilatų sektoriuje nuo 1997 m. sausio 23 d. iki 2002 m. rugsėjo 12 d. (toliau – nagrinėjamas kartelis). Jų patronuojančios bendrovės *Total SA* ir *Elf Aquitaine SA* buvo pripažintos solidariai atsakingomis sumokėti atitinkamai 140,4 mln. ir 181,5 mln. eurų baudas (ginčijamo sprendimo 2 straipsnis).

2 *Arkema* (anksčiau – *Atofina SA*) yra pagal Prancūzijos teisę įsteigta akcinė bendrovė, užsiimanti veikla trijose srityse: vinilo produktai, pramoninė chemija ir cheminės padengimo medžiagos. Ginčijamame sprendime nagrinėjamų faktinių aplinkybių metu

pirmiausia 97,6 %, o vėliau, 2000 m. balandžio 17 d. *Elf* grupę perėmus *Total Fina SA*, 96,48 % *Arkema* kapitalo priklausė *Elf Aquitaine*. Nuo minėtos datos visą likusį atitinkamo pažeidimo laikotarpį 99,43 % pačios *Elf Aquitaine* kapitalo priklausė *Total* (anksčiau – *Total Fina*, po to – *TotalFinaElf SA*) (ginčijamo sprendimo 265 ir 266 konstatuojamosios dalys).

3 2006 m. gegužės 18 d. *Arkema* akcijomis pradėjus prekiauti vertybinių popierių biržoje, jos pavadinimas pakeistas į *Arkema France*.

4 *Altuglas* (anksčiau – *Atohaas* ir *Atoglas SA*) ir *Altumax* yra pagrindinės *Arkema* dukterinės bendrovės metakrilatų ir pirmiausia polimetakrilato bei metilo (toliau – PMMA) sektoriuje, dalyvavusios ginčijamame sprendime aprašytuose slaptuose veiksmuose (ginčijamo sprendimo 259 konstatuojamoji dalis). Visą pažeidimo laikotarpį 100 % *Altumax* kapitalo priklausė *Arkema*. Nuo 1998 m. *Arkema* priklausė 100 % *Altuglas* kapitalo. Iki šios datos *Elf Atochem SA* priklausė tik 50 % *Altuglas* kapitalo, tačiau ji buvo atsakinga už šios bendrovės valdymą (ginčijamo sprendimo 263 konstatuojamoji dalis).

Administracinė procedūra

5 Tyrimas, kuris baigėsi priėmus ginčijamą sprendimą, buvo pradėtas, kai 2002 m. gruodžio 20 d. *Degussa AG* pateikė prašymą atleisti nuo baudų pagal 2002 m. vasario 19 d. Komisijos pranešimą apie atleidimą nuo baudų ir baudų sumažinimą kartelių atveju (OL C 45, 2002, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 155, toliau – pranešimas dėl bendradarbiavimo).

6 2003 m. kovo 25 ir 26 d. Komisija atliko patikrinimus, be kita ko, ir *Arkema* patalpose. Po šių patikrinimų 2003 m. balandžio 3 d. *Arkema* pateikė prašymą atleisti nuo baudų arba sumažinti baudos dydį pagal pranešimą dėl bendradarbiavimo (ginčijamo sprendimo 60 konstatuojamoji dalis).

7 2005 m. rugpjūčio 17 d. Komisija priėmė pranešimą apie kaltinimus, susijusį su pažeidimu metakrilatų sektoriuje ir jį pateikė *Total*, *Elf Aquitaine*, *Arkema*, *Altuglas* ir *Altumax* (ginčijamo sprendimo 85 konstatuojamoji dalis).

8 2005 m. rugsėjo 15 ir 16 d. įvykusiame posėdyje dalyvavo visos įmonės, kurioms pateiktas pranešimas apie kaltinimus (ginčijamo sprendimo 87 konstatuojamoji dalis).

9 2006 m. gegužės 31 d. Komisija priėmė ginčijamą sprendimą.

Ginčijamas sprendimas

10 Šiai bylai ypač reikšmingi du ginčijamo sprendimo aspektai: jo adresatų nustatymas ir baudos apskaičiavimas.

Ginčijamo sprendimo adresatai

11 Komisija, pripažinusi, kad reikia nustatyti, kokiems subjektams reikia priskirti atsakomybę už pažeidimą (ginčijamo sprendimo 245 konstatuojamoji dalis), nusprendė, jog *Altuglas*, *Altumax*, *Arkema* ir *Elf Aquitaine* buvo solidariai atsakingos už pažeidimą, už kurį *Altuglas* ir *Altumax* buvo pripažintos kaltomis nuo 1997 m. sausio 23 d. iki 2002 m. rugsėjo 12 dienos. *Total* buvo pripažinta solidariai atsakinga už pažeidimą, kurį *Altuglas* ir *Altumax* padarė nuo 2000 m. gegužės 1 d. iki 2002 m. rugsėjo 12 dienos (ginčijamo sprendimo 277 konstatuojamoji dalis).

12 Konkrečiu *Elf Aquitaine* atsakomybės klausimu Komisija, atsižvelgusi į tai, kad *Arkema conseil d'administration* (valdybos) narius skyrė *Elf Aquitaine* ir kad jai priklausė 97,6 %, o nuo 2000 m. balandžio mėn. – 96,48 % dukterinės bendrovės kapitalo, laikėsi prezumpcijos, jog *Elf Aquitaine* darė lemiamą įtaką ir realiai kontroliavo *Arkema* veiksmus (ginčijamo sprendimo 265 konstatuojamoji dalis).

13 *Total* atsakomybės klausimu Komisija pripažino, kad nuo 2000 m. balandžio mėn. iki pažeidimo pabaigos ši bendrovė tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliavo visų grupės vykdančiųjų bendrovių kapitalą, įskaitant nagrinėjamame kartelyje tiesiogiai dalyvavusias bendroves. Tokiomis aplinkybėmis Komisija laikėsi prezumpcijos, kad *Total* darė lemiamą įtaką savo dukterinėms bendrovėms *Elf Aquitaine*, *Arkema*, *Altuglas* ir *Altumax* bei pateikė pranešimą apie kaltinimus visiems minėtiems subjektams (ginčijamo sprendimo 267 konstatuojamoji dalis).

14 *Arkema* ir *Total* su *Elf Aquitaine* atskirai pateikė atsakymus į pranešimą apie kaltinimus pirmiausia nurodydamos, kad *Arkema* turėtų būti vienintelė ginčijamo sprendimo adresatė (ginčijamo sprendimo 268 ir 269 konstatuojamosios dalys). Komisija

atmetė jų argumentus ir patvirtino ankstesniame punkte minėtų penkių subjektų atsakomybę (ginčijamo sprendimo 270–277 konstatuojamosios dalys). Vėliau ji visas minėtas bendroves apibrėžė kaip sudarančias „*Total* grupę“.

Baudos apskaičiavimas

15 Baudos apskaičiavimo klausimu Komisija pirmiausia nagrinėjo pažeidimo sunkumą ir nustatė, kad, atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį ir tai, jog jis apėmė visą EEE teritoriją, jį reikia pripažinti labai sunkiu pagal Baudų nustatymo remiantis Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalimi ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalimi metodo gaires (OL C 9, 1998, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 171, toliau – gairės) (ginčijamo sprendimo 319–331 konstatuojamosios dalys). Toliau Komisija skirtingai įvertino darant pažeidimą dalyvaujančias bendroves, priskirdama *Total* grupę pirmajai kategorijai dėl *Arkema* trijų PMMA produktų pardavimo EEE apyvartos. Vadovaudamasi tuo ji nustatė *Total* grupei 65 mln. eurų pradinį baudos dydį (ginčijamo sprendimo 332–336 konstatuojamosios dalys). Galiausiai, atsižvelgdama į *Total* bendrą apyvartą, Komisija *Total* grupei skirtai baudai pritaikė 3 dauginimo koeficientą, kad užtikrintų atgrasantį baudos poveikį. Todėl pradinis baudos dydis padidėjo iki 195 mln. eurų (ginčijamo sprendimo 337–350 konstatuojamosios dalys).

16 Antra, Komisija nagrinėjo pažeidimo trukmę ir pripažino, kad, atsižvelgiant į tai, jog *Arkema* dalyvavo darant pažeidimą penkeris metus ir septynis mėnesius, pradinį baudos dydį reikia padidinti 55 %. Toks padidinimas buvo pritaikytas *Elf Aquitaine*, *Arkema*, *Altuglas* ir *Altumax*. *Total*, kuriai jos dukterinių bendrovių kapitalas priklausė trumpesnį laiką, atveju Komisija padidino baudą 20 % (ginčijamo sprendimo 351–353 konstatuojamosios dalys). Todėl *Arkema* (įskaitant *Elf Aquitaine*) apskaičiuotas bazinis baudos dydis padidėjo iki 302,25 mln. eurų. *Total* pripažinta solidariai

atsakinga už 234 mln. eurų iš šios sumos sumokėjimą (ginčijamo sprendimo 354 konstatuojamoji dalis).

17 Trečia, Komisija nagrinėjo, ar buvo sunkinančių aplinkybių. *Arkema* atveju Komisija, atsižvelgdama, kad ši įmonė buvo trijų ankstesnių sprendimų adresatė, pripažino, jog ji pakartotinai padarė to paties tipo pažeidimus ir nusprendė *Arkema* bazinį baudos dydį padidinti 50 %. Vis dėlto Komisija pažymėjo, kad *Total* ir *Elf Aquitaine* nebuvo pakartotinai padariusios to paties tipo pažeidimų ir todėl šis padidinimas taikomas tik *Arkema*, *Altuglas* ir *Altumax* (ginčijamo sprendimo 369 konstatuojamoji dalis ir susijusi išnaša Nr. 250).

18 Ketvirta, Komisija atmetė *Total* grupės nurodytas lengvinančias aplinkybes.

19 Įvertinus tai, kad buvo atsižvelgta arba neatsižvelgta į sunkinančias ar lengvinančias aplinkybes, *Arkema, Altuglas* ir *Altumax* skirtos baudos dydis buvo 365 218 750 eurų. *Total* skirta bauda liko 234 mln. eurų. *Elf Aquitaine* bauda liko 302,25 mln. eurų (ginčijamo sprendimo 397 konstatuojamoji dalis). Pritaikiusi 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [EB] 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (JO 2003, L 1, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) 23 straipsnio 2 dalį, Komisija nusprendė, kad bauda neviršijo 10 % atitinkamos įmonės apyvartos (ginčijamo sprendimo 398 ir 399 konstatuojamosios dalys).

20 Penkta ir galiausiai, Komisija pritaikė pranešimą dėl bendradarbiavimo ir, taikydama šio pranešimo 23 dalies b punkto pirmą įtrauką, nusprendė sumažinti baudos, kuri būtų buvusi skirta *Total* grupei, dydį 40 % (ginčijamo sprendimo 403 –410 konstatuojamosios dalys).

21 Ginčijamo sprendimo 2 straipsnio b dalyje Komisija nustatė tokį galutinį baudos dydį:

„*Arkema* [...], *Altuglas* [...] ir *Altumax* [...], kartu ir solidariai atsakingos už 219,13 125 mln. eurų, iš kurių *Total* [...] kartu ir solidariai atsakinga už 140,4 mln. eurų ir *Elf Aquitaine SA* kartu ir solidariai atsakinga už 181,35 mln. eurų“.

Procesas ir šalių reikalavimai

22 2006 m. rugpjūčio 10 d. Pirmosios instancijos teismo (dabar – Bendrasis Teismas) kanceliarijai ieškovės *Arkema France, Altuglas* ir *Altumax* pateikė šį ieškinį.

23 Pakeitus Bendrojo Teismo kolegijų sudėtį, teisėjas pranešėjas buvo paskirtas į ketvirtąją kolegiją ir todėl ši byla paskirta šiai kolegijai.

24 Susipažinęs su teisėjo pranešėjo pranešimu, Bendrasis Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį ir, vykdydamas proceso organizavimo priemones, pirma, paprašė šalių atsakyti į tam tikrus klausimus ir, antra, paprašė Komisijos pateikti dokumentą. Šalys įvykdė šiuos prašymus per nustatytą terminą.

25 Per 2009 m. gruodžio 15 d. posėdį buvo išklausytos šalių nuomonės žodžiu ir atsakymai į Bendrojo Teismo pateiktus klausimus. Po šio posėdžio žodinė proceso dalis buvo baigta.

26 2010 m. lapkričio 26 d. nutartimi Bendrasis Teismas nusprendė atnaujinti žodinę proceso dalį pagal savo procedūros reglamento 62 straipsnį, kad, vykdydamas proceso organizavimo priemones, galėtų paprašyti šalių pateikti dokumentus ir atsakyti į jo klausimus. Šalys įvykdė šiuos prašymus per nustatytus terminus. 2011 m. kovo 9 d. žodinė proceso dalis buvo baigta.

27 Ieškovės Bendrojo Teismo prašo:

— visų pirma panaikinti ginčijamą sprendimą tiek, kiek jis su jomis susijęs;

— nepatenkinus pirmojo reikalavimo, panaikinti arba sumažinti ginčijamu sprendimu joms skirtos baudos dydį;

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

28 Komisija Bendrojo Teismo prašo:

— atmesti ieškinį;

— priteisti iš ieškovių bylinėjimosi išlaidas.

Dėl teisės

29 Savo ieškiniui paremti ieškovės iš esmės pateikia aštuonis pagrindus. Pirmasis pagrindas paremtas su dukterinės bendrovės veiksmų inkriminavimu patronuojančiai bendrovei susijusių taisyklių pažeidimu ir nediskriminavimo principu. Antrasis pagrindas paremtas Komisijos padarytomis faktinėmis klaidomis *Arkema* padarytą pažeidimą inkriminuojant *Total* ir *Elf Aquitaine*. Trečiasis pagrindas paremtas pareigos motyvuoti ir gero administravimo principo pažeidimais taikant inkriminavimo taisykles. Ketvirtasis pagrindas paremtas konkretaus poveikio rinkai kriterijaus nepaisymu nustatant 65 mln. eurų pradinį baudos dydį. Penktasis pagrindas paremtas teisės ir faktinėmis klaidomis padidinant pradinį baudos dydį siekiant atgrasančio poveikio. Šeštasis pagrindas paremtas Komisijos teisės klaidomis padidinant baudą dėl pakartotinio pažeidimo. Septintasis pagrindas paremtas faktine klaida, Komisijai nepritaikius ieškovėms baudos sumažinimo dėl to, kad *Arkema* realiai nevykdė tam tikrų inkriminuojamų veiksmų. Aštuntasis pagrindas paremtas teisės ir faktinėmis klaidomis Komisijai atsisakius ieškovėms sumažinti baudą dėl „kitų aplinkybių". Be to, posėdyje ieškovės pateikė papildomą kaltinimą, kuriuo siekiama ginčyti baudos padidinimą dėl pakankamai atgrasančio poveikio.

Dėl pirmojo pagrindo, paremto su dukterinės bendrovės veiksmų inkriminavimu patronuojančiai bendrovei susijusių taisyklių pažeidimu ir nediskriminavimo principu

30 Ieškovės nurodo, kad Komisija padarė teisės klaidą, nes laikėsi prezumpcijos, jog patronuojanti bendrovė turi realią įtaką dukterinei bendrovei, jei jai priklauso visas arba beveik visas šios dukterinės bendrovės kapitalas (toliau – lemiamos įtakos prezumpcija), ir nepateikė realios kontrolės įrodymų (šio pagrindo pirma dalis). Šiais

veiksmais ji taip pat pažeidė nediskriminavimo principą, nes taikė *Arkema* kitokį įrodymo standartą nei kitoms inkriminuojamuose veiksmuose dalyvavusioms dukterinėms bendrovėms (šio pagrindo antra dalis).

Dėl pirmos dalies, paremtos su dukterinės bendrovės atliktų veiksmų inkriminavimu jos patronuojančiai bendrovei susijusių taisyklių pažeidimu

— Šalių argumentai

31 Ieškovės teigia, kad, vadovaujantis nusistovėjusia teismų ir Komisijos praktika, kai pažeidimą padariusi įmonė priklauso bendrovių grupei, paprastai už padarytą pažeidimą atsako tik atitinkama dukterinė bendrovė. Tik tam tikromis aplinkybėmis dukterinės bendrovės veiksmus galima inkriminuoti patronuojančiai bendrovei. Tai įmanoma, kai patronuojanti bendrovė realiai daro lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės veiksmams, atsižvelgiant į tai, kad ši dukterinė bendrovė savarankiškai nenustato savo verslo politikos, arba kai patronuojanti bendrovė buvo susijusi (aktyviai arba pasyviai, nes jai tik buvo žinomos faktinės aplinkybės) su dukterinės bendrovės padarytu pažeidimu.

32 Ieškovės nurodo, kad, vadovaujantis taikytina teismų praktika, vien 100 % (ir, *a fortiori*, 99,43, 97,6 arba 96,48 %) kapitalo turėjimas nesuteikia galimybės savaime prieiti prie išvados, kad patronuojanti bendrovė realiai daro lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės verslo politikai. Ieškovių teigimu, teismų praktikoje reikalauta papildomų

įrodymų šiuo klausimu, pavyzdžiui, kad per administracinę procedūrą patronuojanti bendrovė būtų nurodžiusi esanti vienintelė su Komisija bendrauti įgaliota grupės atstovė, nebūtų ginčijama galimybė realiai kontroliuoti dukterinę bendrovę ir nebūtų jokių dukterinės bendrovės savarankiškumą patvirtinančių įrodymų.

33 Tačiau šioje byloje ginčijamame sprendime Komisija nepateikė jokių įrodymų, galinčių patvirtinti, kad *Total* ir (arba) *Elf Aquitaine* nagrinėjamu laikotarpiu realiai darė lemiamą įtaką *Arkema* verslo politikai arba inkriminuojamų veiksmų įgyvendinimui, išskyrus tai, kad minėtoms patronuojančioms bendrovėms tada tiesiogiai ar netiesiogiai priklausė beveik visas *Arkema* kapitalas. Be kita ko, ieškovių teigimu, ginčijamame sprendime Komisijos nurodyta aplinkybė, kad vykstant nagrinėjamoms faktinėms aplinkybėms *Elf Aquitaine* skyrė *Arkema* valdybos narius, yra tik logiška didžiosios *Arkema* kapitalo dalies turėjimo išraiška ir negali patvirtinti, jog šiai bendrovei buvo daroma lemiama įtaka.

34 Todėl ieškovės teigia, jog laikydamasi tik tiesioginiu ar netiesioginiu beveik viso *Arkema* kapitalo turėjimu paremtos lemiamos įtakos prezumpcijos, kad ginčijamame sprendime nurodytus veiksmus inkriminuotų *Total* ir *Elf Aquitaine*, Komisija padarė teisės klaidą, leidžiančią panaikinti ginčijamą sprendimą.

35 Galiausiai, atsakydamos į Bendrojo Teismo klausimą apie 2009 m. rugsėjo 10 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* (C-97/08 P, Rink. p. I-8237) įtaką šiai bylai, ieškovės posėdyje tvirtino, kad faktinės aplinkybės byloje, kurioje buvo priimtas šis sprendimas, ir pirmiausia patronuojančios bendrovės vykdyta darant pažeidimą dalyvavusių dukterinių bendrovių kontrolė skyrėsi nuo šios bylos faktinių aplinkybių. Be to, ieškovės pastebėjo, kad minėtoje byloje patronuojančiai bendrovei priklausė 100 % jos dukterinės bendrovės kapitalo, o šioje byloje toks lygis nebuvo pasiektas (jis buvo 99,43, 97,6 ir 96,48 %). Bet kuriuo atveju ieškovės tvirtina, kad jei

minėtą Sprendimą *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* reikia aiškinti kaip leidžiantį inkriminuoti dukterinės bendrovės padarytą pažeidimą patronuojančiai bendrovei nepateikiant jokių papildomų įrodymų, išskyrus kapitalo ryšius, tokią teismų praktiką reikia peržiūrėti, nes ja sukuriama su Reglamentu Nr. 1/2003 nesuderinama atsakomybės be kaltės sistema.

36 Komisija nurodo, kad pritaria ieškovių teiginiui, jog iš neteisėtų dukterinės bendrovės veiksmų kylančią atsakomybę inkriminuoti patronuojančiai bendrovei galima tik tam tikromis aplinkybėmis. Tai galima padaryti, kai patronuojanti bendrovė realiai daro lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės veiksmams. Vis dėlto, Komisijos teigimu, iš nusistovėjusios teismų praktikos matyti, kad ji pagrįstai nusprendė, jog visą arba beveik visą savo dukterinės bendrovės kapitalą turinti bendrovė realiai daro įtaką šiai dukterinei bendrovei, jei patronuojanti bendrovė nepaneigia lemiamos įtakos prezumpcijos, pateikdama savo dukterinės bendrovės veiksmų savarankiškumo įrodymų.

— Bendrojo Teismo vertinimas

37 Reikia priminti, kad iš ginčijamo sprendimo 245–252 ir 259–277 konstatuojamųjų dalių matyti, kad Komisija priskyrė ginčijamą atsakomybę *Total* ir *Elf Aquitaine*, nes jos sudarė vieną įmonę su *Arkema* ir jos dukterinėmis bendrovėmis *Altuglas* ir *Altumax*, dalyvavusiomis slaptuose veiksmuose. Prie tokios išvados Komisija priėjo laikydamasi pranešime apie kaltinimus nurodytos prezumpcijos, kad *Total* ir *Elf Aquitaine* darė lemiamą įtaką savo dukterinių bendrovių veiksmams. *Elf Aquitaine* atveju lemiamos įtakos prezumpcija buvo pagrįsta faktine aplinkybe, kad *Elf Aquitaine* skyrė *Arkema* valdybos narius ir jai priklausė 97,6 %, o vėliau – 96,48 % *Arkema* kapitalo (ginčijamo sprendimo 265 konstatuojamoji dalis). *Total* atveju minėta prezumpcija

buvo pagrįsta faktine aplinkybe, kad nuo 2000 m. balandžio mėn. *Total* tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliavo visų grupės bendrovių kapitalą, įskaitant nagrinėjamame kartelyje tiesiogiai dalyvavusių bendrovių, nes jai priklausė 99,43 % *Elf Aquitaine* kapitalo (ginčijamo sprendimo 266 ir 267 konstatuojamosios dalys). Iš ginčijamo sprendimo matyti, kad atsakyme į pranešimą apie kaltinimus suinteresuotosios bendrovės pateikė keletą argumentų, kuriais siekė paneigti lemiamos įtakos prezumpciją, tačiau Komisija juos pripažino nepakankamais (visų pirma žr. ginčijamo sprendimo 272 ir 274 konstatuojamąsias dalis).

38 Dabar reikia priminti Teisingumo Teismo praktiką šioje srityje.

39 Šiuo klausimu pažymėtina, kad Sąjungos konkurencijos teisė taikoma įmonių veiklai ir kad sąvoka „įmonė“ apima bet kurį ūkinę veiklą vykdantį subjektą, neatsižvelgiant į jo teisinį statusą ar finansavimo būdus (žr. 35 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 54 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

40 Teisingumo Teismas taip pat yra pažymėjęs, kad sąvoka „įmonė“ šiuo atveju turi būti suprantama kaip reiškianti ekonominį vienetą, net jei teisiniu požiūriu šį ekonominį vienetą sudaro keletas fizinių ar juridinių asmenų (žr. 35 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 55 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

41 Kai toks ūkio subjektas pažeidžia konkurencijos taisykles, remiantis asmeninės atsakomybės principu, jis turi atsakyti už šį pažeidimą (žr. 35 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 56 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

42 Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimas turi būti aiškiai priskirtas juridiniam asmeniui, kuriam galės būti skirtos baudos, o pranešimas apie kaltinimus turi būti pateiktas šiam asmeniui. Taip pat svarbu, kad pranešime apie kaltinimus būtų nurodyta, kokiu statusu juridinis asmuo kaltinamas dėl tariamų faktinių aplinkybių (žr. 35 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 57 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

43 Iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad atsakomybę už dukterinės bendrovės veiksmus galima priskirti patronuojančiai bendrovei, be kita ko, kai, nors ir turėdama savarankišką teisinį subjektiškumą, ši dukterinė bendrovė savarankiškai nesprendžia dėl savo veiksmų rinkoje, o iš esmės įgyvendina patronuojančios bendrovės nurodymus, visų pirma atsižvelgiant į ekonominius, organizacinius ir teisinius šių dviejų teisės subjektų ryšius (žr. 35 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 58 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

44 Iš tikrųjų taip yra dėl to, kad tokioje situacijoje patronuojanti bendrovė ir jos dukterinė bendrovė yra to paties ekonominio vieneto nariai ir todėl sudaro vieną įmonę pagal minėtą teismo praktiką. Taigi aplinkybė, kad patronuojanti bendrovė ir jos dukterinė bendrovė sudaro vieną įmonę pagal EB 81 straipsnį leidžia Komisijai sprendimą, kuriuo skiriamos baudos, pateikti patronuojančiai bendrovei, nekeliant reikalavimo įrodyti asmeninį šios bendrovės dalyvavimą darant pažeidimą (35 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 59 punktas).

45 Teisingumo Teismas taip pat yra nusprendęs, kad ypatingu atveju, kai patronuojančiai bendrovei priklauso 100 % Sąjungos konkurencijos taisyklių pažeidimą padariusios jos dukterinės bendrovės akcijų, pirma, ši patronuojanti bendrovė gali daryti lemiamą įtaką šios dukterinės bendrovės veiksmams ir, antra, egzistuoja paneigiama prezumpcija, kad ši patronuojanti bendrovė realiai daro lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės veiksmams (žr. 35 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 60 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

46 Taigi Teisingumo Teismas patikslino, kad tokiomis aplinkybėmis Komisijai pakanka įrodyti, jog patronuojančiai bendrovei priklauso visas jos dukterinės bendrovės kapitalas tam, kad būtų preziumuojama, jog patronuojanti bendrovė daro lemiamą įtaką šios dukterinės bendrovės verslo politikai. Tada Komisija gali pripažinti patronuojančią bendrovę solidariai atsakinga už dukterinei bendrovei skirtos baudos sumokėjimą, nebent patronuojanti bendrovė, kuri turi paneigti šią prezumpciją, pateiktų pakankamai įrodymų, galinčių patvirtinti, kad jos dukterinė bendrovė rinkoje veikia savarankiškai (žr. 35 punkte minėto Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 61 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

47 Atsižvelgiant į Teisingumo Teismo praktiką reikia pripažinti, kad 37 punkte nurodytas šioje byloje Komisijos taikytas metodas priskirti ginčijamą pažeidimą ieškovių patronuojančioms bendrovėms yra tinkamas.

48 Pirma, atvirkščiai nei, atrodo, teigia ieškovės, šis priskyrimas nėra pagrįstas tik kapitalo nuosavybės struktūra, bet ir išvada, kad nebuvo paneigta lemiamos įtakos prezumpcija (visų pirma žr. ginčijamo sprendimo 272 ir 274 konstatuojamąsias dalis).

49 Antra, iš nurodytos teismų praktikos aiškiai matyti (visų pirma žr. šio sprendimo 45 ir 46 punktus), kad dukterinės bendrovės kapitalo nuosavybės struktūra yra pakankamas kriterijus laikytis minėtos prezumpcijos ir Komisija neturėjo pateikti su patronuojančios bendrovės realios įtakos darymu susijusių papildomų įrodymų, kaip to reikalauja ieškovės.

50 Šios išvados nepaneigia ieškovių argumentai, kad faktinės aplinkybės, kurioms esant buvo priimtas 35 punkte minėtas Sprendimas *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją*, ir ypač šioje byloje atitinkamos patronuojančios bendrovės vykdyta jos dukterinių bendrovių kontrolė, skyrėsi nuo šios bylos faktinių aplinkybių. Pirmiausia, nepaisant to, kad šioje byloje buvo galima pateikti minėtus papildomus įrodymus (2007 m. gruodžio 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją*, T-112/05,

Rink. p. II-5049, 13 ir 54 punktai), iš minėto 2007 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 61 ir 62 punktų bei 35 punkte minėto 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 61 ir 62 punktų matyti, jog tokie papildomi įrodymai nėra būtini šiai prezumpcijai taikyti.

51 Taip pat reikia pažymėti, kad minėta teismų praktika yra susijusi būtent su „ypatingu atveju, kai patronuojančiai bendrovei priklauso 100 % <...> jos dukterinės bendrovės kapitalo“ (35 punkte minėto 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 60 punktas). Tačiau šioje byloje *Total* ir *Elf Aquitaine* nepriklauso visas atitinkamų jų dukterinių bendrovių kapitalas.

52 Vis dėlto reikia pažymėti, kad nors posėdyje ieškovės ir nurodė šį faktinį skirtumą (žr. šio sprendimo 35 punktą), jos nepateikė nė vieno konkretaus argumento, prieštaraujančio tų pačių įrodinėjimo taisyklių taikymui abiejose situacijose, nors Bendrasis Teismas pateikė rašytinį klausimą Komisijai dėl lemiamos įtakos prezumpcijos taikymo kitais atvejais, nei kai patronuojančiai bendrovei priklauso visas jos dukterinės bendrovės kapitalas, problematikos ir vėliau posėdyje dėl to įvyko diskusija.

53 Bet kuriuo atveju reikia pripažinti, kad patronuojanti bendrovė, kuriai priklauso beveik visas jos dukterinės bendrovės kapitalas, iš esmės yra tokioje pačioje padėtyje kaip ir vienintelis [bendrovės] savininkas, galimybės daryti lemiamą įtaką jos dukterinės bendrovės veiksmams požiūriu, atsižvelgiant į tokią patronuojančią bendrovę ir minėtą dukterinę bendrovę jungiančius ekonominius, organizacinius ir teisinius ryšius. Todėl Komisija šioje situacijoje teisėtai taikė tas pačias įrodinėjimo taisykles, t. y. rėmėsi prezumpcija, kad minėta patronuojanti bendrovė realiai pasinaudojo galimybe daryti lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės veiksmams. Žinoma, negalima atmesti, kad tam tikrais atvejais smulkūs akcininkai dukterinėje bendrovėje gali turėti teisių, dėl kurių būtų galima ginčyti minėtą analogiją. Vis dėlto reikia pažymėti, kad minėtos teisės paprastai nėra susijusios su tokiomis labai mažomis akcijų dalimis,

kaip nagrinėjamos šioje byloje, ir ieškovės nepateikė jokių duomenų šiuo klausimu. Taigi Komisija ieškovių patronuojančioms bendrovėms teisėtai taikė lemiamos įtakos prezumpciją.

54 Galiausiai dėl argumento, kad iš esmės 35 punkte minėtame 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendime *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* įtvirtintą teismo praktiką reikia persvarstyti, Bendrasis Teismas mano, jog šios bylos aplinkybėmis jis neturėtų grįžti prie teisės klausimo, kurį neseniai priimtame sprendime aiškiai išsprendė Teisingumo Teismas.

55 Taigi pirmojo pagrindo pirmą dalį reikia atmesti.

Dėl antros dalies, paremtos nediskriminavimo principo pažeidimu

— Šalių argumentai

56 Ieškovės nurodo, kad nors jų atveju Komisija priskirdama pažeidimą patronuojančiai bendrovei rėmėsi išimtinai lemiamos įtakos prezumpcija, daugelio kitų dukterinių bendrovių, kurioms buvo pateiktas ginčijamas sprendimas, atveju ji atsižvelgė į papildomus įrodymus. Šiuo klausimu ieškovės nurodo ginčijamame sprendime atsispindintį Komisijos požiūrį į *Degussa*, *ICI plc* ir *Lucite International Ltd*.

57 Tokiais veiksmais Komisija nepagrįstai diskriminavo administruodama įrodymus. Ieškovės pažymi, kad jei Komisija *Arkema* būtų taikiusi tokias pačias įrodinėjimo taisykles, kokias taikė kitoms įmonėms, ji neišvengiamai būtų priėjusi prie išvados, jog pažeidimas turėjo būti priskirtas tik *Arkema*.

58 Be to, atsakydamos į Komisijos argumentą, kad ginčijamame sprendime nurodyta, jog *Elf Aquitaine* skiria *Atofina* valdybos narius, ieškovės pažymi, jog tai yra tik logiška didžiosios *Arkema* kapitalo dalies turėjimo išraiška ir nurodo, kad šis įrodymas yra nepalyginamas su Komisijos pateiktais įrodymais dėl *Degussa*, kai Komisija atsižvelgė į aktyvų patronuojančios bendrovės dalyvavimą darant pažeidimą. Bet kuriuo atveju ieškovės pastebi, kad šis įrodymas taikytinas tik *Elf Aquitaine*, bet ne *Total*.

59 Komisija ginčija šiuos argumentus.

— Bendrojo Teismo vertinimas

60 Primintina, jog pagal vienodo požiūrio arba nediskriminavimo principą reikalaujama, kad panašios situacijos nebūtų vertinamos skirtingai, o skirtingos situacijos – vienodai, jei toks vertinimas negali būti objektyviai pagrįstas (žr. 2007 m. rugsėjo 11 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Lindorfer prieš Tarybą*, C-227/04 P, Rink. p. I-6767, 63 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

61 Būtina pripažinti, kad ieškovės neįrodė, jog Komisija pažeidė šį principą priskirdama ginčijamą pažeidimą jo adresatams.

62 Pirmiausia reikia pripažinti, kad *ICI Acrylics* situacija nėra panaši į ieškovių. Iš tiesų iš ginčijamo sprendimo aiškiai matyti, kad *ICI Acrylics* – tiesiogiai ginčijamą pažeidimą darant dalyvavęs subjektas – buvo tik juridinio asmens statuso neturintis ICI verslo padalinys, o ne dukterinė bendrovė, kurios 100 % arba beveik visas kapitalas priklausė ICI (visų pirma žr. ginčijamo sprendimo 280, 287 ir 288 konstatuojamąsias dalis). Todėl ICI atveju Komisija nesilaikė lemiamos įtakos prezumpcijos (pateikdama arba nepateikdama papildomų įrodymų), bet tiesiog nustatė juridinį asmenį, kuris klostantis pagrindinės bylos aplinkybėms buvo pažeidimą padariusio ūkio subjekto dalis (ginčijamo sprendimo 288 ir 289 konstatuojamosios dalys).

63 *Degussa* klausimu reikia pažymėti, kad ginčijamo sprendimo 255 konstatuojamojoje dalyje Komisija pripažino:

„*Röhm GmbH & Co. KG* (dukterinė bendrovė, kurios 100 % kapitalo priklauso *Degussa*) ir *Para-Chemie GmbH* (dukterinė bendrovė, kurios 100 % kapitalo priklauso *Röhm*) yra nepriklausomi juridiniai asmenys. Kadangi abiejų įmonių 100 % kapitalo tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso *Degussa* <...> ir *Röhm conseil de surveillance* (stebėtojų taryba) iš dalies sudaryta iš *Degussa* vadovybės atstovų <...>, Komisija pripažįsta *Degussa* atsakinga už *Röhm* <...> ir *Para-Chemie* <...> neteisėtus veiksmus“.

64 *Lucite International* atveju Komisija ginčijamo sprendimo 294 konstatuojamojoje dalyje patvirtino:

„*Lucite International UK Ltd* yra viena iš dukterinių bendrovių, kurių 100 % kapitalo priklauso [*Lucite International*]. Be to, *Lucite International* <...> valdybos nariai pažeidimo laikotarpiu buvo ir *Lucite International UK* <...> valdybos nariais“.

65 Taigi neginčijama, kad inkriminuodama *Degussa* ir *Lucite International* jų atitinkamų dukterinių bendrovių veiksmus Komisija vadovavosi lemiamos įtakos prezumpcija, kylančia iš to, jog patronuojančiai bendrovei priklausė 100 % dukterinės bendrovės kapitalo, kartu nurodydama papildomus įrodymus, t. y. atitinkamai patronuojančios bendrovės vadovybės atstovų buvimą dukterinės bendrovės stebėtojų taryboje ir dviejų bendrovių valdybos narių sutapimą.

66 Vis dėlto tai nereiškia, kad *Degussa* ir *Lucite International* bei jų dukterinių bendrovių atvejais buvo taikomas kitoks požiūris nei ieškovėms ir jų dukterinėms bendrovėms, kuriuo pažeistas vienodo požiūrio principas.

67 Iš tiesų reikia pažymėti, kad, kaip ir ieškovių patronuojančios bendrovės, *Degussa* ir *Lucite International* buvo pripažintos atsakingomis už jų dukterinių bendrovių neteisėtus veiksmus (ginčijamo sprendimo 258 ir 296 konstatuojamosios dalys). Tačiau iš ginčijamo sprendimo negalima spręsti, kad Komisija jas būtų atleidusi nuo šios atsakomybės, jei ji nebūtų galėjusi pateikti minėtų papildomų įrodymų.

68 Šiuo klausimu reikia priminti, kad ginčijamo sprendimo 245–252 konstatuojamosiose dalyse Komisija išdėstė principus, kuriais ji vadovavosi nustatydama ginčijamo sprendimo adresatus. Iš ginčijamo sprendimo aiškiai matyti, kad kai kontroliuojamas visas arba beveik visas dukterinės bendrovės kapitalas, Komisija nusprendė turinti teisę pripažinti šią dukterinę bendrovę nesavarankiška remdamasi tik lemiamos įtakos prezumpcija, jei ši prezumpcija nebuvo paneigta per administracinę procedūrą, ir todėl inkriminuoti šios dukterinės bendrovės veiksmus patronuojančiai bendrovei, nes ji buvo tos pačios įmonės dalis (visų pirma žr. ginčijamo sprendimo 247 ir 248 konstatuojamąsias dalis).

69 Taigi, kaip pažymėjo Komisija, reikia pripažinti, kad ši institucija tik papildomai nurodė, be kapitalo ryšio esant ir kitų įrodymų, jei tokių buvo. Be to, *Total* grupės atveju Komisija taip pat atkreipė dėmesį į faktinę aplinkybę, kad *Elf Aquitaine* skyrė *Arkema* valdybos narius. Vis dėlto Komisija niekaip nesusiejo dukterinės bendrovės, kurios 100 % arba beveik visas kapitalas priklauso patronuojančiai bendrovei, neteisėtų veiksmų inkriminavimo su minėtų papildomų įrodymų buvimu. Tokį aiškinimą patvirtina ir faktinė aplinkybė, kad kai kurių patronuojančių bendrovių atveju ginčijamame sprendime nurodomas tik kapitalo ryšys. Taip yra *Total* (266 konstatuojamoji dalis) ir *Barlo* grupės bendrovių, t. y. *Barlo Plastics Europe NV, Barlo Plastics NV* ir *Barlo Group plc*, (301 konstatuojamoji dalis) atvejais.

70 Be to, reikia priminti, kad kaip tai matyti iš to, kas išdėstyta, šioje byloje Komisijos taikytas metodas ieškovių patronuojančioms bendrovėms priskirti ginčijamą pažeidimą yra tinkamas (žr. šio sprendimo 47 punktą).

71 Todėl pirmojo pagrindo antrą dalį reikia atmesti ir kartu atmesti visą pirmąjį pagrindą.

Dėl antrojo pagrindo, paremto Komisijos padarytomis faktinėmis klaidomis Arkema padarytą pažeidimą priskiriant Total ir Elf Aquitaine

72 Ieškovės teigia, kad net darant prielaidą, jog metodas, pagal kurį joms taikoma lemiamos įtakos prezumpcija yra tinkamas, Komisija faktinėmis aplinkybėmis nepagrindė pažeidimo priskyrimo *Total* ir *Elf Aquitaine*. Iš tiesų jos įrodė, kad, pirma, *Elf Aquitaine* ir *Total* vadovai visai nebuvo įsitraukę į nagrinėjamus veiksmus ir, antra, *Arkema* veikė savarankiškai nustatydama savo verslo politiką.

Dėl pirmos dalies, paremtos *Elf Aquitaine* ir *Total* vadovų neįsitraukimo į ginčijamame sprendime nurodytus veiksmus nepripažinimu

— Šalių argumentai

73 Ieškovės pažymi, kad ginčijamame sprendime Komisija neteigia, jog *Elf Aquitaine* arba *Total* vadovai kaip nors buvo įsitraukę į nagrinėjamus veiksmus arba jiems buvo žinoma apie padarytus pažeidimus. Be to, jos teigia, kad tyrimo metu Komisija šioms bendrovėms nepateikė nė vieno prašymo pateikti informaciją ir neatliko patikrinimų jų patalpose.

74 Tačiau, ieškovių manymu, iš Komisijos praktikos matyti, kad, nesant patronuojančios bendrovės aktyvaus ar pasyvaus dalyvavimo darant pažeidimą, dukterinės bendrovės padarytas pažeidimas gali būti nepriskiriamas patronuojančiai bendrovei, net jei jai priklauso didžioji dalis arba visas minėtos dukterinės bendrovės kapitalas.

75 Be to, ieškovės šiuo klausimu pastebi, kad grupėje, kuriai jos priklausė susiklostant byloje nagrinėjamoms faktinėms aplinkybėms, buvo reikalaujama besąlygiškai laikytis konkurencijos taisyklių ir todėl *Arkema* nuo 2001 m. sausio mėn., t. y. tik po kelių mėnesių, kai 2000 m. balandžio 17 d. *Elf* grupė buvo perimta *Total Fina*, nusprendė įgyvendinti konkurencijos teisės laikymosi programą. Todėl jos teigia, kad jei *Total* ir (arba) *Elf Aquitaine* būtų žinojusios apie *Arkema* vykdomus konkurencijos pažeidimus, jos būtų nedelsdamos nurodžiusios juos nutraukti.

76 Todėl, ieškovių teigimu, Komisija galėjo remtis šia aplinkybe ir nuspręsti, kad nors aptariamu laikotarpiu šioms bendrovėms priklausė beveik visas *Arkema* kapitalas, jos nebuvo atsakingos už jos neteisėtus veiksmus PMMA rinkoje.

77 Komisija ginčija šiuos argumentus.

— Bendrojo Teismo vertinimas

78 Reikia priminti, kad iš ginčijamo sprendimo 245–252 ir 259–277 konstatuojamųjų dalių matyti, jog Komisija ginčijamą sprendimą priskyrė *Total* ir *Elf Aquitaine*, nes klostantis šios bylos faktinėms aplinkybėms jos su slaptuose veiksmuose dalyvavusiomis *Arkema* ir jos dukterinėmis bendrovėmis *Altuglas* ir *Altumax* sudarė vieną ekonominį vienetą ir todėl – vieną įmonę pagal konkurencijos teisę. Tokią išvadą Komisija grindė lemiamos įtakos prezumpcija ir pripažino, kad per administracinę procedūrą ši prezumpcija nebuvo paneigta. Kaip matyti iš pirmojo pagrindo nagrinėjimo, toks metodas buvo taikomas teisėtai.

79 Kaip matyti iš teismų praktikos, tai, kad patronuojanti bendrovė ir jos dukterinė bendrovė sudaro vieną įmonę pagal EB 81 straipsnį, suteikia Komisijai galimybę pateikti sprendimą, kuriuo skiriamos baudos, patronuojančiai bendrovei, nesant reikalo įrodyti tiesioginio šios bendrovės dalyvavimo darant pažeidimą (35 punkte minėto 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 50 punktas). Todėl Komisijai nebuvo būtina įrodyti patronuojančios bendrovės vadovų tiesioginio įsitraukimo ar net jų žinojimo apie inkriminuojamas faktines aplinkybes. Be to, Komisijos veiksmai per administracinę procedūrą ir ypač tai, kad ji patronuojančioms

bendrovėms nepateikė nė vieno prašymo pateikti informaciją ir nevykdė patikrinimų jų patalpose, yra nereikšmingi atsakant į klausimą, ar šios bendrovės su jų dukterinėmis bendrovėmis sudaro vieną įmonę pagal EB 81 straipsnį.

80 Ieškovių nurodytos Komisijos praktikos klausimu reikia pripažinti, kad net darant prielaidą, jog Komisija savo praktikoje įtvirtino, kad patronuojančios bendrovės vadovų tiesioginis įsitraukimas į pažeidimą yra būtina pažeidimo priskyrimo patronuojančiai bendrovei sąlyga, tai neturi jokios įtakos ginčijamo sprendimo teisėtumui šiuo klausimu, nes šioje byloje taikytas metodas buvo teisėtas. Be to, dublike ieškovės patikslina neteigiančios, kad vien patronuojančios bendrovės nedalyvavimo jos dukterinės bendrovės padarytame pažeidime pakanka atmesti patronuojančios bendrovės atsakomybei, tačiau tai yra tik vienas įrodymų, į kuriuos šiuo atveju gali atsižvelgti Komisija.

81 Galiausiai, kaip teisingai teigia Komisija, patronuojančios bendrovės vadovų tiesioginio nedalyvavimo arba nežinojimo apie inkriminuojamas faktinės aplinkybės nepakanka norint paneigti lemiamos įtakos prezumpciją, net jei šios aplinkybės galėtų būti įrodytos.

82 Todėl reikia atmesti šio pagrindo pirmą dalį.

Dėl antros dalies, paremtos realų *Arkema* savarankiškumą nustatant savo verslo politiką patvirtinančių įrodymų nepripažinimu

— Šalių argumentai

83 Ieškovės nurodo, kad per administracinę procedūrą *Arkema* įrodė, kad ginčijamame sprendime nurodytu laikotarpiu *Elf Aquitaine* arba *Total* niekuomet nenustatė jos verslo politikos. Todėl aplinkybės, kad klostantis bylos faktinėms aplinkybėms ji teisiškai buvo *Elf Aquitaine* dukterinė bendrovė ir kad ši įmonė skyrė jos valdybos narius, neturėjo įtakos jos savarankiškumui nustatant verslo politiką. Todėl Komisija padarė faktinę klaidą, priskirdama *Arkema* padarytą pažeidimą jos tuometinėms patronuojančioms bendrovėms.

84 Pirma, ieškovės teigia, kad tai, jog *Total* ir *Elf Aquitaine* nenustato savo dukterinių bendrovių verslo politikos, kyla iš pačios grupės struktūros. Iš tiesų šios įmonės yra holdingo bendrovės, turinčios daugelio savarankiškai atitinkamuose veiklos sektoriuose veikiančių bendrovių grupių akcijų.

85 Antra, ieškovės nurodo, kad *Arkema* įrodė buvusi visiškai savarankiška nustatydama verslo politiką dėl PMMA ir ypač kainų politikos bei klientų pasirinkimo. Jos pažymi, kad chemijos padalinio patronuojanti bendrovė buvo *Arkema* ir būtent ji duodavo nurodymus savo dukterinėms bendrovėms, pavyzdžiui, *Altuglas* ir *Altumax*. Aukštesnio lygio nei *Arkema* santykiai nesiskyrė nuo finansinius interesus apsaugoti suinteresuotajam akcininkui ir nepriklausomai vadovybei, atsakingai už veiklos chemijos srityje

valdymą, paprastai būdingų santykių. Todėl *Total* ir *Elf Aquitaine* vaidmuo buvo tik duoti sutikimą didelėms investicijoms bei gauti apskaitos ir finansinę informaciją apie jų dukterinės bendrovės rezultatus, kaip to reikalaujama taikytinuose teisės aktuose. Šiuo klausimu ieškovės nurodo prie ieškinio pridėtą vidinę pažymą „Vidiniai įgaliojimai ir išlaidų įsipareigojimai".

86 Šiuo klausimu ieškovės išskiria du laikotarpius: 1992–2000 m. ir 2001–2004 m.

87 Jos nurodo, kad 1992–2000 m. su PMMA susijusios veiklos verslo politiką savarankiškai nustatė *Elf Atochem* per skyrių „Sintezės organinės tarpinės cheminės medžiagos" (toliau – DIOS). Penkerių metų verslo plane įtvirtintas plačias šios verslo politikos gaires kasmet iš anksto tvirtindavo *Elf Atochem comité de direction générale* (bendrasis valdymo komitetas), kuris patvirtindavo ir DIOS biudžetą.

88 2001–2004 m. su PMMA susijusios veiklos verslo politiką savarankiškai nustatė *Arkema* per *Atoglas* (vėliau tapusią *Altuglas*). Penkerių metų plane įtvirtintas plačias šios verslo politikos gaires kasmet iš anksto tvirtindavo chemijos padalinio vykdomoji institucija – *comité de direction de la chimie* (chemijos valdymo komitetas). Su PMMA susijusios veiklos biudžetas buvo pristatomas *Total* valdybai pateikiant bendrą *Atoglas* biudžetą. *Total* valdybos dalyvaudavo priimant sprendimus dėl didesnių nei 10 mln. eurų vertės investicijų ir vertindavo šių investicijų rizikos ir atsipirkimo lygį.

89 Be kita ko, ieškovės pažymi, kad *Total* ir *Elf Aquitaine* nenustatė *Arkema* verslo politikos dėl šioje byloje nagrinėjamos veiklos, nes ji sudarė tik labai mažą šių įmonių apyvartos dalį. Šiuo klausimu jos primena, kad 2002 m. (paskutiniais pažeidimo metais) *Arkema* PMMA pardavimo metinė apyvarta buvo 416 mln. eurų ir sudarė 2,1 % chemijos padalinio bendros apyvartos bei 0,4 % *Elf Aquitaine / Total* grupės bendros apyvartos.

90 Be to, ieškovės pažymi, kad net darant prielaidą, jog lemiamos įtakos prezumpcija taikytina, suinteresuotajai bendrovei tenkanti įrodinėjimo pareiga siekiant paneigti šią prezumpciją turėtų būti susijusi su patronuojančios bendrovės realios kontrolės dukterinei bendrovei atitinkamoje rinkoje, šioje byloje t. y. PMMA rinkoje, nebuvimu. Jų manymu, kitoks požiūris, reikalaujant įrodyti visišką savarankiškumą nuo patronuojančios bendrovės ir paneigti abstrakčią galimybę patronuojančiai bendrovei daryti lemiamą įtaką savo dukterinei bendrovei, kai patronuojančiai bendrovei priklauso 100 % dukterinės bendrovės kapitalo, prilygsta *probatio diabolica* (teiginiui, kurio neįmanoma įrodyti) ir reiškia nepaneigiamos prezumpcijos nustatymą.

91 Trečia, ieškovės pastebi, kad *Total* ir *Elf Aquitaine* vykdyta bendro pobūdžio *Arkema* kontrolė skiriasi nuo *Arkema* vykdytos savo dukterinių bendrovių *Altuglas* ir *Altumax*, kurios buvo integruotos į *Arkema*, kontrolės operaciniu ir funkciniu lygiu. Ieškovės taip pat pažymi, kad visuose procedūros etapuose *Arkema* dalyvavo savo ir savo dukterinių bendrovių vardu ir tyrimo metu niekuomet neginčijo savo dukterinių bendrovių realios kontrolės.

92 Taigi, viena vertus, operaciniu lygiu, kitaip nei metakrilatų gamybos procese nedalyvavusios *Elf Aquitaine* ir *Total*, *Arkema* gamino metilo metakrilatą – pirminę medžiagą, kurią PMMA gaminti ir platinti integruotai naudojo jos dukterinės bendrovės *Altuglas* ir *Altumax*.

93 Kita vertus, funkciniu lygiu, nors su PMMA susijusią veiklą vykdė *Arkema* dukterinės bendrovės (*Altuglas* ir *Altumax*), ši veikla visuomet buvo integruota į *Arkema* verslo organizaciją – iki 2000 m. kaip DIOS dalis, o nuo 2001 m. – per specialiai PMMA skirtą verslo vienetą. Be to, nagrinėjamu laikotarpiu bendrovės *Altuglas* valdybos narių daugumą sudarė *Arkema* teisinės ir finansinės vadovybės atstovai. Jie savo funkcijas vykdė ne tik *Arkema*, bet ir *Altuglas*, neturėjusioje atskirų teisės ir finansų padalinių. Galiausiai ginčijamame sprendime nurodytuose veiksmuose dalyvavę *Altuglas* darbuotojai nuolat informuodavo *Arkema* vadovybės atstovą, kuriuo pažeidimo metu buvo G., vėliau tapęs DIOS direktoriumi iki 2000 m. ir chemijos valdymo komiteto nariu nuo 2001 m.

94 Ieškovės taip pat nurodo, kad ši *Arkema* ir jos dukterinių bendrovių *Altuglas* bei *Altumax* funkcinė ir operacinė integracija buvo patvirtinta 2004 m. reorganizavus *Total* grupės chemijos padalinį ir sukūrus *Arkema* bei vėliau, 2006 m. gegužės mėn., pradėjus prekiauti *Arkema* akcijomis biržoje.

95 Ketvirta, ieškovės pažymi, kad nė vienas administracinėje procedūroje surinktas dokumentas nepatvirtina, kad *Arkema* tiesiogiai ar netiesiogiai gavo kokią nors *Elf Aquitaine* arba *Total* instrukciją ar rekomendaciją dėl metakrilatų rinkose vykdytinos verslo politikos, nors iš *Arkema* būstinės Komisija paėmė šimtus dokumentų.

96 Penkta, ieškovės nurodo, kad ginčijamame sprendime įtvirtinta Komisijos pozicija prieštarauja ankstesnei jos pačios praktikai. Iš tiesų 2003 m. gruodžio 10 d. Komisijos sprendime C (2003) 4570 galutinis dėl procedūros pagal (EB) 81 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (Byla Nr. COMP/E-2/37.857 – Organiniai peroksidai; toliau – Sprendimas *Organiniai peroksidai*) Komisija nepriskyrė atsakomybės už *Arkema* padarytą pažeidimą *Elf Aquitaine*, nepaisydama šias dvi įmones siejusio kapitalo ryšio.

Taip Komisija pripažino, kad *Arkema* buvo realiai savarankiška nustatydama savo verslo politiką. Ieškovių manymu, kadangi Sprendime *Organiniai peroksidai* nagrinėjamas laikotarpis iš dalies sutampa su nagrinėjamu ginčijamame sprendime ir abiejose bylose *Arkema* bei *Elf Aquitaine* siejantys ekonominiai ir finansiniai santykiai buvo visiškai vienodi, Komisija nepagrįstai nukrypo nuo byloje, kurioje buvo priimtas Sprendimas *Organiniai peroksidai*, taikytos pozicijos.

97 Be to, ribota ir bendro pobūdžio kontrolė, kurią vykdė *Total* ir *Elf Aquitaine* savo dukterinėms bendrovėms, buvo neseniai patvirtinta Prancūzijos *Conseil de la concurrence* (Konkurencijos tarybos), kuri su kuro platinimo magistralėse rinka susijusiame sprendime pripažino, kad *Total Raffinage Distribution SA* ir *Elf Antar France SA* buvo pakankamai savarankiškos nustatydamos savo verslo politiką.

98 Galiausiai ieškovės nurodo, kad Komisija padarė teisės klaidų vertindama įrodinėjimo pareigos pobūdį ir padalijimą. Jos mano, kad atsižvelgiant į tai, jog remdamasi lemiamos įtakos prezumpcija Komisija nepateikė jokių papildomų patronuojančių bendrovių realios su PMMA rinka susijusios *Arkema* verslo politikos kontrolės įrodymų, vien to, kad per administracinę procedūrą *Arkema* pateikė jos realų savarankiškumą rinkoje patvirtinančių įrodymų, užteko pakeisti įrodinėjimo pareigą. Jų teigimu, todėl Komisija turėjo įrodyti, kad, nepaisant šių įrodymų, *Total* ir *Elf Aquitaine* darė lemiamą įtaką savo dukterinėms bendrovėms nagrinėjamoje rinkoje.

99 Komisija nurodo, jog ieškovių per administracinę procedūrą pateiktų ir ieškinyje pakartotų įrodymų, net juos vertinant kartu, nepakanka, kad būtų galima pripažinti, jog *Arkema* veiksmai rinkoje nepriklausė nuo *Elf Aquitaine* ir taip paneigti lemiamos įtakos prezumpciją.

— Bendrojo Teismo vertinimas

100 Pirmiausia reikia pripažinti, kad, priešingai nei teigia ieškovės (žr. šio sprendimo 90 ir 98 punktus), Komisija šioje byloje nepažeidė taisyklių įrodinėjimo pareigos srityje.

101 Šiuo klausimu reikia priminti, kad iš 35 punkte minėto 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 61 punkte įtvirtintos teismo praktikos matyti, jog norėdama paneigti lemiamos įtakos prezumpciją suinteresuotoji bendrovė turi pateikti „pakankamai įrodymų“, kad jos dukterinė bendrovė rinkoje veikia savarankiškai. Kita vertus, norėdama nustatyti buvus tokią įtaką, Komisija turi išnagrinėti įrodymus, o ne pateikti konkrečius tokią įtaką patvirtinančius įrodymus. Be to, jei šiai prezumpcijai paneigti suinteresuotajai šaliai užtektų pateikti paprastų nepatvirtintų teiginių, ji taptų visiškai neveiksminga.

102 Pirmiausia reikia pažymėti, kad atsakyme į pranešimą apie kaltinimus ieškovės pateikė labai mažai jų teiginius dėl *Arkema* savarankiškumo rinkoje patvirtinančių konkrečių įrodymų. Be kita ko, minėto atsakymo III.2 dalyje „*Arkema* [pažeidimo laikotarpiu] tikrai savarankiškai nustatė savo verslo politiką“ nenurodomas nė vienas joje pateikiamus teiginius patvirtinantis dokumentas. Todėl atrodo, kad ginčijamo sprendimo 272 konstatuojamojoje dalyje įtvirtinta Komisijos išvada, jog ieškovių nurodytos aplinkybės yra tik pakankamais įrodymais nepagrįsti paprasti teiginiai, yra teisinga. Taigi, kaip matyti iš ankstesnio punkto, Komisija galėjo teisėtai nuspręsti, kad lemiamos įtakos prezumpcija nebuvo paneigta.

103 Be to, atvirkščiai nei teigia ieškovės, ginčijamame sprendime įtvirtintas požiūris neprilygsta *probatio diabolica*. Iš tiesų teismų praktikoje nustatyta, kad siekiant įsitikinti, ar dukterinė bendrovė pati sprendžia dėl savo veiksmų rinkoje, reikia atsižvelgti į visus reikšmingus duomenis apie ekonominius, organizacinius ir teisinius ryšius, kurie sieja šią dukterinę bendrovę su patronuojančia bendrove ir kurie gali skirtis, nelygu konkretus atvejis, ir todėl negali būti išvardyti kaip baigtinis sąrašas (šiuo klausimu žr. 35 punkte minėto 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 73 ir 74 punktus). Todėl ieškovės turi pateikti visus su šios dukterinės bendrovės ir jos patronuojančios bendrovės organizaciniais, ekonominiais ir teisiniais ryšiais susijusius duomenis, kurie, jų manymu, įrodytų, kad jos nesudaro vieno ekonominio subjekto (šiuo klausimu žr. 50 punkte minėto 2007 m. gruodžio 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 65 punktą). Tai, kad ieškovės šioje byloje nesugebėjo pateikti tokių įrodymų, nereiškia, jog minėta prezumpcija niekada negalėtų būti paneigta.

104 Vadovaujantis šiomis bendromis pastabomis reikia išnagrinėti konkrečius ieškovių pateiktus argumentus.

105 Pirma, ieškovės remiasi faktine aplinkybe, kad *Total* ir *Elf Aquitaine* buvo holdingo bendrovės ir nurodo, jog jų dukterinių bendrovių savarankiškumas kyla iš pačios grupės struktūros.

106 Visų pirma reikia pripažinti, kad tvirtinimai, jog *Total* ir *Elf Aquitaine* buvo holdingo bendrovės, nebuvo pagrįsti jokiais įrodymais.

107 Visų antra, net darant prielaidą, kad tokie teiginiai pasitvirtintų, jų nepakaktų norint paneigti tai, jog atitinkamos patronuojančios bendrovės darė lemiamą įtaką savo

dukterinėms bendrovėms, be kita ko, koordinuodamos finansines investicijas grupės viduje. Iš tiesų jau buvo nuspręsta, kad bendrovių grupės atveju holdingas yra bendrovė, kuria siekiama sutelkti įvairių bendrovių akcijas ir užtikrinti valdymo vieningumą (2008 m. spalio 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Schunk ir Schunk Kohlenstoff-Technik prieš Komisiją*, T-69/04, Rink. p. II-2567, 63 punktas). Šioje byloje ieškovės pačios pripažįsta, kad jų patronuojančios bendrovės dalyvavo priimant svarbiausius sprendimus, galėjusius turėti įtakos visos grupės veiklai. Šie teiginiai ne tik nepaneigia buvus iš ieškovių ir jų patronuojančių bendrovių sudaryto ekonominio vieneto, bet greičiau patvirtina, kad patronuojančių bendrovių paskirtis buvo užtikrinti vadovavimo vieningumą ir koordinavimą, kurie galėjo turėti įtakos dukterinių bendrovių veiksmams rinkoje.

108 Antra, ieškovės teigia įrodžiusios, kad *Arkema* visiškai savarankiškai priimdavo sprendimus dėl su PMMA susijusios savo verslo politikos. Iš tiesų *Arkema* buvo chemijos padalinio patronuojanti bendrovė ir duodavo nurodymus savo dukterinėms bendrovėms, kaip antai *Altuglas* ir *Altumax*. *Total* ir *Elf Aquitaine* vaidmuo buvo tik duoti sutikimą didelėms investicijoms bei gauti apskaitos ir finansinę informaciją apie jų dukterinės bendrovės rezultatus, kaip to reikalaujama taikytinuose teisės aktuose.

109 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, visų pirma ieškovių teiginiai nepagrįsti jokiais įrodymais. Tačiau apskritai buvo galima pateikti konkrečių įrodymų dėl su *Total* grupės organizacija ir struktūra susijusių įtarimų bei įvairių grupės bendrovių atitinkamų įgaliojimų.

110 Reikia pripažinti, kad ieškinio priede ieškovės pateikė vidinę pažymą „Vidiniai įgaliojimai ir išlaidos“, kuria siekiama pagrįsti jų argumentą, jog patronuojanti bendrovė tik pritardavo didžiausioms *Arkema* investicijoms. Vis dėlto, kaip tai patvirtino Komisija ir ieškovės neprieštaravo, šio dokumento nebuvo atsakyme į pranešimą apie

kaltinimus. Be to, pateikus šį klausimą posėdyje, ieškovės patvirtino, kad minėtas dokumentas nebuvo pateiktas per administracinę procedūrą. Iš 35 punkte minėto 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 61 punkto matyti, kad laikydamasi lemiamos įtakos prezumpcijos Komisija gali pripažinti patronuojančią bendrovę solidariai atsakinga už dukterinei bendrovei skirtos baudos sumokėjimą, nebent patronuojanti bendrovė, kuri turi paneigti šią prezumpciją, pateiktų pakankamai įrodymų, kad jos dukterinė bendrovė rinkoje veikė savarankiškai. Todėl ginčijamo sprendimo 272 konstatuojamojoje dalyje Komisija galėjo pagrįstai nuspręsti, kad nebuvo pateikta pakankamai įrodymų nagrinėjamiems teiginiams patvirtinti.

111 Visų antra ir bet kuriuo atveju, net jei šiuos teiginius pripažintume įrodytais, jų nepakaktų paneigti lemiamos įtakos prezumpcijai, nes jie susiję tik su verslo politikos dėl PMMA nustatymu. Iš tiesų, priešingai nei teigia ieškovės, norint nustatyti, ar dukterinė bendrovė savarankiškai priima sprendimus dėl veiksmų rinkoje, reikia atsižvelgti ne vien į duomenis, susijusius su verslo politika srityje, kurioje veikė kartelis, bet ir į visus reikšmingus duomenis apie ekonominius, organizacinius ir teisinius ryšius, kurie sieja šią dukterinę bendrovę su patronuojančia bendrove (šiuo klausimu žr. 35 punkte minėto 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* 67, 68, 73 ir 74 punktus ir generalinės advokatės J. Kokott išvadą šiam sprendimui, Rink. p. I-8241).

112 Be to, kai kurie ieškovių teiginiai įrodo, kad jos su savo patronuojančiomis bendrovėmis sudarė vieną ekonominį vienetą.

113 Ieškovės pripažįsta, kad *Total* ir *Elf Aquitaine* turėjo duoti leidimą didelėms jų dukterinių bendrovių investicijoms. Tačiau naudojimasis tokiais įgaliojimais įrodo, kad dukterinė bendrovė rinkoje veikia atsižvelgdama į savo patronuojančios bendrovės interesus (šiuo klausimu žr. 2008 m. liepos 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Lafarge prieš Komisiją*, T-54/03, neskelbiamas Rinkinyje, 547 punktą).

114 Be to, ieškovės daugelį kartų nurodo, kad veikė *Total* chemijos padalinys. Atsakydamos į Bendrojo Teismo rašytinį klausimą, ieškovės patvirtino, kad nuo 2000 m. gegužės mėn. iki pažeidimo laikotarpio pabaigos chemijos padalinį sudarė ne tik *Arkema* ir jos dukterinės bendrovės, bet ir kitos *Total* grupės bendrovės. Jos paaiškino, kad susijungus *Total Fina* ir *Elf Aquitaine* visa buvusių grupių veikla chemijos srityje funkciniu požiūriu buvo sutelkta *Arkema* (tuomet *Atofina*) rankose. Vis dėlto šis funkcinis perskirstymas nebuvo nuosekliai vykdomas kartu su kapitalo perskirstymu. Todėl toks grupės suskirstymas į padalinius, juo labiau, jei jis įgyvendinamas nepriklausomai nuo grupės bendrovių kapitalo ryšių, yra svarus įrodymas, kad šių padalinių veiklą koordinuoja vyriausioji grupės patronuojanti bendrovė. Dėl tokios patronuojančios bendrovės funkcijos nebelieka dukterinių bendrovių veiksmų rinkoje savarankiškumo (šiuo klausimu žr. 113 punkte minėto Sprendimo *Lafarge prieš Komisiją* 549 punktą ir 107 punkte minėto Sprendimo *Schunk ir Schunk Kohlenstoff-Technik prieš Komisiją* 64 punktą).

115 Tvirtinimai, kad su PMMA susijusi veikla sudaro tik labai mažą *Total* ir *Elf Aquitaine* bendros apyvartos dalį, negali įrodyti, jog patronuojanti bendrovė leido dukterinei bendrovei visai savarankiškai nustatyti savo veiksmus rinkoje. Be to, kaip buvo pažymėta anksčiau, dukterinės bendrovės nepriklausomybė nuo patronuojančios bendrovės neturi būti vertinama atsižvelgiant tik į jos veiklą produktų, kurių rinkoje veikė kartelis, srityje. Todėl net darant prielaidą, kad toks argumentas būtų reikšmingas,

reikia vertinti visos *Arkema* svarbą jos patronuojančioms bendrovėms (šiuo klausimu žr. 107 punkte minėto Sprendimo *Schunk ir Schunk Kohlenstoff-Technik prieš Komisiją* 66 punktą). Vis dėlto ieškovės nepateikė argumentų šiuo klausimu.

116 Trečia, reikia atmesti argumentą, kad *Total* ir *Elf Aquitaine* vykdyta bendra *Arkema* kontrolė skyrėsi nuo *Arkema* vykdytos kontrolės savo dukterinėms bendrovėms *Altuglas* ir *Altumax*. Visų pirma šis teiginys ir vėl yra nepagrįstas pakankamais įrodymais dėl atitinkamų bendrovių ryšių. Visų antra, net darant prielaidą, kad būtų įrodyta, jog *Total* ir *Elf Aquitaine* ryšiai su *Arkema* buvo mažiau artimi nei šios bendrovės ryšiai su savo dukterinėmis bendrovėmis, to neužtektų įrodyti *Arkema* veiksmų rinkoje savarankiškumą.

117 Ketvirta, dėl argumento, kad *Total* grupės chemijos padalinio reorganizacija ir *Arkema* sukūrimas 2004 m. bei akcijų prekyba biržoje nuo 2006 m. patvirtina šios bendrovės savarankiškumą, pakanka pripažinti, kad šie duomenys yra susiję su laikotarpiu pasibaigus neteisėtiems veikslams ir todėl negali patvirtinti *Arkema* savarankiškumo šiuo laikotarpiu. Be to, iš nuorodos į „*Total* grupės chemijos padalinio reorganizaciją“ galima spręsti, kad *Total* ėmėsi minėto chemijos padalinio koordinavimo funkcijos.

118 Penkta, argumentas, kad nė vienas bylos medžiagoje esantis dokumentas nepatvirtina, kad *Arkema* gavo *Elf Aquitaine* arba *Total* instrukciją ar rekomendaciją dėl metakrilatų rinkose vykdytinos verslo politikos, yra nereikšmingas, nes *Arkema* savarankiškumo negalima vertinti atsižvelgiant tik į šią rinką. Be to, kaip jau buvo nuspręsta, faktinė aplinkybė, kad iš bylos medžiagos dokumentų negalima spręsti, jog patronuojanti bendrovė davė instrukcijas savo dukterinei bendrovei, neįrodo, kad tokių instrukcijų nebuvo (šiuo klausimu žr. 113 punkte minėto Sprendimo *Lafarge prieš Komisiją* 545 punktą).

119 Galiausiai šešta, reikia išnagrinėti argumentą, kad ginčijamame sprendime įtvirtinta pozicija prieštarauja ankstesnei Komisijos praktikai Sprendime *Organiniai peroksidai*, kuriame ši institucija nepriskyrė *Arkema* padaryto pažeidimo *Elf Aquitaine*.

120 Šiuo klausimu reikia pripažinti, kad iš Sprendimo *Organiniai peroksidai* (373–391 konstatuojamosios dalys), kuriuo remiasi ieškovės, matyti, jog jame Komisija nenagrinėjo *Arkema* patronuojančios bendrovės atsakomybės klausimo ir visų pirma nepasisakė dėl jos savarankiškumo nuo patronuojančios bendrovės. Todėl net darant prielaidą, kad minėto sprendimo faktinės aplinkybės buvo panašios į šios bylos aplinkybes, negalima teigti, jog jį būtų galima pripažinti kokia nors garantija dėl to, kaip Komisija vertino *Arkema* ir jos patronuojančių bendrovių ryšius arba dėl šiai bendrovių grupei taikytino priskyrimo kriterijaus.

121 Be to, ginčijamas sprendimas nebuvo pirmasis, kuriame Komisija atsakomybę už *Arkema* padarytą pažeidimą priskyrė *Elf Aquitaine*. Iš tiesų 2005 m. sausio 19 d. Komisijos sprendime C (2004) 4876 dėl procedūros pagal (EB) 81 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (Byla Nr. C 37.773 – AMCA, toliau – Sprendimas *AMCA*) Komisija jau taikė tokį priskyrimą *Elf Aquitaine*, taip pat remdamasi nepaneigta lemiamos įtakos prezumpcija.

122 Bet kuriuo atveju iš teismų praktikos matyti, kad Komisija neprivalo būtinai patikrinti, ar dukterinės bendrovės neteisėtus veiksmus galima inkriminuoti patronuojančiai bendrovei (šiuo klausimu žr. 2006 m. gruodžio 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Raiffeisen Zentralbank Österreich ir kt. prieš Komisiją*, T-259/02–T-264/02 ir T-271/02, Rink. p. II-5169, 330 ir 331 punktus, patvirtintus 2009 m. rugsėjo 24 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Erste Group Bank ir kt. prieš Komisiją*, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P ir C-137/07 P, Rink. p. I-8681, 82 punkte). Todėl net darant prielaidą, kad ieškovės ir *Elf Aquitaine* sudarė vieną įmonę ir Sprendime

Organiniai peroksidai nustatytų faktinių aplinkybių metu, vien tai, kad Komisija nenumatė galimybės pateikti šį sprendimą ir skirti sankciją ieškovių patronuojančiai bendrovei, neprieštarauja tokiems šios institucijos veiksmams šioje byloje, vadovaujantis teismų praktikoje [atsakomybės] priskyrimo srityje įtvirtintais principais.

123 Galiausiai net jei Komisija būtų turėjusi apsvarstyti galimybę Sprendime *Organiniai peroksidai* nagrinėtą pažeidimą priskirti *Elf Aquitaine*, tai, kad ji to nepadarė, reikštų tik toje byloje padarytą klaidą ir todėl ieškovės šioje byloje negalėtų veiksmingai remtis tokia aplinkybe.

124 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, galima prieiti prie išvados, kad ieškovių pateiktų duomenų net vertinant juos kartu nepakanka norint paneigti prezumpciją, pagal kurią *Total* ir *Elf Aquitaine* realiai darė lemiamą įtaką savo dukterinių bendrovių veiksmams.

125 Tokiomis aplinkybėmis reikia atmesti visą šio pagrindo antrą dalį ir kartu atmesti visą antrąjį pagrindą.

Dėl trečiojo pagrindo, paremto pareigos motyvuoti ir gero administravimo principo pažeidimais

126 Šį pagrindą sudaro dvi dalys.

Dėl pirmos dalies, paremtos pareigos motyvuoti pažeidimu

— Šalių argumentai

127 Ieškovės nurodo, kad atsižvelgiant į tai, jog ginčijamame sprendime neatsakoma į visus *Arkema* argumentus, kuriais siekiama įrodyti jos verslo politikos savarankiškumą, Komisija pažeidė jai kylančią pareigą motyvuoti. Be to, atsiliepime į ieškinį Komisijos pateikti paaiškinimai nebuvo pakankami šiam pažeidimui ištaisyti.

128 Pirma, ieškovės nurodo, kad Komisija neatsakė į visus *Arkema* pateiktus argumentus, kurie buvo apibendrinti ginčijamo sprendimo 269 konstatuojamojoje dalyje. Visų pirma ši institucija neatsakė į argumentus, pagal kuriuos vien tai, kad *Elf Aquitaine* skyrė *Arkema* valdybos narius, neįrodo realios kontrolės įgyvendinimo, o *Arkema* visiškai savarankiškai nustatė savo verslo politiką ir pareiga pateikti ataskaitas apėmė tik vykdant įprastą grupės veiklą pateikiamą ir daugiausia susijusią su apskaitos, finansų bei audito klausimais bendrą informaciją.

129 Antra, ieškovės teigia, kad Komisija neatsakė į kai kuriuos *Arkema* atsakyme į pranešimą apie kaltinimus pateiktus argumentus, kurie netgi nebuvo apibendrinti ginčijamame sprendime. Kalbama apie argumentus, kad *Total* ir *Elf Aquitaine* vadovai niekuomet nebuvo įsitraukę į inkriminuojamus veiksmus, o patronuojančių bendrovių įgyvendinama kontrolė apėmė tik pritarimą didžiausioms investicijoms ir buvo per daug bendro pobūdžio, kad dėl jos būtų apribotas *Arkema* savarankiškumas ypač kainų nustatymo srityje.

130 Ieškovės teigia, kad nors Komisija neturėjo aptarti visų administracinėje procedūroje nagrinėtų faktų ir teisės klausimų, ji vis tiek turėjo išnagrinėti visų lemiamos įtakos prezumpcijai paneigti pateiktų argumentų pagrįstumą ir šių argumentų visumą. Kitoks požiūris reikštų nepaneigiamos prezumpcijos nustatymą.

131 Be to, motyvų stoka yra dar žalingesnė šioje byloje, nes, pirma, Komisija taikė naują vertinimo būdą, kaip ji tai pripažino ginčijamo sprendimo 271 konstatuojamojoje dalyje, ir, antra, kitų ginčijamame sprendime apkaltintų dukterinių bendrovių atveju Komisija nurodė, jog yra papildomų įrodymų, patvirtinančių jų patronuojančių bendrovių lemiamos įtakos prezumpciją. Ieškovės pažymi, kad, vadovaujantis teismų praktika, Komisijai tenkanti pareiga motyvuoti yra didesnė, kai sprendime įtvirtinamos reikšmingos naujovės, palyginti su ankstesniais sprendimais (2001 m. lapkričio 8 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Silos* C-228/99, Rink. p. I-8401, 28 punktas; 2004 m. sausio 21 d. Pirmosios instancijos teismo nutarčių *FNSEA ir kt. prieš Komisiją*, T-245/03, Rink. p. II-271, 52 punktas ir *FNCBV prieš Komisiją* T-217/03, Rink. p. II-239, 66 punktas).

132 Komisija nepripažįsta pažeidusi jai tenkančią pareigą motyvuoti.

— Bendrojo Teismo vertinimas

133 Komisijai tenkančios pareigos motyvuoti klausimu reikia priminti, kad, vadovaujantis nusistovėjusia teismų praktika, pagal EB 253 straipsnį įtvirtinti motyvai turi būti pritaikyti prie nagrinėjamo akto pobūdžio ir aiškiai bei nedviprasmiškai atspindėti aktą priėmusios institucijos argumentus taip, kad suinteresuotieji asmenys galėtų suprasti, kodėl buvo priimta atitinkama priemonė, ir jurisdikciją turintis teismas galėtų

vykdyti savo kontrolę. Reikalavimas motyvuoti turi būti vertinamas atsižvelgiant į bylos aplinkybes, ypač į akto turinį, motyvų, kuriais remiamasi, pobūdį bei į interesą gauti paaiškinimus, kurį sprendimo adresatai arba kiti asmenys, su kuriais šis aktas tiesiogiai bei konkrečiai susijęs, gali turėti. Nurodant motyvus, nereikalaujama tiksliai nurodyti visų svarbių faktinių ir teisinių aplinkybių, nes tai, ar akto motyvacija atitinka EB 253 straipsnio reikalavimus, turi būti vertinama atsižvelgiant ne tik į jo tekstą, bet ir į priėmimo aplinkybes bei nagrinėjamąją sritį reglamentuojančių teisės normų visumą (žr. 1998 m. balandžio 2 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Sytraval ir Brink's France*, C-367/95 P, Rink. p. I-1719, 63 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

134 Jau buvo nuspręsta, kad jei, kaip šioje byloje, taikant EB 81 straipsnį priimtas sprendimas susijęs su keliais adresatais ir kyla pažeidimo priskyrimo problema, jis turi būti pakankamai motyvuotas dėl kiekvieno adresato ir visų pirma tų, kurie, remiantis šiuo sprendimu, turi atsakyti už šį pažeidimą (1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *SCA Holding prieš Komisiją*, T-327/94, Rink. p. II-1373, 78 punktas ir 2006 m. rugsėjo 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Akzo Nobel prieš Komisiją*, T-330/01, Rink. p. II-3389, 93 punktas). Todėl tam, kad ginčijamas sprendimas būtų pakankamai motyvuotas dėl ieškovių patronuojančių bendrovių, jame pirmiausia turi būti pateikti pagrįsti motyvai, kuriais remiantis galima pateisinti pažeidimo priskyrimą šioms bendrovėms (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *SCA Holding prieš Komisiją* 80 punktą).

135 Be to, tiek, kiek šis priskyrimas turi įtakos ieškovių situacijai, kiek jos ginčijo šį priskyrimą per administracinę procedūrą ir kiek jos suinteresuotos ginčyti ginčijamą sprendimą šiuo klausimu, ieškovėms ir jų patronuojančioms bendrovėms turi būti sudaryta galimybė žinoti Komisijos pozicijos pagrindus.

136 Tai reiškia, kad kai, kaip šioje byloje, Komisija pažeidimo priskyrimą grindžia lemiamos įtakos prezumpcija ir per administracinę procedūrą suinteresuotosios bendrovės pateikė duomenų šiai prezumpcijai paneigti, sprendime turi būti pateikta pakankamai motyvų, pagrindžiančių poziciją, kad šie duomenys negali paneigti minėtos prezumpcijos.

137 Šioje byloje atsakyme į pranešimą apie kaltinimus ieškovės, be kita ko, pažymėjo, kad visą pažeidimo laikotarpį *Arkema* buvo realiai savarankiška nustatydama savo verslo politiką. Patvirtindamos šį teiginį ieškovės iš esmės pateikė tuos pačius argumentus, kokie buvo vertinti nagrinėjant antrąjį pagrindą.

138 Tačiau iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Komisija atsakė į minėtus argumentus ginčijamo sprendimo 272 konstatuojamojoje dalyje patvirtindama, jog „kiti argumentai [buvo] tik teiginiai, nepagrįsti pakankamais įrodymais, kad būtų galima paneigti *Total* ir *Elf Aquitaine* atsakomybės už jų dukterinės bendrovės *Atofina* padarytus veiksmus prezumpciją“. Taigi ieškovės klaidingai teigia, kad Komisija neatsakė į ginčijamo sprendimo 269 konstatuojamosios dalies c punkte išdėstytus jų argumentus, pagal kuriuos *Arkema* verslo politika ir veiksmai rinkoje buvo visiškai savarankiški.

139 Be to, reikia pripažinti, kad šios bylos aplinkybėmis toks ginčijamo sprendimo 272 konstatuojamojoje dalyje įtvirtintas teiginys patenkina teismų praktikoje keliamus reikalavimus.

140 Iš tiesų Komisija paaiškino, kodėl ji nusprendė, kad ieškovių ir jų patronuojančių bendrovių pateiktų duomenų nepakako paneigti lemiamos įtakos prezumpciją. Taigi ginčijamame sprendime ieškovėms buvo pateiktos reikiamos nuorodos, suteikiančios joms galimybę ginti savo teises. Pirmiausia ieškovės galėjo ginčyti šio teiginio teisingumą nurodydamos, kad pagrindė savo tvirtinimus pakankamais įrodymais arba

ginčyti jo reikšmingumą, pažymėdamos, jog minėtai prezumpcijai paneigti šioje byloje užteko netgi nepagrįstų nagrinėjamų teiginių. Šie motyvai tampa ypač akivaizdūs juos pritaikant atitinkamai atsakymo į pranešimą apie kaltinimus pastraipai, kuri ieškovėms buvo žinoma ir kurioje nenurodoma į jokį šioje pastraipoje pateiktus teiginius patvirtinantį dokumentą (žr. šio sprendimo 102 ir paskesnius punktus).

141 Be to, kaip Komisija teisingai nurodė, iš teismų praktikos matyti, kad nors pagal EB 253 straipsnį Komisija privalo motyvuoti savo sprendimus nurodydama faktinius ir teisinius veiksnius, nuo kurių priklauso nagrinėjamos priemonės teisinis pagrindas, ir argumentus, dėl kurių ji nusprendė priimti savo sprendimą, iš šios institucijos nėra reikalaujama aptarti visų per administracinę procedūrą kiekvieno suinteresuotojo asmens nurodytų faktinių ir teisinių klausimų (1985 m. gruodžio 10 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Stichting Sigarettenindustrie ir kt. prieš Komisiją*, 240/82–242/82, 261/82, 262/82, 268/82 ir 269/82, Rink. p. 3831, 88 punktas ir 1991 m. spalio 24 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Atochem prieš Komisiją*, T-3/89, Rink. p. II-1177, 222 punktas). Todėl nors savo sprendime Komisija turi nurodyti, kodėl nusprendė, kad pateiktų duomenų nepakanka paneigti lemiamos įtakos prezumpcijai, tai nereiškia, jog ji kiekvienu atveju turi atskirai aptarti visus suinteresuotųjų įmonių pateiktus duomenis. Kad įmonė galėtų veiksmingai ginti savo teises ir Bendrasis teismas vykdytų savo kontrolę, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, gali užtekti bendro pobūdžio atsakymo, koks buvo pateiktas šioje byloje.

142 Tai, kad ginčijamo sprendimo 269 konstatuojamojoje dalyje nepateikti visi *Arkema* argumentai, neturi lemiamos reikšmės.

143 Pirma, argumentas, jog patronuojančių bendrovių kontrolė apėmė tik pritarimą didžiausioms investicijoms ir buvo per daug bendro pobūdžio, kad ja būtų apribotas *Arkema* savarankiškumas, ypač kainų nustatymo srityje, iš dalies sutampa su ginčijamo sprendimo 269 konstatuojamosios dalies c punkte nurodytu argumentu, jog

„*Arkema* visiškai savarankiškai nustatė savo verslo politiką ir veiksmus rinkoje“, į kurį buvo atsakyta minėto sprendimo 272 konstatuojamojoje dalyje. Be to, reikia pripažinti, kad ieškovių atsakymo 115 ir 117 punktuose, kuriuose pateikiamas šis argumentas, nenurodytas joks jį patvirtinantis dokumentas. Taigi ieškovės galėjo suprasti, kad ginčijamo sprendimo 272 konstatuojamojoje dalyje pateikta Komisijos išvada kartu atsakoma ir į šį argumentą.

144 Antra, dėl argumento, kad *Total* ir *Elf Aquitaine* vadovai niekuomet nebuvo įsitraukę į inkriminuojamus veiksmus, iš ieškovių atsakymo į pranešimą apie kaltinimus (visų pirma žr. 91–105 punktus) matyti, jog minėto atsakymo 99–101 punktuose ieškovės pateikė šį argumentą ne lemiamos įtakos prezumpcijai paneigti, bet patvirtinti, kad „*Elf Aquitaine* arba *Total* negalima apkaltinti tiesiogiai ar netiesiogiai dalyvavus inkriminuojamuose veiksmuose“. Tačiau iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Komisija nesirėmė šiais duomenimis inkriminuodama ginčijamą pažeidimą ieškovių patronuojančioms bendrovėms. Todėl tai, kad Komisija nepaminėjo šio argumento ginčijamame sprendime, niekaip negali būti pripažinta pareigos motyvuoti pažeidimu.

145 Kalbant apie faktinę aplinkybę, kad Komisija tiesiogiai neatsakė į ginčijamo sprendimo 269 konstatuojamojoje dalyje pateiktą argumentą, jog tai, kad *Elf Aquitaine* skyrė *Arkema* valdybos narius, neįrodo realios kontrolės vykdymo, reikia pažymėti, kad ginčijamame sprendime Komisija neteigė, jog šių duomenų pakako pagrįsti ginčijamo pažeidimo priskyrimą ieškovių patronuojančioms bendrovėms. Reikia pripažinti, kad ginčijamo sprendimo 264 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė, jog „*Arkema* valdybos narius <...> skyrė *Elf Aquitaine* <...>“ ir ši aplinkybė bei kapitalo ryšys tarp minėtų bendrovių leidžia jai preziumuoti, kad *Elf Aquitaine* darė lemiamą įtaką ir realiai kontroliavo savo dukterinės bendrovės *Arkema* veiksmus. Vis dėlto, kaip buvo pripažinta šio sprendimo 68 ir 69 punktuose, iš ginčijamo sprendimo struktūros matyti, kad šie duomenys buvo paminėti tik papildomai ir nelėmė ginčijamo pažeidimo

priskyrimo ieškovių patronuojančioms bendrovėms. Todėl tiesioginio atsakymo į šį argumentą nebuvimas neužkirto kelio ieškovėms suprasti nagrinėjamo priskyrimo pagrindų ir juos ginčyti Bendrajame Teisme.

146 Be to, kalbant apie ginčijamo sprendimo 271 konstatuojamosios dalies tekstu paremtą argumentą, reikia pažymėti, kad Komisija šiuo klausimu priėjo prie tokios išvados:

„Tai, kad ankstesnėje byloje Komisija pateikė savo sprendimą tik *Atofina*, savaime neužkerta jai kelio šioje byloje pateikti sprendimo ir *Atofina*, ir *Total/Elf Aquitaine*. Šios bylos aplinkybėmis Komisija turi diskreciją priskirti atsakomybę patronuojančiai bendrovei <...> ir tai, kad ankstesniame sprendime ji šia galimybe nepasinaudojo, neįpareigoja jos to nedaryti šioje byloje“.

147 Reikia pripažinti, kad iš minėtos pastraipos negalima spręsti, kad, kaip teigia ieškovės, šioje byloje Komisija taikė naują vertinimo būdą. Komisijos išvada tik siekiama atmesti ginčijamo sprendimo 268 konstatuojamojoje dalyje įtvirtintą argumentą, kad ankstesniame *Arkema* pateiktame sprendime šios bendrovės veiksmai nebuvo inkriminuoti jos patronuojančiai bendrovei (Sprendimas *Organiniai peroksidai*). Be to, reikia pažymėti, kad prieš priimdama ginčijamą sprendimą Komisija jau taikė vien kapitalo ryšiu pagrįstą lemiamos įtakos prezumpciją Sprendime *AMCA*, kuriame ji *Arkema* padarytą pažeidimą priskyrė *Elf Aquitaine*.

148 Bet kuriuo atveju teismų praktikoje, kuria remiasi ieškovės, reikalaujama tik kad Komisija tiksliai išdėstytų savo argumentus, kai sprendimų priėmimo praktikoje nusprendžia priimti sprendimą, kuriame įtvirtinamos reikšmingos naujovės, palyginti su ankstesniais sprendimais. Taigi tokiu atveju nepakanka pateikti sutrumpintų

motyvų, be kita ko, nurodant į nusistovėjusią sprendimų praktiką (šiuo klausimu žr. 131 punkte minėto Sprendimo *Silos* 28 punktą). Tačiau, kaip matyti iš to, kas išdėstyta, ginčijamame sprendime Komisija aiškiai atsakė į *Arkema* argumentus, kuriais siekiama įrodyti jos verslo politikos savarankiškumą.

149 Galiausiai tai, kad nagrinėdama kitų ginčijamame sprendime apkaltintų dukterinių bendrovių atvejus Komisija nurodė, jog yra papildomų įrodymų, patvirtinančių jų patronuojančių bendrovių lemiamos įtakos prezumpciją, neturi jokios įtakos vertinant ieškovių atveju pateiktų motyvų pakankamumą. Be to, kaip buvo nurodyta anksčiau (žr. šio sprendimo 68 ir 69 punktus), tokie duomenys buvo pateikti tik papildomai.

150 Tai reiškia, kad šio pagrindo pirmą dalį reikia atmesti.

Dėl antros dalies, paremtos gero administravimo principo pažeidimu

— Šalių argumentai

151 Ieškovės teigia, kad pagal teismų praktiką, vadovaudamasi gero administravimo principu Komisija turėjo kruopščiai ir bešališkai išnagrinėti visus bylai reikšmingus duomenis. Ši pareiga yra ypač svarbi administracinėse procedūrose, kuriose institucijoms

suteikiama diskrecija, kad jos galėtų įgyvendinti savo funkcijas, kaip procedūrų konkurencijos srityje atveju.

152 Šioje byloje Komisija, remdamasi paprasta įtakos prezumpcija ir, kaip nurodyta anksčiau, nuspręsdama neatsakyti į šiai prezumpcijai paneigti *Arkema* pateiktus argumentus (ypač aplinkybės, jog *Elf Aquitaine* skyrė *Arkema* valdybos narius, nereikšmingumą ir *Arkema* verslo savarankiškumą), kruopščiai neišnagrinėjo reikšmingų bylos duomenų ir pažeidė gero administravimo principą.

153 Be to, ieškovės atmeta Komisijos argumentus, kad šis kaltinimas atkartoja kaltinimą dėl motyvų stokos. Jos pažymi, kad gero administravimo principas skiriasi nuo pareigos motyvuoti ir juo siekiama skirtingų tikslų.

154 Komisija ginčija šiuos argumentus.

— Bendrojo Teismo vertinimas

155 Reikia priminti, jog pagal nusistovėjusią teismų praktiką Sąjungos teisės sistemos suteikiamų garantijų administracinėse procedūrose laikymasis yra dar svarbesnis, kai Bendrijos institucijoms suteikiama diskrecija, kad jos galėtų atlikti savo funkcijas. Viena iš šių garantijų yra kompetentingos institucijos pareiga kruopščiai ir bešališkai išnagrinėti visus reikšmingus bylos duomenis (1991 m. lapkričio 21 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Technische Universität München*, C-269/90, Rink. p. I-5469,

14 punktas ir 1992 m. sausio 24 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *La Cinq prieš Komisiją*, T-44/90, Rink. p. II-1, 86 punktas). Ši pareiga kyla iš gero administravimo principo (šiuo klausimu žr. 2000 m. liepos 6 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Volkswagen prieš Komisiją*, T-62/98, Rink. p. II-2707, 269 punktą).

156 Pagrįsdamos šį kaltinimą ieškovės teigia, kad Komisija rėmėsi paprasta ieškovėms jų patronuojančių bendrovių darytos lemiamos įtakos prezumpcija ir neatsakė į šiai prezumpcijai paneigti *Arkema* pateiktus argumentus, ypač susijusius su aplinkybės, jog *Elf Aquitaine* skyrė *Arkema* valdybos narius, nereikšmingumu ir *Arkema* verslo savarankiškumu.

157 Vis dėlto iš to, kas išdėstyta, matyti, kad vadovavimasis minėta prezumpcija buvo visiškai teisėtas. Be to, kaip matyti iš šio pagrindo pirmos dalies nagrinėjimo, įvertinus atsakymo į pranešimą apie kaltinimus ir ginčijamo sprendimo atitinkamų pastraipų tekstą, galima pripažinti, kad Komisija atsakė į reikšmingus ieškovių pateiktus argumentus ir ypač susijusius su *Arkema* verslo savarankiškumu (ginčijamo sprendimo 269 konstatuojamosios dalies c punkte nurodytas argumentas, į kurį atsakyta šio sprendimo 272 konstatuojamojoje dalyje). Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad vien dėl ginčijamame sprendime pateikiamų motyvų, pagal kuriuos „kiti argumentai [buvo] tik teiginiai, nepagrįsti pakankamais įrodymais, kad būtų galima paneigti *Total* ir *Elf Aquitaine* atsakomybės už jų dukterinės bendrovės *Atofina* padarytus veiksmus prezumpciją“, lakoniškumo negalima pripažinti pareigos kruopščiai ir nešališkai išnagrinėti administracinėje procedūroje reikšmingus duomenis pažeidimo. Be to, iš to, kas išdėstyta, matyti (žr. šio sprendimo 102 ir paskesnius punktus), kad ginčijamo sprendimo 272 konstatuojamojoje dalyje nurodytas teiginys yra teisingas ir tai patvirtina, jog Komisijos atliktas nagrinėjimas buvo kruopštus ir nešališkas.

158 Galiausiai kalbant apie argumentą, kad vien tai, jog *Elf Aquitaine* skyrė *Arkema* valdybos narius, nepatvirtina realios kontrolės įgyvendinimo, pakanka pripažinti, kad

ginčijamame sprendime Komisija nebandė to paneigti. Iš tiesų tai, kad ieškovių patronuojančios bendrovės darė joms lemiamą įtaką, buvo pripažinta remiantis prezumpcija, kuri administracinėje procedūroje nebuvo paneigta. Todėl reikia pripažinti, kad tai, jog *Elf Aquitaine* skyrė *Arkema* valdybos narius, šiuo atveju buvo paminėta tik papildomai. Tokiomis aplinkybėmis tai, kad Komisija konkrečiai neatsakė į šį argumentą, nėra gero administravimo pareigos pažeidimas.

159 Be to, reikia pabrėžti, kad, išskyrus ginčijamo sprendimo tekstą, ieškovės nepateikė jokių kitų jų kaltinimą patvirtinančių duomenų.

160 Todėl reikia atmesti šio pagrindo antrą dalį ir kartu visą trečiąjį pagrindą.

Dėl ketvirtojo pagrindo, paremto konkretaus poveikio rinkai kriterijaus nepaisymu nustatant 65 mln. eurų pradinį baudos dydį

Šalių argumentai

161 Šiame pagrinde ieškovės teigia, kad, nustatydama joms skirtą 65 mln. eurų pradinį baudos dydį, Komisija pažeidė gairių 1 skyriaus A dalies pirmoje pastraipoje įtvirtintą konkretaus poveikio rinkai kriterijų.

162 Pirma, ieškovės nurodo, kad pradinis baudos dydis, t. y. 65 mln. eurų, yra per didelis, nes pažeidimas turėjo tik labai nedidelį poveikį nagrinėjamų produktų rinkoms.

163 Šiuo klausimu jos teigia, kad, pirma, priešingai nei Komisija tvirtina ginčijamo sprendimo 329 konstatuojamojoje dalyje, pažeidimo poveikį rinkai buvo galima išmatuoti. Todėl, vadovaudamasi teismų praktika ir gairėmis, ji turėjo į tai atsižvelgti nustatydama pažeidimo sunkumą.

164 Iš tiesų pagal nusistovėjusią teismų praktiką nustatydama konkretų pažeidimo poveikį rinkai Komisija turi atsižvelgti į konkurenciją, kuri įprastai būtų buvusi, jei nebūtų buvęs padarytas pažeidimas. Tam reikia žinoti konkurencinės situacijos vystymąsi atitinkamoje rinkoje ir galėti jį palyginti su išorės rinkų duomenimis.

165 Atsakyme į pranešimą apie kaltinimus ieškovės pateikė Komisijai šiuo klausimu reikalingus duomenis, t. y. išsamią informaciją apie trijų nagrinėjamų PMMA produktų kainų kaitą 1995–2003 m., įskaitant palyginimą su jų pirminių žaliavų kainos kaita. Be to, pažeidimo poveikį taip pat buvo galima išmatuoti vadovaujantis informacija apie įvairių gamintojų rinkos dalių kaitą pažeidimo laikotarpiu, kurią Komisija turėjo, kaip tai patvirtina pranešimo apie kaltinimus tekstas.

166 Antra, ieškovės teigia, kad jei Komisija būtų nusprendusi atlikti pažeidimo poveikio rinkai dydžio įvertinimą, ji būtų neišvengiamai pripažinusi, jog toks poveikis buvo ribotas ir todėl būtų *Arkema* nustačiusi mažesnį nei 65 mln. eurų pradinį baudos dydį.

167 Šiuo klausimu ieškovės nurodo, kad pažeidimo konkretus poveikis tikrai buvo nedidelis, nes nagrinėjamų produktų kainų kaita griežtai atitiko jų gamybai naudojamų pirminių žaliavų, dėl kurių nebuvo pripažintas joks pažeidimas, kainų kaitą, kaip tai matyti iš *Arkema* atsakymo į pranešimą apie kaltinimus priede pateiktų grafikų.

168 Be to, ginčijamame sprendime Komisija pati pripažino, kad pažeidimas turėjo tik labai mažą poveikį nagrinėjamoms rinkoms. Ginčijamo sprendimo 104 konstatuojamojoje dalyje, kurioje apskritai apibūdinamas susitarimų įgyvendinimas, ji pripažino, kad numatytus kainų padidinimus ne visuomet pavykdavo pasiekti. Be to, iš daugelio ginčijamo sprendimo konstatuojamųjų dalių, atitinkamai skirtų trims nagrinėjamiems produktams, matyti, kad įvairiuose susitikimuose sutartų kainų padidinimų nepavyko įgyvendinti arba jie turėjo labai ribotą poveikį.

169 Atsakydamos į Komisijos argumentus, ieškovės taip pat pažymi neginčijančios, kad net dalinis susitarimo įgyvendinimas galėtų būti tokio susitarimo konkretaus poveikio rinkai įrodymas arba kad nagrinėjamas kartelis galėjo turėti tam tikrą poveikį PMMA rinkai. Vis dėlto jos pažymi, kad šį poveikį buvo galima išmatuoti, ir jei Komisija būtų atlikusi tokio poveikio apimties įvertinimą, ši institucija būtų neišvengiamai pripažinusi, kad jis buvo ribotas.

170 Antra, ieškovės teigia, kad Komisija pažeidė pareigą motyvuoti ir gero administravimo principą, nes nusprendė, jog į pažeidimo konkretų poveikį nereikia atsižvelgti nustatant pradinį baudos dydį.

171 Pirma, ieškovės pabrėžia, kad Komisija tik patvirtino, jog pažeidimo poveikio nebuvo galima išmatuoti, nepateikdama jokių tokį teiginį pagrindžiančių duomenų, nepaisant per administracinę procedūrą *Arkema* pateiktų išsamių duomenų apie kainų kaitą.

172 Tačiau, ieškovių teigimu, Komisija turėjo įrodyti, ar pažeidimo poveikį buvo galima išmatuoti, ar ne, ypač kai, kaip šioje byloje, administracinės procedūros šalys pateikė su pažeidimo poveikiu atitinkamoms rinkoms susijusius duomenis. Priešingu atveju, norėdama išvengti būtinybės nustatant pradinį bylos dydį atsižvelgti į pažeidimo poveikį, Komisija turėtų tik pripažinti, kad pažeidimo poveikio nebuvo galima išmatuoti.

173 Antra, ieškovės teigia, kad Komisija dar kartą pažeidė pareigą motyvuoti ir gero administravimo principą, nes neatsakė į *Arkema* atsakyme į pranešimą apie kaltinimus pateiktus argumentus, kuriais siekiama įrodyti, jog pažeidimo poveikis atitinkamoms rinkoms buvo ribotas.

174 Galiausiai ieškovės prašo Bendrojo Teismo panaikinti atitinkamas ginčijamo sprendimo nuostatas ir, įgyvendinant neribotą kompetenciją, nustatyti mažesnį nei Komisijos nustatytas jų pradinį baudos dydį, atsižvelgiant į pažeidimo ribotą poveikį atitinkamoms rinkoms.

175 Komisija ginčija šiuos argumentus.

Bendrojo Teismo vertinimas

176 Vadovaujantis gairių 1 skyriaus A dalies pirmąja pastraipa, „vertinant pažeidimo sunkumą reikia atsižvelgti į jo pobūdį, įtaką rinkai, kur tai gali būti įvertinta, ir susijusios geografinės rinkos dydį“.

177 Šiame pagrinde ieškovės iš esmės teigia, kad, priešingai nei ginčijamame sprendime tvirtina Komisija, nagrinėjamo kartelio poveikis rinkai galėjo būti išmatuotas. Ieškovių teigimu, jei Komisija būtų nusprendusi atlikti pažeidimo poveikio rinkai įvertinimą, ji būtų neišvengiamai pripažinusi, kad toks poveikis buvo ribotas ir todėl būtų *Arkema* nustačiusi mažesnį nei 65 mln. eurų pradinį baudos dydį. Be to, ieškovės nurodo, kad nepagrįsdama teiginio, jog pažeidimo poveikio nebuvo galima išmatuoti, ir neatsakiusi į atsakyme į pranešimą apie kaltinimus *Arkema* pateiktus argumentus, Komisija pažeidė pareigą motyvuoti ir gero administravimo principą.

178 Šiuo klausimu reikia priminti, kad, vadovaujantis Teisingumo Teismo praktika, pažeidimo sunkumą reikia nustatyti atsižvelgiant į daugelį veiksnių, kaip antai konkrečias bylos aplinkybes, bylos sąlygas ir baudos atgrasantį poveikį, tačiau nėra nustatytas privalomas arba baigtinis kriterijų, į kuriuos būtina atsižvelgti, sąrašas. Veiksniai, į kuriuos galima atsižvelgti vertinant pažeidimo sunkumą, yra kiekvienos įmonės veiksmai, kiekvienos įmonės vaidmuo derinant veiksmus, iš minėtų veiksmų šių įmonių galėtas gauti pelnas, įmonių dydis, atitinkamų prekių vertė ir pavojus, kurį tokie pažeidimai kelia Bendrijos tikslams (žr. 2005 m. birželio 28 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ir C-213/02 P, Rink. p. I-5425, 241 ir 242 punktus bei nurodytą teismo praktiką; šiuo klausimu taip pat žr. 2009 m. rugsėjo 3 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Prym ir Prym Consumer prieš Komisiją*, C-534/07 P, Rink. p. I-7415, 96 punktą).

179 Iš to matyti, kad antikonkurencinių veiksmų pasekmės savaime nėra lemiamas kriterijus nustatant tinkamą baudos dydį. Su tam tikro elgesio ketinimais susiję duomenys gali turėti daugiau reikšmės nei veiksniai, susiję su minėtomis pasekmėmis, visų pirma tada, kai kalbama apie savo pobūdžiu sunkų pažeidimą (žr. 178 punkte minėto Sprendimo *Prym ir Prym Consumer prieš Komisiją* 96 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

180 Šiuo klausimu reikia priminti, kad buvo ne kartą nuspręsta, jog už kartelius dėl paties jų pobūdžio skirtinos griežčiausios baudos. Galimas konkretus poveikis rinkai, ypač klausimas, kokiu mastu konkurencijos ribojimas lėmė didesnę rinkos kainą nei ta, kuri būtų nesant kartelio, nėra lemiamas kriterijus nustatant baudos dydį (2009 m. gegužės 6 d. Bendrojo Teismo sprendimo *KME Germany ir kt. prieš Komisiją*, T-127/04, Rink. p. II-1167, 64 punktas). Iš tikrųjų trys pažeidimo sunkumo įvertinimo aspektai atliekant bendrą vertinimą turi nevienodą svorį. Pažeidimo pobūdžiui tenka lemiama reikšmė, visų pirma kvalifikuojant pažeidimus kaip „labai sunkius“ (2008 m. spalio 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Carbone-Lorraine prieš Komisiją*, T-73/04, Rink. p. II-2661, 91 punktas).

181 Taigi, kaip nusprendė Teisingumo Teismas, iš gairių matyti, kad horizontalių kainų karteliai arba rinkų padalijimo karteliai gali būti kvalifikuojami kaip labai sunkūs pažeidimai remiantis tik pačiu pažeidimo pobūdžiu ir Komisija neprivalo įrodyti konkretaus pažeidimo poveikio rinkai. Šiais atvejais konkretus pažeidimo poveikis yra tik vienas iš duomenų, kuris, jei jį galima išmatuoti, galėtų leisti Komisijai nustatyti didesnį nei mažiausias numatytas 20 mln. eurų pradinį baudos dydį (žr. 178 punkte minėto Sprendimo *Prym ir Prym Consumer prieš Komisiją* 75 punktą ir 122 punkte minėto Sprendimo *Erste Group Bank ir kt. prieš Komisiją* 103 punktą). Taigi Teisingumo Teismas pabrėžė, kad pažeidimo konkretus poveikis rinkai yra papildomas veiksnys, į kurį Komisija gali atsižvelgti apskaičiuodama baudą, jei manytų, kad to reikia (šiuo klausimu žr. 178 punkte minėto Sprendimo *Prym ir Prym Consumer prieš Komisiją* 82 punktą).

182 Be to, buvo nuspręsta, kad tai, jog Komisija gairėse patikslino pažeidimo sunkumo įvertinimo metodą, nekliudo jai išsamiai įvertinti šio kriterijaus apskritai, remiantis visomis svarbiomis aplinkybėmis, įskaitant tuos duomenis, kurie gairėse nebuvo tiesiogiai minimi (122 punkte minėto Sprendimo *Raiffeisen Zentralbank Österreich ir kt. prieš Komisiją* 237 punktas).

183 Atsižvelgiant į šią teismų praktiką, ieškovių pateiktais argumentais negalima paneigti ginčijamo sprendimo teisėtumo tiek, kiek jis susijęs su pradinio baudos dydžio nustatymu.

184 Iš tiesų, pirma, iš minėtos teismų praktikos matyti, kad net darant prielaidą, jog, kaip teigia ieškovės, ginčijamo pažeidimo poveikis kainų kaitai buvo ribotas, jo pripažinimas labai sunkiu vis tiek buvo teisingas, atsižvelgiant į jo pobūdį ir geografinę apimtį (t. y. EEE teritoriją). Be to, reikia pažymėti, kad ginčijamo sprendimo 331 konstatuojamojoje dalyje įtvirtintoje išvadoje dėl pažeidimo sunkumo Komisija pripažino pažeidimą labai sunkiu, „atsižvelgdama į [jo] pobūdį <...> ir faktinę aplinkybę, kad jis apėmė visą EEE teritoriją“. Taigi konkretaus poveikio rinkai kriterijus neturėjo jokios įtakos pažeidimo kvalifikavimui.

185 Antra, iš ginčijamo sprendimo negalima spręsti, kad jei Komisija būtų nusprendusi, jog nagrinėjamo kartelio poveikis rinkai buvo ribotas, ji būtų nustačiusi mažesnį nei 65 mln. eurų *Arkema* pradinį baudos dydį.

186 Šiuo klausimu, nors Komisija patvirtino, kad, atsižvelgiant į susitarimų ir veiksmų dėl kainų įgyvendinimą, nagrinėjamas kartelis turėjo poveikį rinkai (ginčijamo sprendimo 321 ir 329 konstatuojamosios dalys), vis dėlto ji pažymėjo, kad „šioje procedūroje nebuvo įmanoma išmatuoti [pažeidimo] konkretaus poveikio rinkai <...> ir todėl

Komisija [nesirėmė] vien konkrečiu poveikiu, vadovaudamasi gairėmis, pagal kurias į konkretų poveikį rinkai reikia atsižvelgti, kai jį galima išmatuoti“ (321 konstatuojamoji dalis) ir kad „[nagrinėjamo kartelio įtakos rinkai nebuvo] galima tiksliai išmatuoti“. Be to, kaip buvo nurodyta anksčiau, ginčijamo sprendimo 331 konstatuojamojoje dalyje įtvirtintoje Komisijos išvadoje dėl pažeidimo sunkumo konkretaus poveikio rinkai kriterijus neminimas.

187 Taigi reikia pripažinti, kad į šiuos duomenis nebuvo atsižvelgta apskaičiuojant baudą.

188 Be to, reikia pažymėti, kad ieškovės neteigia, jog, vadovaudamasi turimais duomenimis, Komisija turėjo pripažinti, kad nagrinėjamas kartelis neturėjo poveikio rinkai. Jos pripažįsta, kad pažeidimas galėjo turėti tam tikrą poveikį rinkai, tačiau nurodo, jog šis poveikis buvo ribotas (žr. šio sprendimo 169 punktą). Tačiau net darant prielaidą, kad apskaičiuodama baudą Komisija atsižvelgė į savo išvadą, jog kartelis turėjo poveikį rinkai, nėra požymių, kad ši institucija nepagrįstai pervertino šio poveikio įtaką.

189 Taip pat negalima teigti, kad ieškovėms nustatytas pradinis baudos dydis būtinai buvo pagrįstas nagrinėjamo kartelio žymaus poveikio rinkai įvertinimu, nes jis yra daug didesnis nei gairėse nustatytas minimalus dydis už labai sunkius pažeidimus (t. y. 20 mln. eurų). Iš tiesų, kaip matyti iš to, kas išdėstyta, pažeidimo konkretus poveikis yra tik vienas duomenų, dėl kurių Komisija galėtų taikyti didesnį nei minėtas minimalus pradinį baudos dydį.

190 Šioje byloje pradinis baudos dydis pirmiausia pagrįstas pažeidimo pobūdžiu, nustatytu įvertinus pagrindines ginčijamo sprendimo 4.2 skyriuje išdėstytas savybes (žr.

ginčijamo sprendimo 320 konstatuojamąją dalį), nagrinėjamos geografinės rinkos, t. y. EEE teritorijos, dydį (žr. ginčijamo sprendimo 330 konstatuojamąją dalį) ir skirtingo požiūrio į šias įmones taikymą, siekiant atsižvelgti į jų faktinę ekonominę galimybę padaryti pastebimos žalos konkurencijai, įvertintą pagal PMMA produktų, dėl kurių jos dalyvavo nagrinėjamame kartelyje, pardavimo apyvartas (žr. ginčijamo sprendimo 332–334 konstatuojamąsias dalis). Dėl paskutinio klausimo Komisija taip pat paminėjo visos PMMA produktų rinkos dydį 2000 ir 2002 m., išreikštą kiekiu ir verte (žr. ginčijamo sprendimo 333 konstatuojamąją dalį).

191 Tačiau šiame pagrinde ieškovės nurodo per didelį pradinį baudos dydį tik tiek, kiek jis susijęs su konkretaus poveikio rinkai kriterijumi. Todėl iš to, kas išdėstyta, matyti, kad šie argumentai yra nereikšmingi ieškovėms taikytam pradiniam baudos dydžiui ginčyti.

192 Iš to taip pat matyti, kad aplinkybė, jog ginčijamo sprendimo tekste nepakankamai pagrindžiami motyvai, dėl kurių Komisija nusprendė, kad remiantis jos turima informacija buvo neįmanoma išmatuoti ginčijamo pažeidimo konkretaus poveikio rinkai, yra nereikšminga. Iš tiesų ši aplinkybė neturi jokios įtakos pažeidimo pripažinimui labai sunkiu arba ieškovėms nustatytam pradiniam baudos dydžiui.

193 Be to, iš to, kas išdėstyta, matyti, kad argumentai dėl nagrinėjamo kartelio riboto poveikio rinkai negali pateisinti baudos sumažinimo Bendrajam Teismui vykdant savo neribotą jurisdikciją.

194 Todėl reikia atmesti šį pagrindą ir šiuo klausimu ieškovių pateiktą prašymą sumažinti baudą.

Dėl penktojo pagrindo, paremto teisės ir faktinėmis klaidomis padidinant pradinį baudos dydį siekiant atgrasančio poveikio

195 Šiuo pagrindu ieškovės ginčija pradinio baudos dydžio padidinimą siekiant atgrasančio poveikio ir prašo Bendrojo teismo panaikinti ginčijamą sprendimą šiuo klausimu arba žymiai sumažinti šiuo pagrindu taikytą baudos padidinimą.

196 Šis ieškinio pagrindas padalytas į tris dalis. Be to, posėdyje ieškovės pateikė papildomą kaltinimą, kuriuo siekiama ginčyti nagrinėjamą padidinimą.

Dėl pirmos dalies, paremtos tuo, kad Komisija nepagrįstai padidino pradinį baudos dydį siekdama atgrasančio poveikio, remdamasi *Total* apyvarta, nors pažeidimas nebuvo priskirtas šiai bendrovei

— Šalių argumentai

197 Ieškovės nurodo, kad taikydama 3 dauginimo koeficientą siekiant atgrasančio poveikio, remdamasi *Total* apyvarta, nors pažeidimas nebuvo priskirtas šiai bendrovei, Komisija padarė teisės klaidą. Jų manymu, galimą baudos padidinimą siekiant atgrasančio poveikio, darant prielaidą, kad jis buvo reikalingas, buvo galima grįsti tik *Arkema* dydžiu ir ištekliais.

198 Tačiau Komisija tiesiogiai pripažino, kad tokiu atveju 3 dauginimo koeficientas būtų per didelis. Iš tiesų ieškovės teigia, kad, nustatydama *Arkema* individualiai

skirtos baudos dalį dėl pakartotinio pažeidimo, Komisija pažymėjo, kad būtų taikiusi „1,25 dauginimo koeficientą“, jei *Arkema* būtų buvusi vienintelė ginčijamo sprendimo adresatė (ginčijamo sprendimo išnaša Nr. 250).

199 Komisija ginčija šiuos argumentus.

— Bendrojo Teismo vertinimas

200 Pakanka pripažinti, kad ši nagrinėjamo pagrindo dalis yra visiškai paremta prielaida, jog ginčijamas pažeidimas negali būti priskirtas *Arkema* patronuojančioms bendrovėms. Tačiau iš to, kas išdėstyta, matyti, kad ši prielaida yra klaidinga.

201 Todėl šio pagrindo pirmą dalį reikia atmesti.

Dėl antros dalies, paremtos proporcingumo ir vienodo požiūrio principų pažeidimu

— Šalių argumentai

202 Ieškovės nurodo, kad net darant prielaidą, kad pažeidimą galima priskirti *Total* (arba *Elf Aquitaine*), Komisija pažeidė proporcingumo ir vienodo požiūrio principus, kai atsižvelgė į *Total* apyvartą, kad padidintų *Arkema* baudos dydį siekiant atgrasančio poveikio.

203 Iš tiesų, ieškovių teigimu, net darant prielaidą, kad lemiamos įtakos prezumpcijos gali užtekti norint priskirti pažeidimą jų patronuojančioms bendrovėms, šios prezumpcijos nepakanka norint taikyti padidinimą siekiant atgrasančio poveikio, remiantis tokių patronuojančių bendrovių apyvarta. Jos teigia, kad atgrasantį baudos poveikį reikia įvertinti atsižvelgiant į aplinkybes, galinčias paveikti pažeidėjo veiksmus rinkoje ir ypač į atitinkamoje rinkoje pažeidimą padariusiai dukterinei bendrovei disponuoti skirtų išteklių mastą. Ieškovių manymu, norint padidinimą siekiant atgrasančio poveikio apskaičiuoti remiantis visos grupės apyvarta, be dalyvavimo grupėje, turi būti pateikta papildomų duomenų, įrodančių, kad dukterinė bendrovė darydama pažeidimą iš tiesų naudojo grupės išteklius, nes patronuojančios bendrovės vadovai dalyvavo darant pažeidimą ir (arba) patronuojanti bendrovė realiai kontroliavo savo dukterinę bendrovę. Kitaip atsižvelgimas į patronuojančios bendrovės apyvartą prilygtų neproporcingam ir diskriminuojančiam atgrasančio poveikio sampratos taikymui.

204 Be to, ieškovės teigia, kad savo praktikoje Komisija pati nusprendė, kad patronuojančios bendrovės dalyvavimas dukterinei bendrovei darant pažeidimą ir grupės išteklių naudojimas darant pažeidimą yra reikšmingi kriterijai atgrasančio poveikio taikymui (1998 m. spalio 21 d. Komisijos sprendimas 1999/60/EB, susijęs su EB 85 straipsnio taikymo procedūra (IV/35.691/E-4 – Izoliuoti vamzdžiai) (toliau – Sprendimas *Izoliuoti vamzdžiai*).

205 Komisija ginčija šį argumentą.

206 Be kita ko, ji nurodo, kad atsižvelgiant į tai, jog įmonės, kuri turi būti pripažįstama atsakinga už pažeidimą, ribos yra pakankamai teisiškai apibrėžtos, poreikis taikyti arba netaikyti dauginimo koeficientą ir, prireikus, nustatyti tinkamą šio koeficiento dydį

priklauso nuo bendrų šios įmonės išteklių. Tokius išteklius tinkamai atspindi įmonės bendra apyvarta, pasiekta metais anksčiau, nei buvo priimtas sprendimas, kuriuo skiriama sankcija, ir negalima atsižvelgti į nė vieną iš ieškovių pateiktų argumentų.

— Bendrojo Teismo vertinimas

207 Reikia priminti, kad ginčijamo sprendimo 337 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė, jog labai sunkių pažeidimų kategorijoje galimų skirti baudų ribos taip pat suteikia galimybę nustatyti tokio dydžio baudą, kad ji užtikrintų pakankamą atgrasantį poveikį, „atsižvelgiant į kiekvienos įmonės dydį ir ekonominę galią“. Vertindama įmonės, kuriai priklausė ieškovės, dydį ir ekonominę galią, Komisija atsižvelgė į *Total* bendrą apyvartą 2005 m., t. y. paskutiniais finansiniais metais prieš metus, kai buvo priimtas ginčijamas sprendimas (143 168 mlrd. eurų), ir nusprendė *Arkema* skirtai baudai taikyti 3 dauginimo koeficientą (visų pirma žr. ginčijamo sprendimo 338 ir 349 konstatuojamąsias dalis).

208 Šioje penktojo pagrindo dalyje ieškovės ginčija tokį veikimo būdą iš esmės tvirtindamos, kad norint skaičiuoti padidinimą siekiant atgrasančio poveikio remiantis grupės lygiu pasiekta apyvarta, be priklausomybės bendrovių grupei, reikia pateikti papildomų duomenų, galinčių įrodyti, kad dukterinė bendrovė iš tiesų naudojo grupės išteklius. Todėl šiuo atveju, norint priskirti atsakomybę patronuojančioms bendrovėms, nepakanka remtis nepaneigta šių bendrovių lemiamos įtakos jų dukterinei bendrovei prezumpcija.

209 Tokiems argumentams pritarti negalima.

210 Pirmiausia reikia priminti, kad atgrasymo sąvoka yra vienas iš veiksnių, į kuriuos reikia atsižvelgti apskaičiuojant baudą. Pagal nusistovėjusią teismų praktiką už EB 81 straipsnio pažeidimus paskirtų baudų, numatytų Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalyje, tikslas – nubausti už neteisėtus atitinkamų įmonių veiksmus ir atgrasyti šias įmones bei kitus ūkio subjektus nuo Sąjungos konkurencijos teisės taisyklių pažeidimo ateityje. Todėl apskaičiuodama baudą Komisija gali, be kita ko, atsižvelgti į atitinkamos įmonės dydį bei ekonominę galią (šiuo klausimu žr. 2006 m. birželio 29 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Showa Denko prieš Komisiją*, C-289/04 P, Rink. p. I-5859, 16 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

211 Be to, Teisingumo Teismas ne kartą pripažino, kad įmonės bendra apyvarta, nors ir apytiksliai bei nepakankamai, rodo įmonės dydį ir ekonominę galią (žr. 178 punkte minėto Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 243 punktą ir nurodytą teismo praktiką). Kaip jau buvo nuspręsta, Komisija, nustatydama baudos dydį, užtikrinantį pakankamai atgrasantį baudos pobūdį, turi teisę atsižvelgti į atitinkamos įmonės bendrą apyvartą (210 punkte minėto Teisingumo Teismo sprendimo *Showa Denko prieš Komisiją* 15–18 punktas; 2008 m. gegužės 22 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Evonik Degussa prieš Komisiją ir Tarybą*, C-266/06 P, 120 punktas ir 2003 m. liepos 9 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Cheil Jedang prieš Komisiją*, T-220/00, Rink. p. II-2473, 96 punktas).

212 Šiuo atveju reikia priminti, kad, kaip nurodyta ginčijame sprendime, *Total* ir *Elf Aquitaine* su ieškovėmis sudarė vieną įmonę, kuri padarė ginčijamą pažeidimą. Tokiomis aplinkybėmis ieškovių argumentais reikalaujama, kad apskaičiuojant pakankamai atgrasantį baudos dydį būtų atsižvelgta ne į šios įmonės dydį ir ekonominę galią, kurią atspindi jos bendra apyvarta, bet į dalį jos išteklių, t. y. „suteiktų naudoti atitinkamoje rinkoje pažeidimą padariusiai dukterinei bendrovei“. Vis dėlto reikia pripažinti, kad šis teiginys yra nesuderinamas su Komisijos siekiamu atgrasymo tikslu.

213 Iš tiesų, kaip jau yra nusprendęs Bendrasis Teismas, dėl būtinybės užtikrinti pakankamai atgrasantį baudos poveikį, kai tam nereikia padidinti bendro baudos dydžio vykdant konkurencijos politiką, reikia koreguoti baudos dydį atsižvelgiant į siekiamą poveikį įmonei, kuriai skirta ši bauda, ir, vadovaujantis iš būtinybės užtikrinti baudos veiksmingumą ir proporcingumo principo laikymąsi kylančiais reikalavimais, užtikrinti, kad būtų skiriama nei per maža, nei per didelė bauda, pirmiausia atsižvelgiant į atitinkamos įmonės finansinę galią (2006 m. balandžio 5 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Degussa prieš Komisiją*, T-279/02, Rink. p. II-897, 283 punktas ir 2008 m. birželio 18 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Hoechst prieš Komisiją*, T-410/03, Rink. p. II-881, 379 punktas). Todėl, be kita ko, suinteresuotosios įmonės galimybė lengviau sutelkti reikalingas lėšas baudai sumokėti gali pateisinti dauginimo koeficiento taikymą, atsižvelgiant į būtinybę, kad bauda būtų pakankamai atgrasanti (šiuo klausimu žr. 210 punkte minėto Sprendimo *Showa Denko prieš Komisiją* 18 punktą; minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Degussa prieš Komisiją* 284 punktą ir minėto Sprendimo *Hoechst prieš Komisiją* 379 punktą).

214 Tai reiškia, jog negalime reikalauti iš Komisijos nustatyti papildomo įmonės išteklių naudojimo ir jos padaryto pažeidimo ryšio tam, kad į šiuos išteklius būtų galima atsižvelgti nustatant pakankamai atgrasantį baudos dydį, nes šiuo atveju svarbiausias yra pačios įmonės pažeidėjos dydis ir ekonominė galia.

215 Galiausiai nuorodos į Sprendimą *Izoliuoti vamzdžiai* klausimu pakanka priminti, kad ankstesnė Komisijos sprendimų priėmimo praktika nėra baudų konkurencijos srityje teisinis pagrindas (žr. 2009 m. gegužės 6 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Wieland-Werke prieš Komisiją*, T-116/04, Rink. p. II-1087, 85 punktą ir nurodytą teismo praktiką). Todėl šio sprendimo turiniu paremti argumentai yra nereikšmingi.

216 Todėl reikia atmesti šio pagrindo antrą dalį.

Dėl trečios dalies, paremtos tuo, kad šioje byloje nereikia remtis atgrasančiu baudos poveikiu

— Šalių argumentai

217 Ieškovės teigia, kad, vadovaujantis gairėmis, baudos dydis turi būti pakankamai atgrasantis ir todėl Komisija gali padidinti baudą, jei ji nepasiekia šio lygio. Ieškovių manymu, sprendimas dėl būtinybės šiuo pagrindu padidinti baudą gali būti priimtas tik apskaičiavus galutinį baudos dydį, prireikus atsižvelgiant į ankstesnes įmonei skirtas baudas. Jos pažymi, kad baudos padidinimas siekiant atgrasančio poveikio *ab initio* ir *in abstracto*, neatsižvelgiant į kaltinamajai įmonei būdingas faktines aplinkybes ir ypač atitinkamos įmonės anksčiau sumokėtas baudas, prieštarauja gairėms.

218 Šiuo klausimu ieškovės nurodo, kad per mažesnį nei trejų metų laikotarpį *Arkema* viena po kitos buvo skirtos baudos, kurių bendras dydis apie 180 mln. eurų, už dalyvavimą karteliuose, veikusiuose bent iš dalies tuo pačiu metu kaip ir veiksmai, už kuriuos skirta sankcija ginčijamu sprendimu. Šias baudas skyrė Komisija sprendimuose *Organiniai peroksidai* ir *AMCA* bei 2006 m. gegužės 3 d. Komisijos sprendime C (2006) 1766 dėl procedūros pagal (EB) 81 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį

(Byla Nr. COMP/F/C.38.620 – Vandenilio peroksidas ir perboratas) (toliau – Sprendimas *Vandenilio peroksidas ir perboratas*). Visuose trijuose sprendimuose Komisija taikė *Arkema* baudos padidinimą siekiant atgrasančio poveikio, vis labiau didindama taikytiną dauginimo koeficientą.

219 Ieškovių nuomone, Komisija turėjo atsižvelgti į tai, jog už tuo pačiu laiku kaip nagrinėjamas kartelis vykusias faktines aplinkybes skirtos ankstesnės baudos buvo pakankamai atgrasančios, kad *Arkema* nebedarytų naujų pažeidimų ateityje ir todėl nereikėjo taikyti papildomo baudos padidinimo siekiant atgrasančio poveikio.

220 Be to, jos teigia, kad tai, jog *Arkema* pradėjo konkurencijos teisės laikymosi programą netrukus po to, kai *Elf* buvo perimta *Total Fina*, patvirtina, kad ji jau buvo pakankamai atgrasyta daryti naujus pažeidimus.

221 Komisija ginčija šiuos argumentus.

— Bendrojo Teismo vertinimas

222 Pirmiausia reikia priminti, kad Komisija nustatydama baudos dydį turi diskreciją, kad skatintų įmones laikytis konkurencijos taisyklių (žr. 2008 m. spalio 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *SGL Carbon prieš Komisiją*, T-68/04, Rink. p. II-2511, 49 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

223 Pirma, reikia atmesti argumentą, kad Komisija šioje byloje *ab initio* padidino baudą siekdama atgrasančio poveikio, nors, ieškovių teigimu, būtinybę padidinti baudą siekiant atgrasančio poveikio galima patvirtinti tik apskaičiavus galutinį baudos dydį.

224 Iš tiesų, kaip jau buvo nuspręsta, reikalavimas užtikrinti atgrasantį poveikį yra bendrasis reikalavimas, kuriuo Komisija turi visada vadovautis apskaičiuodama baudą, tačiau tai nebūtinai reiškia, kad turi būti atskiras šio skaičiavimo etapas, skirtas visoms aplinkybėms, turinčioms reikšmės siekiant šio tikslo, įvertinti (žr. 180 punkte minėto Sprendimo *Carbone-Lorraine prieš Komisiją* 131 punktą ir nurodytą teismo praktiką). Todėl ieškovės negali teigti, kad Komisija galėjo nustatyti atgrasantį poveikį tik apskaičiavusi galutinį baudos dydį.

225 Be to, reikia pripažinti, kad ginčijamo sprendimo 337–350 konstatuojamosiose dalyse Komisija vertindama pažeidimo sunkumą padidino pradinį baudos dydį tik siekdama užtikrinti „pakankamą atgrasantį poveikį, atsižvelgiant į kiekvienos įmonės dydį ir ekonominę galią“ (ginčijamo sprendimo 337 konstatuojamoji dalis). Šis baudos apskaičiavimo etapas pagrįstas būtinybe pritaikyti pradinį baudos dydį, kad bauda būtų pakankamai atgrasanti, įvertinus bendrus įmonės išteklius ir jos galimybes sutelkti reikalingas lėšas baudai sumokėti. Vis dėlto šio etapo negalima prilyginti paties baudos atgrasančio poveikio įvertinimui *ab initio*, kaip teigia ieškovės. Kaip matyti iš ankstesnio punkto, minėtu veiksniu Komisija turi visada vadovautis apskaičiuodama baudą.

226 Antra, taip pat reikia atmesti argumentą, kad Komisija *in abstracto* padidino baudą siekiant atgrasančio poveikio, neatsižvelgdama į įmonei pažeidėjai būdingas faktines aplinkybes.

227 Šio argumento nepatvirtina faktinės aplinkybės. Iš tiesų atsižvelgimas į įmonės, kuriai priklausė ieškovės, dydį ginčijamo sprendimo 337–350 konstatuojamosiose dalyse ir tuo paremtas pradinio baudos dydžio padidinimas būtent ir yra duomenys, skirti pritaikyti baudą atsižvelgiant į minėtai įmonei būdingas aplinkybes (šiuo klausimu žr. 213 punkte minėto Sprendimo *Degussa prieš Komisiją* 362 punktą).

228 Trečia, reikia išnagrinėti argumentą, kad Komisija turėjo atsižvelgti į anksčiau *Arkema* sumokėtas baudas, nes turėjo pripažinti, jog trys už tuo pačiu metu vykusias faktines aplinkybes ankstesnės šiai įmonei skirtos baudos buvo pakankamai atgrasančios, kad būtų išvengta naujų *Arkema* pažeidimų ateityje, ir todėl buvo netikslinga taikyti papildomą baudos padidinimą siekiant atgrasančio poveikio.

229 Pirmiausia reikia priminti, kad Komisija galėjo teisėtai skirti *Arkema* keturias atskiras baudas, kiekvienu atveju laikydamasi Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalyje nustatytų ribų, jei ši įmonė padarė keturis atskirus EB 81 straipsnio nuostatų pažeidimus (šiuo klausimu žr. 180 punkte minėto Sprendimo *Carbone-Lorraine prieš Komisiją* 56 punktą). Kiekviena šių baudų turi remtis pažeidimo, už kurį ji skiriama, trukmės ir sunkumo įvertinimu.

230 Tačiau reikia pripažinti, kad baudos skyrimas *Arkema* už įvairius su kitais produktais susijusius konkurencijos pažeidimus nekeičia šioje byloje padaryto pažeidimo fakto (šiuo klausimu žr. 2007 m. gruodžio 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *BASF ir UCB prieš Komisiją*, T-101/05 ir T-111/05, Rink. p. II-4949, 52 punktą). Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad ieškovių siūlomas sprendimas užkirstų kelią Komisijai nustatyti atitinkamą baudą, atsižvelgiant į visus reikšmingus duomenis, pagal kuriuos galima įvertinti pažeidimo sunkumą, ir ypač būtinybę užtikrinti pakankamai atgrasantį baudos dydį, įvertinant atitinkamos įmonės dydį ir ekonominę galią.

231 Be to, ieškovių siūlomas sprendimas prieštarauja baudų politikos srityje Komisijos siekiamam atgrasymo tikslui. Kaip ši institucija teisingai pažymėjo, toks sprendimas lemtų paradoksalią padėtį, kai plečiančios savo dalyvavimą įvairiuose karteliuose įmonės ribiniai kaštai su kiekviena skiriama sankcija nuosekliai mažėtų.

232 Be to, reikia pažymėti, kad ieškovių argumentai paremti prielaida, jog Komisija turėjo nustatyti baudos dydį atsižvelgdama į tikimybę, kad *Arkema* padarys naujų pažeidimų ateityje, ir šią tikimybę Komisija turėjo įvertinti atsižvelgdama į per tam tikrą laiką minėtai įmonei skirtų baudų bendrą dydį. Tačiau tokia prielaida yra nesuderinama su atgrasymo sąvoka konkurencijos teisėje.

233 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal teismų praktiką Komisijos teisė skirti baudas įmonėms, kurios tyčia ar dėl neatsargumo pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį arba EB 82 straipsnį, yra viena iš Komisijai suteiktų priemonių, leidžiančių įgyvendinti jai Sąjungos teisėje pavestą priežiūros funkciją. Ši funkcija apima ne tik užduotį nustatyti atskirus pažeidimus ir skirti už juos sankcijas, bet ir pareigą vykdyti bendrą politiką, kuria siekiama taikyti Sutartyje įtvirtintus principus konkurencijos teisėje ir atitinkamai reguliuoti įmonių veiksmus (1983 m. birželio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją*, 100/80–103/80, Rink. p. 1825, 105 punktas ir 222 punkte minėto Sprendimo *SGL Carbon prieš Komisiją* 53 punktas).

234 Už EB 81 straipsnio pažeidimus paskirtų baudų, numatytų Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalyje, tikslas – nubausti už neteisėtus veiksmus atitinkamas įmones ir atgrasyti šias įmones bei kitus ūkio subjektus nuo Sąjungos konkurencijos teisės taisyklių pažeidimo ateityje (210 punkte minėto Sprendimo *Showa Denko prieš Komisiją* 16 punktas). Todėl atgrasymo veiksnys įvertinamas atsižvelgiant į įvairius duomenis, o ne vien į ypatingą atitinkamos įmonės situaciją (210 punkte

minėto Sprendimo *Showa Denko prieš Komisiją* 23 punktas ir 2009 m. balandžio 30 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Nintendo ir Nintendo of Europe prieš Komisiją*, T-13/03, Rink. p. II-947, 71 punktas). Vertindama būtinybę didinti baudas siekiant užtikrinti atgrasantį jų poveikį Komisija taip pat neprivalo vertinti tikimybės, kad aptariamos įmonės pakartos pažeidimą (minėto Sprendimo *Nintendo ir Nintendo of Europe prieš Komisiją* 72 punktas).

235 Todėl šiame baudos apskaičiavimo etape pradinis baudos dydis padidinamas atsižvelgiant į objektyvius duomenis, kaip antai atitinkamos įmonės dydį arba ekonominę galią, o ne subjektyvius duomenis, susijusius su galimybės padaryti naują pažeidimą ateityje įvertinimu. Tai reiškia, kad tai, jog ieškovių nurodytuose ankstesniuose sprendimuose Komisija joms jau padidino baudas siekdama atgrasančio poveikio ir vis labiau didino taikytinus dauginimo koeficientus, yra nereikšminga.

236 Galiausiai reikia atmesti ir argumentą, kad tai, jog *Arkema* pradėjo konkurencijos teisės laikymosi programą, reiškia, jog ji jau buvo pakankamai atgrasyta daryti naujus pažeidimus, nes sprendžiant baudos padidinimo klausimą ši aplinkybė yra nereikšminga, kai vertinamas atitinkamos įmonės dydis ir ekonominė galia. Bet kuriuo atveju jau buvo nuspręsta, kad vien tai, jog įmonė pradėjo taikyti konkurencijos taisyklių laikymosi programą, nėra svari ir tikra garantija, kad ateityje šių taisyklių bus laikomasi, todėl tokia programa negali priversti Komisijos sumažinti baudą dėl to, kad bent jau iš dalies buvo įgyvendintas šios institucijos siektas prevencinis tikslas (213 punkte minėto Sprendimo *Degussa prieš Komisiją* 361 punktas; taip pat žr. 230 punkte minėto Sprendimo *BASF ir UCB prieš Komisiją* 52 punktą).

237 Todėl šio pagrindo trečią dalį reikia atmesti.

Dėl posėdyje pateikto kaltinimo, paremto tuo, kad ginčijamo sprendimo priėmimo momentu ieškovių nebekontroliavo *Total* ir *Elf Aquitaine*

— Šalių argumentai

238 Posėdyje ieškovės nurodė, kad bet kuriuo atveju Komisija negalėjo padidinti joms skirtos baudos siekiant atgrasančio poveikio, siekdama atsižvelgti į *Total* grupės dydį, nes priimant ginčijamą sprendimą *Arkema* nebebuvo kontroliuojama šios grupės. Tačiau iš naujų duomenų, kuriuos Komisija pateikė pasibaigus rašytinei procedūrai, galima spręsti, kad tokia kontrolė priimant ginčijamą sprendimą buvo būtina sąlyga *Arkema* taikyti padidinimą dėl atgrasymo, atsižvelgiant į *Total* grupės dydį.

239 Šie nauji duomenys matyti iš Komisijos atsakymo į Bendrojo Teismo klausimus, pateiktus vykdant proceso organizavimo priemones byloje T-206/06, susijusioje su ieškovių patronuojančių bendrovių pateiktu prašymu dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo. Komisija šiame atsakyme paaiškino paskutiniuose sprendimuose (2008 m. birželio 11 d. Komisijos sprendimas dėl procedūros pagal (EB) 81 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (Byla COMP/38695 – Natrio chloratas) (toliau – Sprendimas *Natrio chloratas*) ir 2009 m. lapkričio 11 d. Komisijos sprendimas dėl procedūros pagal (EB) 81 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (Byla COMP/38.589 – Šilumos

stabilizatoriai) (toliau – Sprendimas *Šilumos stabilizatoriai*)) netaikiusi *Arkema* dauginimo koeficiento dėl atgrasymo, nes priimant šiuos sprendimus *Arkema* nebebuvo *Total* grupės dalis.

240 Ieškovės pažymi, kad *Arkema* akcijomis biržoje pradėta prekiauti 2006 m. gegužės 18 d. ir nuo tos dienos, t. y. likus beveik dviem savaitėms iki ginčijamo sprendimo priėmimo, *Total* nebekontroliavo *Arkema*.

241 Į Komisijos argumentus, kad tai yra pagal Bendrojo Teismo procedūros reglamento 48 straipsnį nepriimtinas naujas pagrindas, ieškovės atsako, jog jų argumentai paremti duomenimis, kurie tapo žinomi pasibaigus rašytinei proceso daliai, t. y. iš Komisijos atsakymo į Bendrojo Teismo klausimus byloje T-206/06 ir sprendimų *Natrio chloridas* bei *Šilumos stabilizatoriai*. Bet kuriuo atveju ieškovės prašo Bendrojo Teismo savo iniciatyva išnagrinėti galimą ginčijamo sprendimo motyvų stoką, nes Komisija nenurodo, kodėl reikėjo padidinti ieškovėms skirtą baudą siekiant atgrasančio poveikio, atsižvelgiant į *Total* grupės dydį, nors priimant ginčijamą sprendimą *Arkema* nebepriklausė šiai grupei.

242 Galiausiai, atsakydamos į Bendrojo Teismo klausimą, ieškovės pripažino, kad šioje byloje jos tiksliai nepranešė Komisijai apie tai, kad nuo 2006 m. gegužės 18 d. jų nebekontroliavo *Total* ir *Elf Aquitaine*. Vis dėlto jos teigė, kad per administracinę procedūrą Komisija buvo informuota apie prekybos akcijomis biržoje pradžią, įgyvendintą vadovaujantis iš anksto nustatytu grafiku. Be to, jos nurodo, kad atsiliepimo į ieškinį priede Komisija pateikė su minėta prekybos akcijomis biržoje pradžia susijusį prospektą, todėl ji negali teigti nebuvusi apie tai informuota.

243 Komisija nurodo, kad kaltinimas, paremtas tuo, jog priimant ginčijamą sprendimą *Arkema* nebepriklausė *Total* grupei, yra naujas ir jį reikia atmesti kaip nepriimtiną pagal Procedūros reglamento 48 straipsnį. Jos manymu, ieškovės negali teigti, kad šis kaltinimas yra pagrįstas naujais duomenimis, būtent dėl to, jog *Arkema* akcijomis biržoje pradėta prekiauti prieš priimant ginčijamą sprendimą ir todėl šį kaltinimą buvo galima pateikti ieškinyje.

244 Bet kuriuo atveju Komisija teigia, kad šį kaltinimą reikia atmesti kaip nepagrįstą. Ši institucija pripažįsta, kad kai ji atsižvelgia į bendrus įmonės išteklius, norint tinkamai pasiekti tikslą atgrasyti, jie turi būti įvertinti baudos paskyrimo momentu (213 punkte minėto Sprendimo *Degussa prieš Komisiją* 285 punktas). Vis dėlto, vadovaujantis teismų praktika ir gairėmis, nustatydama baudos dydį Komisija taip pat gali atsižvelgti į tai, jog didelės įmonės dažniausiai turi teisinių bei ekonominių žinių ir infrastruktūrą, kurios suteikia jai galimybę lengviau atpažinti pažeidimus savo veikloje ir suvokti iš to kylančias pasekmes konkurencijos teisės požiūriu. Tačiau šios aplinkybės yra vertinamos pažeidimo padarymo momentu (213 punkte minėto Sprendimo *Degussa prieš Komisiją* 289 ir 290 punktas). Be kita ko, ekonominį vienetą sudarančios bendrovių grupės atveju dukterinės bendrovės pasinaudoja tuo, kad jų patronuojanti bendrovė turi minėtų išteklių.

245 Pripažindama, kad teisinių bei ekonominių žinių ir infrastruktūros kriterijus ginčijamame sprendime tiesiogiai neminimas, Komisija tikina, kad jis įtvirtintas gairėse. Todėl ji tikrai taikė šį kriterijų ginčijamame sprendime. Bet kuriuo atveju Komisija teigia, kad blogiausiu atveju tai galėtų būti motyvų šiuo klausimu stoka, kurią Bendrasis Teismas gali ištaisyti savo iniciatyva, prieidamas prie tokios pat išvados dėl baudos dydžio.

246 Galiausiai ieškovių nurodytų sprendimų *Natrio chloridas* ir *Šilumos stabilizatoriai* klausimu Komisija pažymi, kad juose taikomos Pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gairės (OL C 210, p. 2, toliau – naujos gairės), kuriose nebenurodomas teisinių bei ekonominių žinių ir infrastruktūros kriterijus. Tai paaiškina skirtingą požiūrį vėlesniuose sprendimuose.

— Bendrojo Teismo vertinimas

247 Pirma, reikia priminti, kad ieškinyje ieškovės pateikė anksčiau nagrinėtą iš trijų dalių sudarytą pagrindą, paremtą teisės ir fakto klaida, susijusia su pradinio baudos dydžio padidinimu siekiant atgrasančio poveikio. Be to, jos nurodė faktinę aplinkybę, kad 2006 m. gegužės 18 d. pradėjus prekiauti *Arkema* akcijomis biržoje, ji tapo visiškai nepriklausoma nuo *Total* grupės, nes ši grupė daugiau nebekontroliavo jos kapitalo. Vis dėlto ieškovių rašytinėse pastabose nebuvo tiesiogiai pateikti argumentai, skirti ginčyti pradinio baudos dydžio padidinimą siekiant atgrasančio poveikio būtent dėl to, kad priimant ginčijamą sprendimą ieškovės nebebuvo kontroliuojamos *Total* grupės. Tačiau, kaip teisingai pažymėjo Komisija, tai reiškia, kad šie argumentai yra pagrįsti ankstesnėmis nei ieškinys faktinėmis aplinkybėmis ir todėl galėjo būti pateikti ieškinio etape.

248 Vis dėlto šioje byloje nereikia nagrinėti, ar šie argumentai yra pagal Procedūros reglamento 48 straipsnį nepriimtinas naujas pagrindas, ar, atvirkščiai, tik ieškinyje pateikto pagrindo išplėtojimas, glaudžiai susijęs su šiuo pagrindu, kurį pagal minėtą nuostatą reikėtų pripažinti priimtinu (šiuo klausimu žr. 2001 m. lapkričio 13 d. Teisingumo Teismo trečiosios kolegijos pirmininko nutarties *Dürbeck prieš Komisiją*, C-430/00 P,

Rink. p. I-8547, 17 punktą; 2008 m. rugsėjo 3 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Kadi ir Al Barakaat International Foundation prieš Tarybą ir Komisiją*, C-402/05 P ir C-415/05 P, Rink. p. I-6351, 278 punktą ir 2002 m. kovo 21 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Joynson prieš Komisiją*, T-231/99, Rink. p. II-2085, 156 punktą).

249 Iš tiesų nors atsakyme į pranešimą apie kaltinimus ieškovės tiesiogiai nurodė, jog „[*Arkema*] baudos dydžio padidinimas siekiant atgrasančio poveikio, kad būtų atsižvelgta į *Elf Aquitaine/Total* grupės dydį ir išteklius, bus dar mažiau pagrįstas įmonei tapus nuo *Total* grupės nepriklausomu subjektu 2006 m. pavasarį, kai numatyta pradėti prekiauti jos akcijomis biržoje“, kaip jos pačios pripažino posėdyje, ieškovės neinformavo Komisijos apie konkrečią faktinę aplinkybę, kad nuo 2006 m. gegužės 18 d. jų nebekontroliavo *Total* grupė. Todėl ginčijame sprendime šiuo klausimu nėra padaryta jokio pažeidimo, nes Komisija galėjo remtis pranešime apie kaltinimus išdėstytais faktiniais duomenimis, patvirtinančiais, jog ieškovės ir jų patronuojančios bendrovės sudarė vieną įmonę, ir suinteresuotosios šalys šių duomenų tiesiogiai neginčijo.

250 Todėl posėdyje pareikštas kaltinimas bet kuriuo atveju yra nepagrįstas tiek, kiek juo prašoma patenkinti prašymą iš dalies panaikinti ginčijamą sprendimą.

251 Vis dėlto reikia priminti, kad šioje byloje ieškovės reikalauja vadovaujantis EB 229 straipsniu panaikinti arba sumažinti ginčijamu sprendimu joms skirtą baudą. Be to, jos tiesiogiai prašo Bendrojo Teismo „žymiai sumažinti *Arkema* skirtos baudos padidinimą siekiant atgrasančio poveikio“. Jos taip pat paprašė Bendrojo Teismo pasinaudoti pagal Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnį taikant EB 229 straipsnį jam suteikta neribota jurisdikcija būtent dėl baudos padidinimo siekiant atgrasančio poveikio.

252 Kaip jau buvo nuspręsta, minėta neribota jurisdikcija suteikia galimybę teismui, atsižvelgiant į visas faktines aplinkybes, pakeisti ginčijamą aktą netgi jo nepanaikinant ir, be kita ko, pakeisti skirtos baudos dydį (2002 m. spalio 15 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, Rink. p. I-8375, 692 punktas; 2009 m. rugsėjo 3 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Prym ir Prym Consumer prieš Komisiją*, C-534/07 P, Rink. p. I-7415, 86 punktas ir 2004 m. liepos 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *JFE Engineering ir kt. prieš Komisiją*, T-67/00, T-68/00, T-71/00 ir T-78/00, Rink. p. II-2501, 577 punktas).

253 Todėl šios bylos aplinkybėmis Procedūros reglamento 48 straipsnio nuostatos negali prieštarauti tam, jog Bendrasis teismas, įgyvendindamas savo neribotą jurisdikciją, atsižvelgtų į posėdyje ieškovių pateiktus argumentus, kad išnagrinėtų, ar padidinimas siekiant atgrasančio poveikio buvo pagrįstas, įvertinus pateiktus faktinius duomenis (šiuo klausimu ir pagal analogiją dėl posėdyje pateiktų reikalavimų žr. 252 punkte minėto sprendimo *JFE Engineering ir kt. prieš Komisiją* 575 ir 578 punktus), taip pat atsižvelgiant į tai, kad Komisija turėjo galimybę pateikti savo pastabas šiuo klausimu (šiuo klausimu ir pagal analogiją žr. 2009 m. gruodžio 17 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Réexamen M prieš EMEA*, C-197/09 RX-II, dar nepaskelbtas Rinkinyje, 40–42 ir 57–58 punktus).

254 Antra, reikia pažymėti, kad Komisija neginčijo ieškovių pateiktų teiginių, jog nuo 2006 m. gegužės 18 d. jų nebekontroliavo *Total* ir *Elf Aquitaine*, teisingumo. Kaip jau buvo nurodyta, šie duomenys jau buvo pateikti ieškinyje. Be to, reikia pabrėžti, kad šio teiginio teisingumą patvirtina posėdyje aptartas ir vėliau ieškovių nurodytas Sprendimas *Šilumos stabilizatoriai* (žr. šio sprendimo 26 punktą). Iš tiesų pagal šį sprendimą „nuo 2006 m. gegužės 18 d. *Arkema France* nebepriklauso *Total/Elf Aquitaine* grupei“ (27 konstatuojamoji dalis) ir „daugiau nebepriklauso tai pačiai įmonei kaip *Elf Aquitaine* <...>“ (740 konstatuojamoji dalis).

255 Be to, Bendrojo Teismo prašymu (žr. šio sprendimo 26 punktą) ieškovės pateikė jų teiginius patvirtinti skirtų įrodymų. Komisija šių įrodymų neginčijo ir, atsakydama į Bendrojo Teismo klausimą, tiesiogiai pripažino, kad nuo 2006 m. gegužės 18 d. ieškovės nebepriklausė tai pačiai įmonei kaip *Total* ir *Elf Aquitaine*.

256 Taigi reikia pripažinti, kad ginčijamo sprendimo priėmimo momentu ieškovės nebepriklausė tai pačiai įmonei kaip *Total* ir *Elf Aquitaine*.

257 Trečia, reikia išnagrinėti galimą tokios išvados įtaką baudos, kurią ieškovės privalo sumokėti pagal ginčijamą sprendimą, dydžiui.

258 Šiuo klausimu reikia priminti, kad būtinybė užtikrinti pakankamai atgrasantį baudos poveikį, kai dėl jos nepakeliamas bendras baudų lygis įgyvendinant konkurencijos politiką, įpareigoja, kad baudos dydis būtų koreguojamas atsižvelgiant į siekiamą poveikį įmonei, kuriai jis yra nustatytas, ir kad bauda nebūtų nereikšminga arba, priešingai, pernelyg didelė, pirmiausia atsižvelgiant į šios įmonės finansines galimybes, kaip reikalaujama, pirma, dėl būtinybės užtikrinti baudos veiksmingumą, ir, antra, proporcingumo principo paisymo (213 punkte minėto Sprendimo *Degussa prieš Komisiją* 283 punktas ir 213 punkte minėto Sprendimo *Hoechst prieš Komisiją* 379 punktas). Todėl, be kita ko, atitinkamos įmonės galimybė lengviau sutelkti reikalingas lėšas baudai sumokėti gali pateisinti dauginimo koeficiento taikymą, atsižvelgiant į pakankamai atgrasantį baudos poveikį (šiuo klausimu žr. 210 punkte minėto Sprendimo *Showa Denko prieš Komisiją* 18 punktą; 258 punkte minėto Sprendimo *Degussa prieš Komisiją* 284 punktą ir 213 punkte minėto Sprendimo *Hoechst prieš Komisiją* 379 punktą; taip pat žr. šio sprendimo 210–213 punktus).

259 Atsižvelgimas į atitinkamos įmonės dydį ir bendrus išteklius, siekiant užtikrinti pakankamai atgrasantį baudos poveikį, grindžiamas noru padaryti poveikį minėtai įmonei, nes sankcija neturi būti pernelyg menka, atsižvelgiant, be kita ko, į šios įmonės finansinę galią (2010 m. birželio 17 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Lafarge prieš Komisiją*, C-413/08 P, dar nepaskelbtas Rinkinyje, 104 punktas).

260 Būtent dėl šios priežasties buvo nuspręsta, kad atgrasymo tikslas, kurio Komisija turi teisę siekti nustatydama baudos dydį, gali būti pasiektas tik baudos skyrimo momentu atsižvelgiant į įmonės padėtį (213 punkte minėto Sprendimo *Degussa prieš Komisiją* 278 punktas). Todėl, norint tinkamai pasiekti atgrasymo tikslo ir laikantis proporcingumo principo, įmonės bendrus išteklius, kurie per gana trumpą laiką, ypač nuo pažeidimo pabaigos iki sprendimo, kuriuo skiriama bauda, priėmimo, gali gerokai sumažėti arba padidėti, reikia įvertinti baudos paskyrimo momentu (šiuo klausimu žr. 213 punkte minėto Sprendimo *Degussa prieš Komisiją* 285 ir 288 punktus).

261 Be to, Komisija šių teiginių neginčija. Vis dėlto ji teigia, kad nustatydama baudos dydį ji taip pat gali atsižvelgti į pažeidimo momentu vertinamą aplinkybę, kad didelės įmonės dažniausiai turi teisinių bei ekonominių žinių ir infrastruktūrą, kurios suteikia jai galimybę lengviau atpažinti pažeidimus savo veikloje ir suvokti iš to kylančias pasekmes konkurencijos teisės požiūriu.

262 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pažeidimų sunkumas nustatytinas remiantis daugeliu veiksnių, pavyzdžiui, ypatingomis bylos aplinkybėmis, jos kontekstu ir atgrasančiu baudų poveikiu, tačiau nėra privalomo ir baigtinio kriterijų, į kuriuos visuomet būtina atsižvelgti, sąrašo (žr. 178 punkte minėto sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 241 punktą ir nurodytą teismų praktiką).

263 Be to, nustatydama pakankamą atgrasantį poveikį užtikrinantį baudos dydį Komisija turi teisę atsižvelgti į atitinkamos įmonės apyvartą, kuri, nors apytiksliai ir nepakankamai, bet parodo įmonės dydį ir jos ekonominę galią, nors šiai apyvartai negalima teikti per daug reikšmės, palyginti su kitais vertinimo kriterijais, ir todėl tinkamos baudos nustatymas negali būti tik paprasto apyvarta paremto apskaičiavimo rezultatas (šiuo klausimu žr. 233 punkte minėto Teisingumo Teismo sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 121 punktą; 178 punkte minėto Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 243 punktą ir 211 punkte minėto Sprendimo *Evonik Degussa prieš Komisiją ir Tarybą* 120 punktą).

264 Taigi, kaip teisingai nurodo Komisija, nustatydama baudos dydį ji gali, be kita ko, atsižvelgti į tai, kad didelės įmonės dažniausiai turi teisinių bei ekonominių žinių ir infrastruktūrą, kurios suteikia jai galimybę lengviau atpažinti pažeidimus savo veikloje ir suvokti iš to kylančias pasekmes konkurencijos teisės požiūriu (šiuo klausimu žr. 211 punkte minėto Sprendimo *Evonik Degussa prieš Komisiją ir Tarybą* 121 punktą), kaip tai patvirtinta ir gairių 1 skyriaus A dalies penktoje pastraipoje.

265 Atsižvelgiant į šiuos duomenis, sunkiau baudžiamos didelės įmonės, nes preziumuojama, kad jos turi pakankamų žinių ir struktūrinių priemonių, suteikiančių joms galimybę žinoti apie jų veiksmų neteisėtumą ir įvertinti galimus tokių veiksmų privalumus. Todėl tokiu atveju apyvarta, kurios pagrindu Komisija nustato konkrečios įmonės dydį, o kartu jos galimybes įvertinti savo veiksmų pobūdį bei pasekmes, turi būti siejama su įmonės padėtimi pažeidimo, o ne ginčijamo sprendimo priėmimo momentu (213 punkte minėto Sprendimo *Degussa prieš Komisiją* 289 ir 290 punktai).

266 Vis dėlto šioje byloje iš ginčijamo sprendimo negalima spręsti, kad su teisine ir ekonomine infrastruktūra susiję vertinimai turėjo įtakos nustatant ieškovėms skirtai baudai taikytą 3 dauginimo koeficientą.

267 Iš tiesų reikia pažymėti, kad šios aplinkybės neminimos ginčijamo sprendimo 337–350 konstatuojamosiose dalyse, kuriose Komisija pateikia dauginimo koeficiento taikymo motyvus. Atvirkščiai, Komisija aiškiai nurodo, kad reikia nustatyti tokį baudų dydį, „kad jis užtikrintų jų pakankamai atgrasantį poveikį, atsižvelgiant į kiekvienos įmonės dydį ir ekonominę galią“ (ginčijamo sprendimo 337 konstatuojamoji dalis) ir kad reikia taikyti dauginimo koeficientą „siekiant nustatyti pakankamą atgrasantį poveikį užtikrinantį baudos lygį“ (ginčijamo sprendimo 349 konstatuojamoji dalis). Be to, ginčijamo sprendimo 346 konstatuojamojoje dalyje Komisija pažymi, kad „skirtingas požiūris pagrįstas kiekvienos rinkos, kurioje veikė kartelis, dalyvės apyvarta, kuri teisingai atspindi jų atitinkamą svorį pažeidimo laikotarpiu, o dauginimo koeficientas pagrįstas bendra įmonės apyvarta, kuri atspindi būtinybę nustatyti atgrasantį pobūdį užtikrinantį baudos lygį“.

268 Taigi reikia pripažinti, kad dauginimo koeficientas yra aiškiai paremtas šio sprendimo 258–260 punktuose išdėstytais motyvais, t. y., siekiamu baudos poveikiu atitinkamoms įmonėms.

269 Tokią išvadą taip pat patvirtina aplinkybė, kad atitinkamoms įmonėms taikyti dauginimo koeficientai yra paremti jų bendromis apyvartomis 2005 m., t. y. paskutiniais mokestiniais metais prieš priimant ginčijamą sprendimą, ir nepriklauso nuo atitinkamų jų pažeidimų padarymo laikotarpių. Pavyzdžiui, ICI, kuriai buvo taikomas 1,5 dauginimo koeficientas, atveju, nuo pažeidimo laikotarpio pabaigos (pagal ginčijamą sprendimą – 1999 m. lapkričio 1 d.) iki 2005 mokestinių metų praėjo daugiau kaip penkeri metai. Kita vertus, nagrinėjamoje ginčijamo sprendimo dalyje nėra nuorodų,

susijusių su įmonių dydžiu atitinkamais jų pažeidimų padarymo laikotarpiais. Be to, primenama, kad *Total*, į kurios apyvartą atsižvelgiama taikant dauginimo koeficientą, pradėjo kontroliuoti grupę tik 2000 m. balandžio mėn., nors ieškovių pažeidimas truko nuo 1997 m. sausio 23 d. iki 2002 m. rugsėjo 12 dienos.

270 Taigi ši byla aiškiai skiriasi nuo bylos, kurioje buvo priimtas posėdyje Komisijos nurodytas 213 punkte minėtas Sprendimas *Degussa prieš Komisiją*. Iš tiesų sprendime, kuris buvo ginčijamas toje byloje, Komisija aiškiai nurodė aplinkybes, susijusias su teisine ir ekonomine infrastruktūra (213 punkte minėto Sprendimo *Degussa prieš Komisiją* visų pirma 275 punktą). Apibendrinant, iš šio sprendimo matyti, kad padidinant baudą būtinybė atsižvelgti į tai, jog didelės įmonės turi teisinę ir ekonominę infrastruktūrą, yra atskiras motyvas nei būtinybė užtikrinti pakankamai atgrasantį baudos poveikį, kuriuo siekiama skirtingų tikslų (213 punkte minėto Sprendimo *Degussa prieš Komisiją* visų pirma 277, 278 ir 289 punktai). Taigi negalima teigti, kad minėtame sprendime būtinai patvirtinami ginčijamame sprendime išdėstyti Komisijos argumentai.

271 Taip pat reikia atmesti Komisijos argumentą, kad ji tikrai atsižvelgė į su teisine ir ekonomine infrastruktūra susijusias aplinkybes, nes tai yra numatyta gairėse. Šiuo klausimu užtenka pažymėti, kad gairių 1 skyriaus A dalies penktoje pastraipoje numatyta ne būtinybė visuomet atsižvelgti į šias aplinkybes, o tik galimybė Komisijai tai padaryti („Apskritai reiktų atkreipti dėmesį į faktą, kad <...>“). Kadangi šios aplinkybės nėra priskirtos imperatyvioms, Komisija neprivalo kiekvienu atveju į jas atsižvelgti (šiuo klausimu žr. 2006 m. kovo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Daiichi Pharmaceutical prieš Komisiją*, T-26/02, Rink. p. II-713, 49 punktą).

272 Tai reiškia, kad pritaikant dauginimo koeficientą ieškovių dydis ir ekonominė galia turi būti įvertinti ginčijamo sprendimo priėmimo momentu, atsižvelgiant į *Arkema* bendrą apyvartą. Be kita ko, atsižvelgiant į tai, kad, kaip buvo pripažinta, šioje byloje į minėtas aplinkybes buvo atsižvelgta siekiant nustatyti reikiamą baudos poveikį atitinkamai įmonei ir *Arkema* ir *Total* sudarytas ekonominis vienetas iširo prieš priimant ginčijamą sprendimą, nustatant *Arkema* taikytiną dauginimo koeficientą negalima atsižvelgti į *Total* išteklius (šiuo klausimu pagal analogiją dėl 10 % ribos žr. 2005 m. birželio 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Tokai Carbon ir kt. prieš Komisiją*, T-71/03, T-74/03, T-87/03 ir T-91/03, neskelbiamas Rinkinyje, 390 punktą).

273 Be to, atsižvelgiant į šio sprendimo 260 punkte išdėstytus argumentus, minėtos išvados negali paneigti tai, kad ekonominis vienetas iširo likus vos kelioms dienoms iki ginčijamo sprendimo priėmimo.

274 Be to, net jei klaidą, susijusią su atsižvelgimu į *Total* apyvartą nustatant pradinį baudos dydį, būtų galima priskirti ieškovėms (žr. šio sprendimo 249 punktą), ši aplinkybė negalėtų pateisinti sprendimo palikti tokį patį joms paskirtos baudos dydį, nes jis pagrįstas klaidingais faktiniais duomenimis (šiuo klausimu žr. 1999 m. kovo 11 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Aristrain prieš Komisiją*, T-156/94, Rink. p. II-645, 586 punktą ir 2006 m. rugsėjo 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Roquette Frères prieš Komisiją*, T-322/01, Rink. p. II-3137, 293 punktą).

275 Pirmiausia, nors Bendrasis Teismas negali atsižvelgti į Komisijos atsakymus į jo pateiktus klausimus byloje T-206/06, kurie nėra įtraukti į šios bylos medžiagą, reikia pažymėti, kad tokie veiksmai kyla iš posėdyje aptartos Komisijos praktikos (žr. sprendimus *Natrio chloridas* ir *Šilumos stabilizatoriai*). Pavyzdžiui, Sprendime *Šilumos stabilizatoriai* Komisija nurodė, kad „[*Elf Aquitaine* bendra apyvarta pagrįstas] dauginimo koeficientas neturėtų būti taikomas *Arkema France* ir CECA SA, nes jos

nebepriklausė tai pačiai įmonei kaip *Elf Aquitaine*“ (žr. minėto sprendimo 740 konstatuojamąją dalį). Argumentas, kad šiuose sprendimuose buvo taikomos naujos gairės ir juose tiesiogiai nebuvo nurodytas su teisine ir ekonomine infrastruktūra susijęs kriterijus, yra nereikšmingas, nes, kaip buvo pažymėta, šis kriterijus nebuvo taikomas ir nagrinėjamoje byloje. Be to, toks pat požiūris atsispindi ir Sprendime *Vandenilio peroksidas ir perboratas*, priimtame tuo pačiu laiku kaip ginčijamas sprendimas ir taikant tas pačias gaires, kurį pati Komisija posėdyje lygino su ginčijamu sprendimu aptardama baudų lygį (kitos bendrovių grupės atvejį žr. Sprendimo *Vandenilio peroksidas ir perboratas* 31 ir 463 konstatuojamosiose dalyse).

276 Šio sprendimo 272 punkte įtvirtintos išvados negalima nuginčyti remiantis faktine aplinkybe, kad pagal ginčijamą sprendimą *Arkema* atsakomybė sumokėti baudą tiek, kiek ji paremta 3 dauginimo koeficiento taikymu, atsižvelgiant į *Total* grupės apyvartą, yra solidari su jos ankstesnėmis patronuojančiomis bendrovėmis. Iš tiesų tai nepaneigia, kad ginčijamo sprendimo 2 straipsnio b punkte Komisijai paliekama neribota laisvė išieškoti baudą iš bet kurio atitinkamo juridinio asmens, neviršijant šioje nuostatoje įtvirtintų sumų. Taigi Komisija galėjo nuspręsti išieškoti visą baudą iš ieškovių (šiuo klausimu žr. 2010 m. rugsėjo 13 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Trioplast Industrier prieš Komisiją*, T-40/06, dar nepaskelbtas Rinkinyje, 165 punktą).

277 Tačiau iš ginčijamo sprendimo matyti, kad pati Komisija manė, jog 3 dauginimo koeficientas nebūtų tinkamas vertinant *Arkema* apyvartą atskirai (pagal ginčijamo sprendimo 14 konstatuojamąją dalį – apie 5,7 mlrd. eurų 2005 m.). Iš tiesų ginčijamo sprendimo 349 konstatuojamojoje dalyje esančioje išnašoje Nr. 233 Komisija nurodo, kad „*Arkema, Altuglas* ir *Altumax* atvejais <...> atskiras 1,25 dauginimo koeficientas bus taikomas jų 65 mln. eurų pradiniam baudos dydžiui, remiantis kuriuo bus

galima pritaikyti 55 % padidinimą dėl pažeidimo trukmės prieš pritaikant 50 % padidinimą dėl pakartotinio pažeidimo <...>“. Šiuo klausimu reikia priminti, kad Komisija nepripažino *Total* ir *Elf Aquitaine* pakartotinomis pažeidėjomis (ginčijamo sprendimo 369 konstatuojamoji dalis) ir tik pasinaudojo „hipotetiniu“ 1,25 dauginimo koeficientu, kad užtikrintų, jog padidinimas dėl pakartotinio pažeidimo būtų taikomas tik su *Arkema* ir jos dukterinėms bendrovėms susijusiems baudos apskaičiavimo elementams.

278 Pirmiausia reikia pažymėti, kad ICI ir *Degussa*, kurių apyvartos 2005 m. buvo atitinkamai daugiau kaip 8 mlrd. eurų ir daugiau kaip 11 mlrd. eurų, buvo taikomi atitinkamai 1,5 ir 1,75 dauginimo koeficientai (žr. ginčijamo sprendimo 349 konstatuojamąją dalį). Tokiomis aplinkybėmis *Arkema* taikytą 3 dauginimo koeficientą galima pateisinti tik tuo, kad, atsižvelgiant į informaciją, kuria rėmėsi Komisija, *Arkema* priklausė *Total* grupei, kurios apyvarta buvo daug didesnė nei kitų atitinkamų įmonių, ir todėl baudos paskyrimo momentu ji galėjo pasinaudoti savo ištekliais. Kadangi šiuo metu atrodo, jog minėta sąlyga buvo neįvykdyta, 3 dauginimo koeficientas yra per didelis, palyginti su kitoms įmonėms, kurioms skirtas ginčijamas sprendimas, taikytais koeficientais.

279 Be to, reikia priminti, kad Komisija, skirdama baudas pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalį, turi paisyti bendrųjų teisės principų, ypač Teisingumo Teismo ir Bendrojo Teismo praktikoje suformuluotų vienodo požiūrio ir proporcingumo principų (213 punkte minėto Sprendimo *Degussa prieš Komisiją* 77 punktas).

280 Dėl šių priežasčių Bendrasis Teismas mano, kad šios bylos aplinkybėmis ieškovių atveju 3 dauginimo koeficientas yra nepagrįstas. Šio vertinimo pasekmės nustatant baudos dydį, kurį turi sumokėti ieškovės, bus nagrinėjamos vėliau.

Dėl šeštojo pagrindo, paremto Komisijos teisės klaidomis padidinant baudą dėl pakartotinio pažeidimo

281 Šį pagrindą sudaro dvi dalys.

Dėl pirmos dalies, paremtos pažeidimų ir bausmių teisėtumo bei teisinio saugumo principų pažeidimu

282 Ieškinyje ieškovės nurodo, kad vadovaudamasi 1984, 1986 ir 1994 m. pripažintais pažeidimais, susijusiais su prieš 20 ar net 30 metų iki ginčijamo sprendimo priėmimo įvykusiomis faktinėmis aplinkybėmis, Komisija pažeidė pažeidimų ir bausmių teisėtumo bei teisinio saugumo principus. Komisijos požiūris iš tiesų reiškia, kad anksčiau pripažintai padariusia pažeidimą įmonei kyla nuolatinė su pakartotiniu pažeidimu susijusių taisyklių taikymo grėsmė.

283 Vis dėlto dublike ieškovės nurodė susipažinusios su 2007 m. vasario 8 d. Teisingumo Teismo sprendimu *Groupe Danone prieš Komisiją* (C-3/06 P, Rink. p. I-1331), priimtu po ieškinio pateikimo, ir nemanančios, kad, „atsižvelgiant į šį sprendimą, reikėtų grįžti prie minėtų argumentų“. Kai šis klausimas buvo pateiktas sprendžiant dėl proceso organizavimo priemonių ir posėdyje, ieškovės patvirtino, kad atsisako šios šeštojo pagrindo dalies, tačiau išlaiko šio pagrindo antroje dalyje išdėstytus argumentus, paremtus *non bis in idem* ir proporcingumo principų pažeidimu.

284 Atsižvelgiant į minėtą atsisakymą, šeštojo pagrindo pirmos dalies nagrinėti nebereikia.

Dėl antros dalies, paremtos *non bis in idem* ir proporcingumo principų pažeidimu

— Šalių argumentai

285 Ieškovės nurodo, kad siekdama pateisinti baudos padidinimą dėl pakartotinio pažeidimo Komisija ginčijamame sprendime rėmėsi anksčiau pripažintais pažeidimais, kurie jau buvo pagrindu padidinti *Arkema* baudą dėl pakartotinio pažeidimo sprendimuose *Organiniai peroksidai*, *AMCA* bei *Vandenilio peroksidas ir perboratas*. Taip Komisija keturis kartus nubaudė *Arkema* už tą patį pažeidimą ir todėl pažeidė *non bis in idem* principą.

286 Šiuo klausimu ieškovės primena, kad pakartotiniu pažeidimu pripažįstama situacija, kai už pirmą pažeidimą nubaustas asmuo padaro naują pažeidimą įstatymo nustatytomis sąlygomis ir dažniausiai per nustatytą laiką. Taigi bausmė už pakartotinį pažeidimą yra lygtinė po pirmojo pažeidimo pripažinimo. Vis dėlto, ieškovių teigimu, ši lygtinė bausmė negali būti taikoma amžinai ir galioti po antrojo pažeidimo pripažinimo. Ieškovės teigia, kad jei nepaisant to, kad sankcija nubaustajam buvo padidinta dėl pakartotinio pažeidėjo statuso, jis padaro trečią pažeidimą, naujas sankcijos padidinimas dėl pakartotinio pažeidimo galimas tik remiantis antruoju pažeidimu. Jų manymu, taikant kitokį aiškinimą būtų du kartus padidinta sankcija už tą patį pažeidimą.

287 Todėl ieškovės teigia, kad šioje byloje Komisija turėjo pripažinti, jog į 1984, 1986, 1988 ir 1994 m. pripažintus pažeidimus jau buvo atsižvelgta nustatant baudą Sprendime *Organiniai peroksidai*, todėl vėlesnėse bylose *Arkema* pakartotinės pažeidėjos statuso nebegalima pripažinti remiantis šiais pažeidimais. Atvirkščiai, ieškovių teigimu, Komisija galėjo pripažinti *Arkema* pakartotine pažeidėja tik remdamasi sprendimais

Organiniai peroksidai, *AMCA* arba *Vandenilio peroksidas ir perboratas*. Vis dėlto jos pažymi, kad atsižvelgiant į tai, jog ginčijamame sprendime nurodytas laikotarpis yra ankstesnis nei minėtose trijose bylose priimtuose pažeidimus pripažįstančiuose sprendimuose, šioje byloje pakartotinio pažeidimo samprata yra netaikytina.

288 Be to, į Komisijos argumentą, kad pakartotinio pažeidimo sunkinančios aplinkybės taikymą pateisina būtinybė užtikrinti atgrasantį baudos poveikį, ieškovės atsako, kad ši institucija jau atsižvelgė į šį veiksnį padidindama *Arkema* pradinį baudos dydį dėl jos priklausymo didelei grupei. Ji teigia, kad du kartus padidindama baudos dydį dėl tos pačios priežasties Komisija dar kartą pažeidė *non bis in idem* principą.

289 Keturiose skirtingose bylose taikydama baudos padidinimą dėl pakartotinio pažeidimo remdamasi tais pačiais pripažintais pažeidimais, Komisija taip pat pažeidė proporcingumo principą. Ieškovių teigimu, atgrasymo tikslą, kurio siekiama baudos padidinimu, pakankamai užtikrina baudos padidinimas 50 % Sprendime *Organiniai peroksidai* ir juo labiau nauji padidinimai 50 %, taikyti 2005 m. Sprendime *AMCA* ir 2006 m. Sprendime *Vandenilio peroksidas ir perboratas*. Taigi jos teigia, jog nereikėjo vėl taikyti panašaus padidinimo ginčijamame sprendime, juo labiau kad faktinės aplinkybės, kuriomis paremti keturi sprendimai, įvyko tuo pačiu metu ir *Arkema* neturėjo galimybės pritaikyti savo veiksmų, kad atsižvelgtų į 2003, 2005 ir 2006 m. pripažintus tris pažeidimus.

290 Dublike ieškovės pažymi, kad *Arkema* baudos padidinimas dėl pakartotinio pažeidimo tiek, kiek jis buvo pagrįstas sprendimais *Organiniai peroksidai*, *AMCA* arba *Vandenilio peroksidas ir perboratas*, kaip tai matyti iš Komisijos argumentų, akivaizdžiai prieštarauja proporcingumo principui. Iš tiesų toks padidinimas buvo neveiksmingas

ir neproporcingas, nes pažeidimai, dėl kurių buvo priimti įvairūs sprendimai, buvo padaryti tuo pačiu metu ir todėl įmonė negalėjo pakeisti savo elgesio, kad atsižvelgtų į ankstesnius pripažintus pažeidimus.

291 Komisija ginčija šiuos argumentus.

— Bendrojo Teismo vertinimas

292 Reikia priminti, kad *non bis in idem* principas – pagrindinis Sąjungos teisės principas, be kita ko, įtvirtintas 2000 m. gruodžio 7 d. Nicoje paskelbtos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (OL C 364, p. 1) 50 straipsnyje – draudžia Komisijai dar kartą bausti arba persekioti įmonę už antikonkurencinius veiksmus, už kuriuos ji buvo nubausta arba dėl kurių pripažinta neatsakinga ankstesniu neskundžiamu sprendimu (šia prasme žr. 252 punkte minėto Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* 59 punktą). *Non bis in idem* principo taikymui būtinos trys sąlygos: tos pačios faktinės aplinkybės, tas pats pažeidėjas ir tas pats saugomas teisinis interesas (2004 m. sausio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją,* C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, Rink. p. I-123, 338 punktas).

293 Reikia pripažinti, kad šis principas nepažeidžiamas dėl to, kad ginčijamas sprendimas yra paremtas anksčiau pripažintais pažeidimais, atsižvelgiant į kuriuos *Arkema* skirta bauda jau buvo padidinta dėl pakartotinio pažeidimo sprendimuose *Organiniai peroksidai*, *AMCA* bei *Vandenilio peroksidas ir perboratas*. Iš tiesų tai, kad Komisija keturiuose sprendimuose pripažino pakartotinį pažeidimą remdamasi tais pačiais anksčiau pripažintais pažeidimais visiškai nereiškia, kad Komisija „keturis kartus nubaudė *Arkema* už tą patį pažeidimą“, kaip teigia ieškovės.

294 Šiuo klausimu reikia pridurti, kad galimas pakartotinis pažeidimas yra vienas iš veiksnių, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant nagrinėjamo pažeidimo sunkumą (283 punkte minėto Sprendimo *Groupe Danone prieš Komisiją* 26 punktas). Atsižvelgiant į pakartotinį pažeidimą siekiama įmones, kurios linkusios nesilaikyti konkurencijos taisyklių, skatinti pakeisti savo elgesį. Komisija kiekvienu atveju gali atsižvelgti į tokį polinkį patvirtinančius įrodymus, įskaitant, pavyzdžiui, laiką tarp nagrinėjamų pažeidimų (283 punkte minėto Sprendimo *Groupe Danone prieš Komisiją* 39 punktas).

295 Tačiau, įvykdydama kiekvieną iš ieškovių nurodomų pažeidimų, *Arkema* pakartotinai padarė to paties tipo pažeidimus, o tai pateisina atsižvelgimą į šią aplinkybę vertinant kiekvieno minėto pažeidimo sunkumą. Pirmiausia kiekvienas iš šių pažeidimų nepriklausomai nuo kitų yra konkurencijos taisykles pažeidžiančių veiksmų pakartojimas, kaip tai buvo pripažinta 1984, 1986 ir 1994 m. sprendimuose, patvirtinančiuose *Arkema* polinkį nepadaryti reikiamų išvadų po minėtų pažeidimų pripažinimo (šia prasme žr. 283 punkte minėto Sprendimo *Groupe Danone prieš Komisiją* 40 punktą).

296 Todėl atsižvelgimas į aplinkybę, susijusią su pakartotiniais pažeidimais ieškovių nurodytose bylose, neabejotinai buvo reikšmingas vertinant kiekvieno iš nagrinėjamų pažeidimų sunkumą. Taigi, atvirkščiai nei teigia ieškovės, Komisija nubaudė *Arkema* už keturis atskirus pažeidimus ir tų pačių faktinių aplinkybių sąlyga (žr. šio sprendimo 292 punktą) šioje byloje akivaizdžiai nebuvo įvykdyta.

297 Be to, nusprendus taikyti ieškovių siūlomą sprendimą, Komisijai atitinkamame sprendime nebūtų leidžiama atsižvelgti į pakartotinį pažeidimą vien todėl, kad atitinkama įmonė tuo pačiu metu padarė kitų konkurencijos teisės pažeidimų. Toks sprendimas prieštarautų tikslams, kurių siekiama atsižvelgimu į pakartotinį pažeidimą nustatant baudos dydį.

298 Be to, reikia atmesti ir argumentą, kad Komisija pažeidė *non bis in idem* principą sunkinančios aplinkybės dėl pakartotinio pažeidimo taikymą pateisindama būtinybe užtikrinti atgrasantį baudos poveikį, nors į šią aplinkybę jau buvo atsižvelgta. Iš tiesų apskaičiuodama baudos dydį, Komisija atsižvelgė tik į faktines aplinkybes, kurias laikė reikšmingomis pakankamai atgrasančiam baudos dydžiui nustatyti ir nenubaudė ieškovių du kartus už tą patį pažeidimą (šia prasme žr. 2005 m. spalio 25 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Groupe Danone prieš Komisiją*, T-38/02, Rink. p. II-4407, 358 punktą). Šiuo klausimu reikia priminti, kad reikalavimas užtikrinti atgrasymą yra bendrasis reikalavimas, kuriuo Komisija turi vadovautis per visą baudos apskaičiavimo procesą (180 punkte minėto Sprendimo *Carbone-Lorraine prieš Komisiją* 131 punktas).

299 Bet kuriuo atveju reikia pažymėti, kad į kiekvieną pažeidimo sunkumo vertinimo kriterijų atsižvelgiama dėl skirtingų priežasčių. Todėl į bendrą atitinkamos įmonės apyvartą atsižvelgta siekiant nustatyti baudos dydį, kuris būtų pakankamai atgrasantis, įvertinant šios įmonės dydį ir ekonominę galią. Kita vertus, atsižvelgimas į pakartotinį pažeidimą pateisinamas papildomo atgrasančio poveikio būtinybe, kurią patvirtina tai, kad anksčiau pripažintų trijų pažeidimų nepakako, jog nebūtų padarytas ketvirtas pažeidimas (šiuo klausimu žr. 298 punkte nurodyto 2005 m. spalio 25 d. Sprendimo *Groupe Danone prieš Komisiją* 358 punktą).

300 Atrodo, kad kaltinime, jog Komisija pažeidė proporcingumo principą, ieškovės teigia, kad ši institucija turėjo atsižvelgti į atgrasantį poveikį, kurį ieškovei turėjo sprendimuose *Organiniai peroksidai*, *AMCA* bei *Vandenilio peroksidas ir perboratas* taikyti padidinimai. Tačiau reikia priminti, kad dėl šio sprendimo 228–235 punktuose išdėstytų priežasčių Komisija, siekdama atgrasančio baudos poveikio, neprivalo atsižvelgti į kitose bylose tai pačiai įmonei skirtas baudas. Ši išvada taikytina ir padidinimams dėl pakartotinio pažeidimo. Be kita ko, atgrasymo tikslui prieštarautų atsisakymas atsižvelgti į faktinę aplinkybę, kad atitinkama įmonė pakartotinai padarė to paties tipo

pažeidimus vien todėl, kad tuo pat metu kaip ir ginčijamas pažeidimas ji vykdė ir kitus neteisėtus veiksmus, už kuriuos Komisija jai taip pat skyrė sankcijas.

301 Be to, šios bylos aplinkybėmis padidinimas 50 % nėra neproporcingas šiam tikslui.

302 Galiausiai, priešingai nei teigia ieškovės (žr. šio sprendimo 290 punktą), iš ginčijamo sprendimo 358 ir 369 konstatuojamųjų dalių aiškiai matyti, kad šioje byloje pakartotinio pažeidimo pripažinimas nebuvo pagrįstas sprendimais *Organiniai peroksidai*, *AMCA* bei *Vandenilio peroksidas ir perboratas*.

303 Todėl reikia atmesti vienintelę likusią šeštojo pagrindo antrą dalį.

Dėl septintojo pagrindo, paremto faktine klaida, Komisijai nepritaikius ieškovėms baudos sumažinimo dėl to, kad Arkema „realiai nevykdė" tam tikrų inkriminuojamų veiksmų

Šalių argumentai

304 Ieškovės nurodo, kad per administracinę procedūrą *Arkema* įrodė tik iš dalies taikiusi kai kuriuos ginčijamus susitarimus, kaip tai ginčijamame sprendime pripažino ir pati Komisija. Todėl jos teigia, kad, vadovaujantis gairėmis ir teismų praktika, nustatydama baudos dydį Komisija turėjo atsižvelgti į šią lengvinančią aplinkybę. Todėl jos

prašo Bendrojo Teismo gerokai sumažinti baudos dydį, kad būtų atsižvelgta į tai, jog *Arkema* „realiai nevykdė“ tam tikrų inkriminuojamų veiksmų.

305 Šiuo klausimu ieškovės nurodo, kad *Degussa* daug kartų skundėsi, jog *Arkema* nesilaikė gamintojų sudarytų susitarimų dėl kainų padidinimų, kaip tai patvirtina daugelio susitikimų aprašymas ginčijamame sprendime (ginčijamo sprendimo 123, 128 ir133 konstatuojamosios dalys).

306 Ieškovės taip pat pažymi, kad pagal Komisijos praktiką baudą galima sumažinti atsižvelgus į dalinį neteisėtų susitarimų netaikymą. Todėl jos teigia, kad, priešingai nei atsiliepime į ieškinį tvirtina Komisija, vien tai, kad įmonė vykdė tik kai kuriuos inkriminuojamus veiksmus, nereiškia, jog ji negali pasinaudoti lengvinančiomis aplinkybėmis.

307 Komisija ginčija šiuos argumentus.

Bendrojo Teismo vertinimas

308 Kaip matyti iš teismų praktikos, sprendžiant dėl lengvinančios aplinkybės, susijusios su neteisėtų susitarimų realiu nevykdymu, taikymo, svarbu patikrinti, ar nurodytos aplinkybės patvirtina, kad įmonės dalyvavimo neteisėtuose susitarimuose laikotarpiu ji iš tikrųjų jų nevykdė konkuruodama rinkoje, arba kad ji bent aiškiai ir reikšmingai

pažeidė šį kartelinį susitarimą įgyvendinančius įsipareigojimus ir taip sutrikdė patį kartelio veikimą (271 punkte minėto Sprendimo *Daiichi Pharmaceutical prieš Komisiją* 113 punktas ir 180 punkte minėto Sprendimo *Carbone-Lorraine prieš Komisiją* 196 punktas).

309 Taigi šioje byloje, priešingai nei teigia Komisija savo rašytinėse pastabose, vien aplinkybės, kad ieškovės pripažįsta iš dalies dalyvavusios kai kuriuose ginčijamuose susitarimuose, nepakanka pateisinti atsisakymo joms pritaikyti nagrinėjamą lengvinančią aplinkybę (šia prasme žr. 308 punkte nurodyto Sprendimo *Daiichi Pharmaceutical prieš Komisiją* 102 ir 116 punktus bei 180 punkte minėto Sprendimo *Carbone-Lorraine prieš Komisiją* 197 ir 223 punktus). Iš tiesų taip pat svarbu patikrinti, ar ieškovės įrodė, kad jos aiškiai ir reikšmingai pažeidė nagrinėjamą kartelinį susitarimą įgyvendinančius įsipareigojimus ir taip sutrikdė patį šio kartelio veikimą.

310 Reikia priminti, kad ieškovės ieškinyje grindžia savo prieštaravimus trimis konkrečiomis aplinkybėmis, kuriomis siekiama įrodyti, kad *Degussa* daug kartų skundėsi, jog *Arkema* nesilaikė gamintojų sudarytų susitarimų dėl kainų padidinimų.

311 Pirma, jos pažymi, kad ginčijamo sprendimo 123 konstatuojamojoje dalyje Komisija pripažino, jog 1999 m. vasarą vykusio susitikimo tikslas buvo „dėl [*Arkema*] ir ICI veiksmų rinkoje patikimumo dar kartą patikinti *Degussa*, kuriai praeityje buvo pakenkta, kai [šios dvi įmonės] netaikė arba tik iš dalies taikė tikslines kainas“.

312 Antra, ieškovės remiasi ginčijamo sprendimo 128 konstatuojamąją dalimi, kurioje Komisija pripažino, jog 2000 m. vasario 24 d. *Degussa* surengė susitikimą dėl liejinių, reaguodama į *Arkema* veiksmus dėl kai kurių klientų automobilių sektoriuje. Komisija

pažymi, kad šiame susitikime „[*Degussa*] netiesiogiai apkaltino [*Arkema*] nesilaikius padidinimo automobilių srityje“.

313 Trečia, ieškovės remiasi ginčijamo sprendimo 129 konstatuojamosios dalies tekstu, kuriame nurodoma į 2000 m. birželio 27 d. susitikimą dėl liejinių sudėtinių dalių, įvykusį po to, kai *Arkema* sudarė ilgalaikę tiekimo sutartį su pagrindiniu klientu rinkoje už mažesnę kainą nei 1999 m. spalio mėn. susitikime Dubline (Airija) konkurentų sutartos tikslinės kainos. Minėtoje konstatuojamojoje dalyje Komisija pripažino, kad „tai, jog *Arkema* sąmoningai susilaikė nuo tikslinių kainų taikymo, *Degussa* įvertino kaip pagrindą rimtam pasitikėjimo praradimui“. Be to, ginčijamo sprendimo 133 konstatuojamojoje dalyje Komisija taip pat atkreipė dėmesį į *Degussa* ir *Arkema* „rimtą konfliktą“ minėtame susitikime.

314 Vis dėlto reikia pripažinti, kad norint įrodyti, kad buvo įvykdytos šio sprendimo 308 punkte primintos sąlygos, nepakanka vien remtis nurodytomis ginčijamo sprendimo dalimis.

315 Pirmiausia reikia pažymėti, kad visos minėtos dalys yra susijusios su susitikimais dėl PMMA pagrindu esančio liejinio sudėtinių dalių, t. y. tik vieno iš trijų produktų, kurie yra to paties ginčijamame sprendime Komisijos inkriminuoto pažeidimo objektas. Tačiau ieškovės nepateikė jokių objektyvių duomenų, kurie leistų Bendrajam Teismui įvertinti su šiuo produktu susijusių susitarimų nesilaikymo poveikį visam nagrinėjamam karteliui. Visų pirma, kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 5 konstatuojamosios dalies, PMMA liejinio sudėtinės dalys sudaro tik 36 % visos PMMA rinkos, vertinant metilo metakrilato padalijimą tarp trijų PMMA produktų.

316 Be to, kalbant būtent apie ginčijamo sprendimo 123 konstatuojamojoje dalyje įtvirtintą teiginį, kad *Arkema* ir ICI „praeityje <...> netaikė arba tik iš dalies taikė tikslines kainas“, reikia pripažinti, jog ieškovės nepateikė jokių duomenų, kuriais remiantis būtų galima nustatyti tikslią jų apimtį turinio ir trukmės požiūriu.

317 Pirma, reikia pažymėti, kad iš ginčijamo sprendimo 123 konstatuojamosios dalies matyti, jog tikslinės kainos buvo įgyvendintos iš dalies. Tačiau ieškovės nepatikslina, kokia buvo šio „dalinio nesilaikymo“ apimtis. Be kita ko, jos neteigia, kad minėtas nesilaikymas pasiekė tokį lygį, jog buvo sutrikdytas pats nagrinėjamo kartelio veikimas. Be to, iš ginčijamo sprendimo matyti, kad tame pačiame susitikime jo dalyviai įgyvendino vieną iš nagrinėjamo kartelio dalių elementų – keitimąsi svarbia komercine informacija (žr. ginčijamo sprendimo 123 konstatuojamosios dalies paskutinį sakinį ir jame nurodytą 117 konstatuojamąją dalį).

318 Antra, ieškovės nenurodo, apie kokį laikotarpį kalbama. Nors nagrinėjamas susitikimas įvyko 1999 m. vasarą, pažeidimas prasidėjo 1997 m. sausio 23 d. (žr. ginčijamo sprendimo 109 konstatuojamąją dalį). Tarp šių datų *Arkema* dalyvavo keliuose konkurenciją pažeidžiančiuose susitikimuose, kurių aprašyme, pateiktame ginčijamame sprendime, nenurodomi sutrikimai, ypač susiję su nagrinėjamo kartelio veikimu (žr. ginčijamo sprendimo 111–119 konstatuojamąsias dalis).

319 Ieškovių argumentai, paremti ginčijamo sprendimo 128, 129 ir 133 konstatuojamosiomis dalimis, yra iš esmės pagrįsti ilgalaike tiekimo sutartimi, sudaryta už mažesnę kainą nei 1999 m. spalio mėn. susitikime Dubline (Airija) konkurentų sutartos tikslinės kainos. Nors Komisija apibūdino šią įmonę kaip „didelį klientą“ (ginčijamo sprendimo 129 konstatuojamoji dalis) ir paminėjo, kad kalbama apie „5 000 T per metus“ (ginčijamo sprendimo išnaša Nr. 131), ieškovės nepateikė jokių konkrečių duomenų,

pagal kuriuos būtų galima įvertinti sutarties svarbą nagrinėjamo kartelio dalyvių bendradarbiavimui PMMA pagrindu esančio liejinio sudėtinių dalių srityje arba, juo labiau, atskiram pažeidimui, susijusiam su trimis PMMA produktais.

320 Be to, reikia pažymėti, kad tai yra 2000 m. pirmąjį pusmetį pasirašyta sutartis (žr. ginčijamo sprendimo 128 ir 129 konstatuojamąsias dalis) ir joje nesilaikoma tik 1999 m. spalio mėn. nustatytų kainų padidinimų, o *Arkema* dalyvavo kartelyje nuo 1997 m. sausio 23 d. iki 2002 m. rugsėjo 12 d. Be to, reikia pažymėti, kad nors ginčijame sprendime nurodomas „rimtas konfliktas“ (133 konstatuojamoji dalis) ir „rimtas pasitikėjimo praradimas“ (129 konstatuojamoji dalis), aiškiai matyti, kad *Arkema* ir kitų dalyvių bendradarbiavimas tęsėsi nepaisant šio konflikto (visų pirma žr. ginčijamo sprendimo 131 ir 134 konstatuojamąsias dalis) ir 2001 m. vasario 9 d. susitikime apėmė netgi apsikeitimą informacija apie tam pačiam klientui taikomas kainas (žr. ginčijamo sprendimo 131 konstatuojamąją dalį dėl 2001 m. vasario 9 d. susitikimo).

321 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia pripažinti, kad ieškovių pateiktos aplinkybės daugiausia įrodo tam tikrus nagrinėjamo kartelio efektyvumo trūkumus PMMA pagrindu esančio liejinio sudedamųjų dalių srityje ir vieną atvejį, kai *Arkema* klientui netaikė šio produkto srityje sutartų tikslinių kainų. Be to, pati Komisija pripažino buvus laikotarpių, kai nagrinėjamo kartelio dalyviai nesilaikė sudarytų susitarimų (žr. ginčijamo sprendimo 329 konstatuojamąją dalį) ir kad kai kurie sprendimai nebuvo iki galo įgyvendinti (ginčijamo sprendimo 379 konstatuojamoji dalis). Vis dėlto, atsižvelgiant į tai, kad pagal ginčijamą sprendimą nagrinėjamas pažeidimas yra vienas pažeidimas, susijęs su trimis produktais, kad šis pažeidimas tęsėsi nuo 1997 m. sausio 23 d. iki 2002 m. rugsėjo 12 d. ir kad jį sudarė keli elementai, įskaitant pasikeitimą konfidencialia informacija apie rinkas ir įmones (ginčijamo sprendimo 3 konstatuojamoji dalis), šių aplinkybių nepakanka norint įvykdyti šio sprendimo 308 punkte minėtas sąlygas. Be to, ieškovės netgi neteigia pažeidusios nagrinėjamam karteliui

įgyvendinti skirtus įsipareigojimus tiek, kad būtų sutrikdytas jo veikimas, kaip to reikalaujama teismų praktikoje.

322 Taigi reikia pripažinti, kad, pirma, Komisija teisėtai nusprendė netaikyti lengvinančios aplinkybės, susijusios su neteisėtų susitarimų realiu nevykdymu, ir, antra, baudos dydžio sumažinimas šiuo pagrindu yra nepateisinamas ir Bendrajam Teismui įgyvendinant neribotą jurisdikciją.

323 Todėl reikia atmesti šį pagrindą ir šiuo pagrindu ieškovių pateiktą prašymą sumažinti baudą.

Dėl aštuntojo pagrindo, paremto teisės ir faktinėmis klaidomis Komisijai atsisakius ieškovėms sumažinti baudą dėl „kitų aplinkybių“

Šalių argumentai

324 Ieškovės teigia, jog atsakyme į pranešimą apie kaltinimus *Arkema* prašė sumažinti baudą, kuri jai pagal gaires buvo pritaikyta dėl „kitų aplinkybių“, kad būtų atsižvelgta į dideles baudas, kurias jai neseniai buvo skyrusi Komisija. Atsisakydama pritaikyti tokį sumažinimą, nes *Arkema* „nepateikė jokių argumentų, patvirtinančių, kad ji buvo labai sunkioje padėtyje“ (ginčijamo sprendimo 396 konstatuojamoji dalis), Komisija padarė teisės ir faktinę klaidą.

325 Ieškovės nurodo, kad dviejuose neseniai priimtuose sprendimuose Komisija sumažino galutinį baudos dydį pagal gairių 5 dalies b punktą, nes atitinkama įmonė neseniai jau buvo įpareigota sumokėti dideles baudas. Kalbama apie 2002 m. gruodžio 17 d. Komisijos sprendimą C (2002) 5083 galutinis dėl tyrimo pagal (EB 81) straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (byla Nr. C.37.667 – Specialiosios paskirties grafitas) (toliau – Sprendimas *Specialiosios paskirties grafitas*) ir 2003 m. gruodžio 3 d. Komisijos sprendimo C (2003) 4457, susijusio su (EB) sutarties 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (byla Nr. COMP/38.359 – Anglies ir grafito produktai, skirti naudoti elektriniuose ir mechaniniuose prietaisuose) (toliau – Sprendimas *Anglies ir grafito produktai*). Ieškovių teigimu, nors atrodo, kad abiejuose minėtuose sprendimuose Komisija nurodė, jog sumažinimą lėmė ir atitinkamos įmonės finansinė padėtis, iš tiesų baudos sumažinimas galėjo būti pagrįstas tik atsižvelgimu į neseniai skirtas dideles baudas.

326 Iš tų pačių sprendimų matyti, kad Komisija nusprendė, jog jei priimant sprendimą sumažinti įmonei skirtą baudą būtų atsižvelgiama į įmonės finansinę padėtį, būtų suteikiamas nepagrįstas konkurencinis pranašumas prie rinkos sąlygų mažiau prisitaikiusioms įmonėms ir tai gali diskriminuoti kitas į procedūrą įtraukas įmones. Dėl to ieškovės mano, kad Komisija negalėjo remtis atitinkamos įmonės finansine padėtimi, įskaitant kartu su kitomis aplinkybėmis, kad sumažintų jai baudą.

327 Ieškovės teigia, kad Komisija neseniai skyrė *Arkema* kelias baudas, kurių bendras dydis buvo apie 180 mln. eurų, už dalyvavimą slaptuose veiksmuose, kurie bent iš dalies vyko tuo pačiu metu kaip ir veiksmai, už kuriuos skirta sankcijas ginčijamu sprendimu. Kalbama apie sprendimus *Organiniai peroksidai*, *AMCA* bei *Vandenilio peroksidas ir perboratas*.

328 Atsižvelgdamos į šiuos apkaltinančiuosius sprendimus, ieškovės teigia, kad norint užtikrinti veiksmingą atgrasymą nebuvo būtina joms skirti viso galutinio baudos dydžio (t. y. 219,13 125 mln. eurų). Taigi, jų manymu, Komisija turėjo į tai atsižvelgti kaip į „kitas aplinkybes“. Todėl ieškovės prašo Bendrojo Teismo sumažinti joms skirtos baudos dydį, įvertinant neseniai *Arkema* sumokėtas baudas.

329 Komisija ginčija šiuos argumentus.

Bendrojo Teismo vertinimas

330 Pirmiausia reikia priminti, kad Komisijos sprendimų praktika nėra teisinis pagrindas baudoms konkurencijos srityje nustatyti. Iš tiesų nustatydama baudos dydį Komisija turi plačią diskreciją ir jos nesaisto anksčiau šios institucijos išdėstyti vertinimai (2006 m. rugsėjo 27 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Archer Daniels Midland prieš Komisiją*, T-329/01, Rink. p. II-3255, 108–110 punktai ir nurodyta teismo praktika). Taigi paprastas sprendimų *Specialiosios paskirties grafitas* bei *Anglies ir grafito produktai* nurodymas yra nereikšmingas, nes Komisija neprivalėjo vienodai vertinti šios bylos (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Archer Daniels Midland prieš Komisiją* 111 punktą).

331 Be to, reikia pripažinti, kad šiuose dviejuose sprendimuose Komisija sumažino atitinkamoms bendrovėms skirtų baudų dydį dėl didelių finansinių sunkumų, sutapusių su atitinkamai vienu, o vėliau dviem neseniai priimtais šią įmonę apkaltinančiais sprendimais, kuriais jai buvo skirtos baudos už tuo pačiu metu padarytus konkurencijos teisės pažeidimus. Tačiau ieškovės neteigia, kad jos yra tokioje pat situacijoje kaip ši

bendrovė, ypač vertinant jų finansinę padėtį (žr. Sprendimo *Specialiosios paskirties grafitas* 556–559 konstatuojamąsias dalis ir Sprendimo *Anglies ir grafito produktai* 360 konstatuojamąją dalį).

332 Kalbant apie argumentą, kad baudos dydžio sumažinimas galėjo būti pagrįstas tik neseniai dėl šios įmonės priimtais apkaltinančiais sprendimais, nes, vadovaujantis teismų praktika ir Komisijos sprendimais, ši institucija nepagrįstai atsižvelgė – atskirai arba kartu su kitomis aplinkybėmis – į atitinkamos įmonės finansinę padėtį, reikia pažymėti, kad jis prieštarauja tikrajam šių sprendimų turiniui. Be to, šiuos klausimu reikia atkreipti dėmesį į 180 punkte minėtą Sprendimą *Carbone-Lorraine prieš Komisiją* (311–317 punktai), kuriame buvo atmestas Sprendimo *Anglies ir grafito produktai* adresatų pateiktas toks pat argumentas.

333 Todėl Komisija nepadarė jokios klaidos ginčijamo sprendimo 396 konstatuojamojoje dalyje atmesdama skyriuje „Kitos aplinkybės“ ieškovių pateiktą argumentą, nes *Arkema* nepateikė jokių argumentų, patvirtinančių, kad ji buvo labai sunkioje finansinėje padėtyje.

334 Be to, Bendrajam Teismui, įgyvendinant savo neribotą jurisdikciją, nėra pagrindo sumažinti baudą, kaip to prašo ieškovės.

335 Iš tiesų vien tai, kad ieškovėms neseniai buvo skirtos trys kitos baudos už iš dalies tuo pačiu metu vykusius pažeidimus negali pateisinti šioje byloje skirtos baudos sumažinimo. Be to, jei baudos skyrimas praeityje pateisintų vėlesnės baudos sumažinimą, tai lemtų paradoksalią padėtį, kai plečiančios savo dalyvavimą įvairiuose karteliuose įmonės ribiniai kaštai su kiekviena skiriama sankcija nuosekliai mažėtų. Tokia padėtis akivaizdžiai prieštarautų baudomis siekiamam atgrasančiam poveikiui.

336 Taigi ieškovės nepateikė jokių duomenų, galinčių patvirtinti, kad dėl baudos skyrimo šioje byloje kartu su kitomis neseniai skirtomis baudomis jos pateko į ypatingą situaciją. Be to, reikia pažymėti, kad, išskyrus Sprendime *Organiniai peroksidai* skirtą baudą, *Arkema* atsakomybė sumokėti baudas daugiausia buvo solidari su *Elf Aquitaine* ir *Total*. Bet kuriuo atveju šiais keturiais sprendimais *Arkema* skirtų baudų bendras dydis vis tiek neviršija 10 % ginčijamo sprendimo 14 konstatuojamojoje dalyje nurodytos *Arkema* apyvartos 2005 m., t. y. Reglamentu Nr. 1/2003 nustatytos baudos ribos.

337 Todėl reikia atmesti šį pagrindą ir su juo susijusį ieškovių prašymą sumažinti baudą.

Išvada

338 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad reikia atmesti visą ieškinį, išskyrus ieškovių prašymą sumažinti baudos padidinimą, kuris joms buvo pritaikytas siekiant atgrasančio poveikio.

339 Atsižvelgdamas į anksčiau išdėstytus argumentus (žr. šio Sprendimo 247–280 punktus), Bendrasis Teismas mano, kad, įgyvendindamas savo neribotą jurisdikciją, turėtų sumažinti baudos, už kurios sumokėjimą buvo pripažintos ieškovės, dydį, kad įvertintų tai, jog baudos skyrimo šioms įmonėms dieną jos nebebuvo kontroliuojamos *Total* grupės.

340 Bendrojo Teismo manymu, tokiam baudos dydžiui apskaičiuoti reikia naudotis ginčijamame sprendime taikyta metodologija, pakeičiant ginčijamo sprendimo 349 konstatuojamojoje dalyje ieškovėms taikytą 3 dauginimo koeficientą 1,25 dauginimo koeficientu. Iš tiesų šios bylos aplinkybėmis ir visų pirma atsižvelgdamas į kitiems ginčijamo sprendimo adresatams taikytus padidinimus, Bendrasis Teismas mano, kad tokio padidinimo užtektų užtikrinti ieškovėms skirtos baudos pakankamą atgrasantį poveikį.

341 Be kita ko, negalima patenkinti Komisijos posėdyje pateikto prašymo, kad Bendrasis teismas iš esmės atsižvelgtų į su atitinkamos įmonės teisine ir ekonomine struktūra pažeidimo padarymo momentu susijusias aplinkybes ir paliktų galioti ieškovėms taikytą 3 dauginimo koeficientą.

342 Reikia priminti, kad, įgyvendinant neribotą jurisdikciją, nustatant įmonėms skirtų baudų dydžius negali būti diskriminuojamos pagal EB 81 straipsnio 1 dalį draudžiamame susitarime ar suderintuose veiksmuose dalyvavusios įmonės (2000 m. lapkričio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Sarrió prieš Komisiją*, C-291/98 P, Rink. p. I-9991, 97 punktas ir 2007 m. sausio 25 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Dalmine prieš Komisiją*, C-407/04 P, Rink. p. I-829, 152 punktas). Tačiau kadangi į šiuos duomenis nebuvo atsižvelgta dėl kitų ginčijamo sprendimo adresatų (žr. šio sprendimo 266-271 punktus), būtų nepagrįsta šiuo pagrindu padidinti ieškovėms skirtos baudos dydį.

343 Bet kuriuo atveju, net jei į šiuos duomenis būtų reikėję atsižvelgti nustatant baudos dydį, tai negalėtų pateisinti 3 dauginimo koeficiento taikymo ieškovėms dėl pakankamai atgrasančio baudos poveikio. Iš tiesų tuomet ieškovėms reikėtų taikyti tokį patį dauginimo koeficientą, koks būtų taikytinas jų ankstesnėms patronuojančioms bendrovėms, nors jos buvo akivaizdžiai kitokioje padėtyje, atsižvelgiant į šio padidinimo taikymu siektus pagrindinius tikslus (šiuo klausimu taip pat žr. 213 punkte minėto Sprendimo *Degussa prieš Komisiją* 340 punktą).

344 Be to, buvo nuspręsta, kad nereikia išskirti įmonių, kurių apyvarta bet kuriuo atveju pateisina jų pripažinimą didelėmis įmonėmis, turinčiomis teisinių bei ekonominių žinių ir infrastruktūrą, kurios suteikia joms galimybę lengviau atpažinti pažeidimus savo veikloje ir suvokti jų pasekmes (213 punkte minėto Sprendimo *Degussa prieš Komisiją* 340 punktas). Tačiau šioje byloje visas ginčijamo sprendimo 349 konstatuojamojoje dalyje paminėtas įmones, kaip ir *Arkema*, atsižvelgiantį į jos apyvartą, buvo galima pripažinti didelėmis įmonėmis, turinčiomis teisinių bei ekonominių žinių ir infrastruktūrą, kurios suteikia joms galimybę lengviau atpažinti pažeidimus savo veikloje (šiuo klausimu žr. 213 punkte minėto Sprendimo *Degussa prieš Komisiją* 394 punktas). Todėl šioje byloje, atsižvelgiant į kitoms įmonėms taikytus dauginimo koeficientus (1,75 – *Degussa*, 1,5 – ICI ir „hipotetinį" 1,25 – *Arkema*), 3 dauginimo koeficientas galėtų būti pateisinamas tik vertinant labai didelę *Total* apyvartą baudos paskyrimo momentu.

345 Baudos dydžio, už kurio sumokėjimą atsakingomis pripažįstamos ieškovės, pakartotinio apskaičiavimo klausimu reikia priminti ginčijamo sprendimo 2 straipsnio tekstą, pagal kurį „už 1 straipsnyje nurodytus pažeidimus skiriamos tokios baudos: <...> b) *Arkema* [...], *Altuglas International* [...] ir *Altumax Europe* [...], kartu ir solidariai atsakingos už [219 131 250] eurų, iš kurių *Total* [...] kartu ir solidariai atsakinga už 140,4 mln. eurų ir *Elf Aquitaine* <...> kartu ir solidariai atsakinga už 181,35 mln. eurų".

346 Atsižvelgiant į minėtą tekstą ir su baudos apskaičiavimo susijusius ginčijamo sprendimo motyvus, reikia atskirti dvi baudos dalis.

347 Pirma, ieškovės pripažįstamos solidariai atsakingomis už 37 781 250 eurų sumos sumokėjimą ir šios sumos neapima *Elf Aquitaine* ir *Total* atsakomybė.

348 Kaip matyti iš ginčijamo sprendimo, *Elf Aquitaine* ir *Total* nebuvo pripažintos atsakingomis už pritaikius padidinimą dėl pakartotinio pažeidimo gautą baudos dydį, kuriam Komisija vėliau pritaikė 40 % sumažinimą pagal pranešimą dėl bendradarbiavimo. Tačiau reikia priminti, kad, siekdama nustatyti baudos padidinimo dėl pakartotinio pažeidimo dydį, Komisija pati rėmėsi „hipotetiniu“ 1,25 koeficientu, kad užtikrintų pakankamai atgrasantį poveikį (žr. ginčijamo sprendimo 349 konstatuojamojoje dalyje esančią išnašą Nr. 233). Taigi šio sprendimo 247–280 punktuose išdėstyti vertinimai neturi įtakos šiai sumai ir todėl minėtos 37 781 250 eurų sumos, už kurios sumokėjimą ieškovės atsakingos atskirai nuo savo ankstesnių patronuojančių bendrovių, keisti nereikia.

349 Antra, ieškovės su *Elf Aquitaine* pripažintos solidariai atsakingomis už 181,35 mln. eurų sumą, iš kurios *Total* buvo pripažinta solidariai atsakinga už 140,4 mln. eurų. Taigi tai yra baudos dydis, nesusijęs su atsižvelgimu į pakartotinį pažeidimą.

350 Šis 181,35 mln. eurų baudos dydis, be kita ko, gaunamas pritaikius 3 dauginimo koeficientą. Kadangi šio koeficiento taikymas ieškovėms yra nepagrįstas, minėtą dydį reikia perskaičiuoti tiek, kiek jis susijęs su ieškovėms, pritaikant 1,25 dauginimo koeficientą ir laikantis ginčijame sprendime Komisijos pasirinktos metodologijos.

351 Todėl ieškovių solidari atsakomybė už šios baudos dalies sumokėjimą sumažinama iki 75 562 500 eurų.

352 Galiausiai reikia priminti, kad pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalį vienai įmonei ar įmonių asociacijai – pažeidimo dalyvei skiriama bauda negali viršyti 10 % jos bendrosios apyvartos praėjusiais ūkiniais metais. Vadovaujantis teismų praktika, tik jei paaiškėja, kad įmonę, kaip už baudžiamą pažeidimą atsakingą ekonominį vienetą, sudaro keli sprendimo, kuriuo skiriama bauda, adresatai ir jei tokia padėtis

išlieka ir šio sprendimo priėmimo momentu, riba gali būti apskaičiuojama remiantis šios įmonės bendra, t. y. visų jos sudedamųjų dalių, apyvarta. Kita vertus, jei per tą laiką minėtas ekonominis vienetas buvo išskaidytas, kiekviena sprendimo adresatė turi teisę, kad nagrinėjama riba jai būtų taikoma individualiai (272 punkte minėto Sprendimo *Tokai Carbon ir kt. prieš Komisiją* 390 punktas).

353 Todėl dar reikia patikrinti, ar baudos dydis, kurį įpareigotos sumokėti ieškovės, neviršija 10 % *Arkema* bendros apyvartos 2005 m. Šiuo metu ieškovės pripažįstamos solidariai atsakingomis sumokėti iki 113 343 750 eurų baudą (šio sprendimo 348 punkte minėtą 37 781 250 eurų sumą ir šio sprendimo 351 punkte minėtą 75 562 500 eurų sumą). Taigi reikia pripažinti, kad šis dydis neviršija *Arkema* apyvartos 2005 m., kaip ji apibrėžta ginčijamo sprendimo 14 konstatuojamojoje dalyje.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

354 Pagal Procedūros reglamento 87 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to reikalavo. Pagal minėto reglamento 87 straipsnio 3 dalį jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, Bendrasis Teismas gali paskirstyti išlaidas šalims arba nurodyti kiekvienai padengti savo išlaidas.

355 Šioje byloje ieškovių reikalavimai buvo iš dalies patenkinti. Vis dėlto, kadangi argumentai, dėl kurių buvo sumažintas baudos dydis, buvo pateikti tik posėdyje, nors juos buvo galima pateikti ieškinyje (žr. šio sprendimo 247 punktą), bylos aplinkybės bus

teisingai įvertintos, jei bus nuspręsta, kad ieškovės padengia savo ir Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais,

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS (ketvirtoji kolegija)

nusprendžia:

1. **Sumažinti pagal 2006 m. gegužės 31 d. Komisijos sprendimo C (2006) 2098 galutinis dėl procedūros pagal EB 81 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (byla COMP/F/38.645 — Metakrilatai) 2 straipsnio b punktą *Arkema SA* (dabar *Arkema France*), *Altuglas International SA* ir *Altumax Europe SAS* turimą solidariai sumokėti baudą iki 113 343 750 eurų.**

2. **Atmesti likusią ieškinio dalį.**

3. **Priteisti iš *Arkema France*, *Altuglas International* ir *Altumax Europe* bylinėjimosi išlaidas.**

Czúcz Labucka O'Higgins

Paskelbta 2011 m. birželio 7 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Parašai.

Turinys

Ginčo aplinkybės ..... II - 2608

Įžanga ..... II - 2608

Administracinė procedūra ..... II - 2609

Ginčijamas sprendimas ..... II - 2610

Ginčijamo sprendimo adresatai ..... II - 2611

Baudos apskaičiavimas ..... II - 2612

Procesas ir šalių reikalavimai ..... II - 2614

Dėl teisės ..... II - 2616

Dėl pirmojo pagrindo, paremto su dukterinės bendrovės veiksmų inkriminavimu patronuojančiai bendrovei susijusių taisyklių pažeidimu ir nediskriminavimo principu ..... II - 2616

Dėl pirmos dalies, paremtos su dukterinės bendrovės atliktų veiksmų inkriminavimu jos patronuojančiai bendrovei susijusių taisyklių pažeidimu ..... II - 2617

— Šalių argumentai ..... II - 2617

— Bendrojo Teismo vertinimas ..... II - 2619

Dėl antros dalies, paremtos nediskriminavimo principo pažeidimu ..... II - 2624

— Šalių argumentai ..... II - 2624

— Bendrojo Teismo vertinimas ..... II - 2625

Dėl antrojo pagrindo, paremto Komisijos padarytomis faktinėmis klaidomis *Arkema* padarytą pažeidimą priskiriant *Total* ir *Elf Aquitaine* ..... II - 2628

Dėl pirmos dalies, paremtos *Elf Aquitaine* ir *Total* vadovų neįsitraukimo į ginčijamame sprendime nurodytus veiksmus nepripažinimu ..... II - 2629

— Šalių argumentai ..... II - 2629

— Bendrojo Teismo vertinimas ..... II - 2630

Dėl antros dalies, paremtos realų *Arkema* savarankiškumą nustatant savo verslo politiką patvirtinančių įrodymų nepripažinimu ..... II - 2632

— Šalių argumentai ..... II - 2632

— Bendrojo Teismo vertinimas ..... II - 2637

Dėl trečiojo pagrindo, paremto pareigos motyvuoti ir gero administravimo principo pažeidimais ..... II - 2644

Dėl pirmos dalies, paremtos pareigos motyvuoti pažeidimu ..... II - 2645

— Šalių argumentai ..... II - 2645

— Bendrojo Teismo vertinimas ..... II - 2646

Dėl antros dalies, paremtos gero administravimo principo pažeidimu ..... II - 2652

— Šalių argumentai ..... II - 2652

— Bendrojo Teismo vertinimas ..... II - 2653

Dėl ketvirtojo pagrindo, paremto konkretaus poveikio rinkai kriterijaus nepaisymu nustatant 65 mln. eurų pradinį baudos dydį ..... II - 2655

Šalių argumentai ..... II - 2655

Bendrojo Teismo vertinimas ..... II - 2659

Dėl penktojo pagrindo, paremto teisės ir faktinėmis klaidomis padidinant pradinį baudos dydį siekiant atgrasančio poveikio ..... II - 2664

Dėl pirmos dalies, paremtos tuo, kad Komisija nepagrįstai padidino pradinį baudos dydį siekdama atgrasančio poveikio, remdamasi *Total* apyvarta, nors pažeidimas nebuvo priskirtas šiai bendrovei ..... II - 2664

— Šalių argumentai ..... II - 2664

— Bendrojo Teismo vertinimas ..... II - 2665

Dėl antros dalies, paremtos proporcingumo ir vienodo požiūrio principų pažeidimu II - 2665

— Šalių argumentai ..... II - 2665

— Bendrojo Teismo vertinimas ..... II - 2667

Dėl trečios dalies, paremtos tuo, kad šioje byloje nereikia remtis atgrasančiu baudos poveikiu ..... II - 2670

— Šalių argumentai ..... II - 2670

— Bendrojo Teismo vertinimas ..... II - 2671

Dėl posėdyje pateikto kaltinimo, paremto tuo, kad ginčijamo sprendimo priėmimo momentu ieškovių nebekontroliavo *Total* ir *Elf Aquitaine* ..... II - 2676

— Šalių argumentai ..... II - 2676

— Bendrojo Teismo vertinimas ..... II - 2679

Dėl šeštojo pagrindo, paremto Komisijos teisės klaidomis padidinant baudą dėl pakartotinio pažeidimo ..... II - 2690

Dėl pirmos dalies, paremtos pažeidimų ir bausmių teisėtumo bei teisinio saugumo principų pažeidimu ..... II - 2690

Dėl antros dalies, paremtos *non bis in idem* ir proporcingumo principų pažeidimu II - 2691

— Šalių argumentai ..... II - 2691

— Bendrojo Teismo vertinimas ..... II - 2693

Dėl septintojo pagrindo, paremto faktine klaida, Komisijai nepritaikius ieškovėms baudos sumažinimo dėl to, kad *Arkema* „realiai nevykdė“ tam tikrų inkriminuojamų veiksmų ..... II - 2696

Šalių argumentai ..... II - 2696

Bendrojo Teismo vertinimas ..... II - 2697

Dėl aštuntojo pagrindo, paremto teisės ir faktinėmis klaidomis Komisijai atsisakius ieškovėms sumažinti baudą dėl „kitų aplinkybių“ ..... II - 2702

Šalių argumentai ..... II - 2702

Bendrojo Teismo vertinimas ..... II - 2704

Išvada ..... II - 2706

Dėl bylinėjimosi išlaidų ..... II - 2710